

T.C.

TOKAT GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

TÜRKÇE VE SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**MEVLANA İDRİS'İNİN ÇOCUK KİTAPLARININ SOSYAL
BİLGİLER PROGRAMINDA YER ALAN DEĞERLER EĞİTİMİ
AÇISINDAN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Oğuzhan YAMAN

Danışman: Doç. Dr. Hüseyin MERTOL

TOKAT-2024

ETİK SÖZLEŞME

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü tez yazım kılavuzuna göre, Doç. Dr. Hüseyin MERTOL’ undanışmanlığında hazırlamış olduğum “Mevlana İdris’in Çocuk Kitaplarının Sosyal Bilgiler Programında Yer Alan Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi” adlı Yüksek Lisans tezinin bilimsel etik değerlere ve kurallara uygun, özgün bir çalışma olduğunu, aksinin tespit edilmesi halinde her türlü yasal yaptırımını kabul edeceğimi beyan ederim.

12/07/2024

Oğuzhan YAMAN

İmza

JÜRİ KABUL VE ONAY

Oğuzhan YAMAN tarafından hazırlanan “**Mevlana İdris’in Çocuk Kitaplarının Sosyal Bilgiler Programında Yer Alan Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi**” adlı tez çalışmasının savunma sınavı 12.07.2024 tarihinde yapılmış olup aşağıda verilen Jüri tarafından Oy Birliği ile Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilgiler Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri (Unvanı, Adı Soyadı)

İmzası

Üye (Başkan) : Doç. Dr. Hüseyin MERTOL

Üye : Prof. Dr. Ömer Faruk SÖNMEZ

Üye : Doç. Dr. Halil HADİMLİ

ONAY

...../...../.....

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürü

ÖZET

MEVLANA İDRİS'İNİN ÇOCUK KİTAPLARININ SOSYAL BİLGİLER PROGRAMINDA YER ALAN DEĞERLER EĞİTİMİ AÇISINDAN İNCELENMESİ

Yaman, Oğuzhan

Yüksek Lisans, Türkçe ve Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Hüseyin MERTOL

Haziran 2024, xi + 150 sayfa

Bu araştırma, Mevlana İdris'in çocuk kitaplarının 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nda öngörülen değerlerle uyumunu analitik bir çerçevede incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışmanın temel hedefi, bu kitapların sosyal ve ahlaki değerlerin çocuklara eğitim yoluyla aktarımında ne ölçüde etkili olduğunu ortaya koymaktır. Araştırma, Mevlana İdris'in eserlerinin değerler eğitimi bağlamında sunduğu katkıları değerlendirerek, bu eserlerin eğitim materyali olarak kullanım potansiyelini bilimsel temellere dayandırarak analiz etmektedir. Bu çalışma, hızla değişen sosyal yapı ve artan kültürel çeşitlilik bağlamında, çocukların sosyal ve ahlaki gelişimlerini destekleyecek değerlerin eğitim yoluyla aktarımını incelemektedir. Bu bağlamda, Mevlana İdris'in çocuk kitaplarının sosyal bilgiler eğitimi programında yer alan değerler eğitimi perspektifinden incelenmesi, bu eserlerin eğitim materyali olarak etkililiğini ortaya koymaktadır. Araştırmanın önemi, mevcut eğitim pratiklerine ve müfredat geliştirme süreçlerine yaptığı derinlemesine katkı ile vurgulanmaktadır. Bu çalışma, değerler eğitiminin çocuklar üzerindeki etkisini analiz ederek, eğitim materyallerinin seçim kriterlerini yeniden gözden geçirmeyi ve eğitimciler ile müfredat geliştiricilere yönelik bilimsel temelli öneriler sunmayı amaçlamaktadır. Çalışmanın bulguları, eğitimcilerin ve müfredat geliştiricilerin, çocukların bütüncül gelişimini destekleyecek ve toplumsal değerleri pekiştirecek kaynaklar seçerken daha bilinçli ve etkili kararlar almasına yardımcı olmayı hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler: Değerler Eğitimi, Çocuk Edebiyatı, Mevlana İdris, Sosyal Bilgiler.

ABSTRACT

ANALYSIS OF MEVLANA İDRİS'S CHILDREN'S BOOKS IN TERMS OF VALUES EDUCATION IN THE SOCIAL STUDIES CURRICULUM

Yaman, Oğuzham

Master's Thesis, Department of Turkish and Social Studies Education

Advisor: Assoc. Prof. Dr. Hüseyin MERTOL

June 2024, xi + 150 pages

This research aims to analytically examine the alignment of Mevlana İdris's children's books with the values envisioned in the 2018 Social Studies Curriculum. The primary objective of the study is to determine the effectiveness of these books in transmitting social and moral values to children through education. The research evaluates the contributions of Mevlana İdris's works within the context of values education, analyzing their potential use as educational materials based on scientific foundations. This study investigates the transmission of values that support children's social and moral development through education in the context of rapidly changing social structures and increasing cultural diversity. In this context, examining Mevlana İdris's children's books from the perspective of values education in the social studies curriculum highlights their effectiveness as educational materials. The importance of the research is emphasized by its in-depth contribution to current educational practices and curriculum development processes. This study aims to provide scientifically-based recommendations for educators and curriculum developers by analyzing the impact of values education on children and re-evaluating the selection criteria for educational materials. The findings of the study aim to assist educators and curriculum developers in making more informed and effective decisions when selecting resources that support children's holistic development and reinforce societal values.

Keywords: Values Education, Children's Literature, Mevlana İdris, Social Studies Curriculum.

İÇİNDEKİLER

ETİK SÖZLEŞME	ii
JÜRİ KABUL VE ONAY.....	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT.....	v
İÇİNDEKİLER	vi
TABLolar LİSTESİ	viii
KISALTMALAR	xi
GİRİŞ	1
Problem Durumu.....	3
Araştırmanın Amacı.....	6
Araştırmanın Önemi	6
Araştırmanın Sınırlılıkları.....	7
Araştırmanın Sayıltıları.....	8
Tanımlar.....	8
BÖLÜM 1	10
DEĞER	10
Değerlerin Sınıflandırılması	12
Türk Milli Eğitiminin Genel Amaçlarında Değerler	16
Değerler Eğitimi	20
Değerler Eğitiminin Tarihsel Gelişimi.....	24
Değerler Eğitimi Yaklaşımları.....	29
BÖLÜM 2	33
SOSYAL BİLGİLER.....	33
Sosyal Bilgiler Öğretiminin Amaçları	37
Sosyal Bilgiler Öğretiminin Önemi	39
Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Değerler Eğitimi.....	41
BÖLÜM 3	46
YÖNTEM	46
Araştırmanın Modeli.....	46
Evren ve Örneklem	48
Veri Toplama Süreci.....	48

Verilerin Analizi	49
BÖLÜM 4	51
BULGULAR.....	51
Adalet Değeriyle İlgili Bulgular	51
Aile Birliğine Önem Verme Değeriyle İlgili Bulgular	56
Barış Değeriyle İlgili Bulgular	60
Çalışkanlık Değeriyle İlgili Bulgular.....	64
Dayanışma Değeriyle İlgili Bulgular	68
Duyarlılık Değeriyle İlgili Bulgular	73
Dürüstlük Değeriyle İlgili Bulgular	77
Eşitlik Değeriyle İlgili Bulgular	82
Sevgi Değeriyle İlgili Bulgular	86
Saygı Değeriyle İlgili Bulgular	91
Sorumluluk Değeriyle İlgili Bulgular	95
Vatanseverlik Değeriyle İlgili Bulgular.....	100
Yardımseverlik Değeriyle İlgili Bulgular	105
BÖLÜM 5	111
TARTIŞMA.....	111
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	123
KAYNAKÇA.....	133
EKLER	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
ÖZGEÇMİŞ	143

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 4.1. Düşünen Adam Romanında Yer Alan Adalet Değeri ile İlişkisi.....	47
Tablo 4.2. Yağmurlu Şehirdeki Adam Adlı Romanda Yer Alan Adalet Değerine İlişkin Bulgular.....	50
Tablo 4.3. Küçükken Dinlediğim Masallar Adlı Romanda Yer Alan Adalet Değerine İlişkin Bulgular.....	51
Tablo 4.4. Düşünen Adam Adlı Romanda Aile Birliğine Önem Verme Değerine İlişkin Bulgular.....	52
Tablo 4.5. Küçükken Dinlediğim Masallar Adlı Romanda Aile Birliğine Önem Verme Değerine İlişkin Bulgular.....	54
Tablo 4.6. Düşünen Adam Adlı Romanda Barış Değerine İlişkin Bulgular.....	56
Tablo 4.7. Yağmurlu Şehirdeki Adam Adlı Romanda Barış Değerine İlişkin Bulgular.....	57
Tablo 4.8. Küçükken Dinlediğim Masallar Adlı Romanda Barış Değeriyle İlişkin Bulgular.....	58
Tablo 4.9. Düşünen Adam Adlı Romanda Çalışkanlık Değerine İlişkin Bulgular.....	60
Tablo 4.10. Yağmurlu Şehirdeki Adam Adlı Romanda Çalışkanlık Değerine İlişkin Bulgular.....	61
Tablo 4.11. Küçükken Dinlediğim Masallar Adlı Romanda Çalışkanlık Değerine İlişkin Bulgular.....	62
Tablo 4.12. Düşünen Adam Adlı Romanda Dayanışma Değerine İlişkin Bulgular.....	64
Tablo 4.13. Yağmurlu Şehirdeki Adam Adlı Romanda Dayanışma Değerine İlişkin Bulgular.....	65
Tablo 4.14. Küçükken Dinlediğim Masallar Adlı Romanda Dayanışma Değerine İlişkin	

Bulgular.....	66
Tablo 4.15. Düşünen Adam Adlı Romanda Duyarlılık Değerine İlişkin Bulgular.....	68
Tablo 4.16. Yağmurlu Şehirdeki Adam Adlı Romanda Duyarlılık Değerine İlişkin Bulgular.....	70
Tablo 4.17. Küçükken Dinlediğim Masallar Adlı Romanda Duyarlılık Değerine İlişkin Bulgular.....	71
Tablo 4.18. Düşünen Adam Adlı Romanda Dürüstlük Değerine İlişkin Bulgular.....	72
Tablo 4.19. Yağmurlu Şehirdeki Adam Adlı Romanda Dürüstlük Değerine İlişkin Bulgular.....	74
Tablo 4.20. Küçükken Dinlediğim Masallar Adlı Romanda Dürüstlük Değerine İlişkin Bulgular.....	75
Tablo 4.21. Düşünen Adam Adlı Romanda Eşitlik Değerine İlişkin Bulgular.....	76
Tablo 4.22. Yağmurlu Şehirdeki Adam Adlı Romanda Eşitlik Değerine İlişkin Bulgular.....	78
Tablo 4.23. Küçükken Dinlediğim Masallar Adlı Romanda Eşitlik Değerine İlişkin Bulgular.....	79
Tablo 4.24. Düşünen Adam Adlı Romanda Sevgi Değerine İlişkin Bulgular.....	81
Tablo 4.25. Yağmurlu Şehirdeki Adam Adlı Romanda Sevgi Değerine İlişkin Bulgular.....	82
Tablo 4.26. Küçükken Dinlediğim Masallar Adlı Romanda Sevgi Değerine İlişkin Bulgular.....	84
Tablo 4.27. Düşünen Adam Adlı Romanda Saygı Değerine İlişkin Bulgular.....	85
Tablo 4.28. Yağmurlu Şehirdeki Adam Adlı Romanda Saygı Değerine İlişkin Bulgular.....	87

Tablo 4.29. Küçükken Dinlediğim Masallar Adlı Romanda Saygı Değerine İlişkin Bulgular.....	88
Tablo 4.30. Düşünen Adam Adlı Romanda Sorumluluk Değerine İlişkin Bulgular.....	90
Tablo 4.31. Yağmurlu Şehirdeki Adam Adlı Romanda Sorumluluk Değerine İlişkin Bulgular.....	92
Tablo 4.32. Küçükken Dinlediğim Masallar Adlı Romanda Sorumluluk Değerine İlişkin Bulgular.....	93
Tablo 4.33. Düşünen Adam Adlı Romanda Vatanseverlik Değerine İlişkin Bulgular.....	94
Tablo 4.34. Yağmurlu Şehirdeki Adam Adlı Romanda Vatanseverlik Değerine İlişkin Bulgular.....	96
Tablo 4.35. Küçükken Dinlediğim Masallar Adlı Romanda Vatanseverlik Değerine İlişkin Bulgular.....	97
Tablo 4.36. Düşünen Adam Adlı Romanda Yardımseverlik Değerine İlişkin Bulgular.....	99
Tablo 4.37. Yağmurlu Şehirdeki Adam Adlı Romanda Yardımseverlik Değerine İlişkin Bulgular.....	101
Tablo 4.38. Küçükken Dinlediğim Masallar Adlı Romanda Yardımseverlik Değerine İlişkin Bulgular.....	102

KISALTMALAR

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

SBÖP: Sosyal Bilgiler Öğretim Programı

TÜİK: Türkiye İstatistik Kurumu

TDK: Türk Dil Kurumu

ET: Eğitim Teknolojileri

DR: Değerler Eğitimi

PE: Pedagojik Eğitim

ME: Mevlana İdris'in Eserleri

ÇE: Çocuk Edebiyatı

GİRİŞ

Değerler eğitimi, bireylerin toplumda etik, ahlaki ve sosyal değerleri içselleştirmelerini ve bu değerler doğrultusunda davranışlar geliştirmelerini hedefleyen bir eğitim sürecidir. Bu eğitim, bireylerin kendilerini ve çevrelerini daha iyi anlamalarına, empati kurma, adalet, saygı, sorumluluk gibi temel değerleri benimsemelerine ve bu değerlerle uyumlu kararlar almalarına yardımcı olmaktadır. Aynı zamanda, bireylerin toplumsal uyumunu ve sosyal bağlarını güçlendirirken, çeşitliliği ve farklılıkları kabul etme konusunda da önemli bir rol oynamaktadır. Değerler eğitimi, okul müfredatlarında çeşitli dersler ve etkinlikler aracılığıyla verilebileceği gibi, aile ve toplum tarafından da desteklenmelidir (Zavalsız, 2014). Bu süreçte, öğrencilere sadece teorik bilgiler aktarmak yerine, etkileşimli ve uygulamalı yöntemlerle değerlerin yaşamın bir parçası haline getirilmesi hedeflenmektedir.

Eğitimin bu boyutu, bireylerin toplum içinde sağlıklı ilişkiler kurmalarını, çatışmaları barışçıl yöntemlerle çözmelerini ve karşılıklı anlayış temelinde hareket etmelerini teşvik etmektedir. Değerler eğitimi, kişisel gelişimin yanı sıra, toplumsal barış ve dayanışmanın da temel taşlarından biri olarak kabul edilmektedir. Bu sürecin amacı, sadece bireysel değer yargılarını güçlendirmek değil, aynı zamanda bu değerlerin toplum genelinde yaygınlaştırılmasına katkıda bulunmaktır. Bu nedenle, değerler eğitimi, bireyleri sadece mevcut toplumsal norm ve değerlerle uyumlu hale getirmekle kalmaz, aynı zamanda bu bireylerin toplumun daha adil ve kapsayıcı bir yapıya kavuşması için gerekli değişimleri başlatmalarında da kritik bir rol oynamaktadır (Yaman, 2012). Bu sürecin derinlemesine etkisi, bireylerin etik liderlik, sosyal adalet ve sürdürülebilirlik gibi geniş kapsamlı konularda daha bilinçli ve duyarlı olmalarını sağlamaktadır. Değerler eğitimi, kişilerin toplumsal sorunlara karşı proaktif tutumlar geliştirmelerine ve bu sorunlara yenilikçi çözümler üretmelerine olanak tanımaktadır. Bu eğitim yoluyla, bireylerin topluma katkıda bulunma ve daha iyi bir dünya yaratma konusundaki motivasyonları artırılmış olmaktadır. Böylece, değerler eğitimi sadece bireylerin değil, toplumun bütününe refahını ve ilerlemesini hedefleyen bir yaklaşım olarak ön plana çıkmaktadır. Bu eğitim, toplumsal değişim ve gelişim süreçlerinde temel bir yapı taşı olarak kabul edilir, çünkü bireylerin topluma olan katılımlarını ve

etkileşimlerini güçlendirir, aynı zamanda daha adil ve sürdürülebilir bir toplum yapısının temellerini atmaktadır. Değerler eğitimi, Sosyal bilgiler programının merkezinde yer almakta ve öğrencilere demokrasi, insan hakları, özgürlük, adalet, eşitlik, sorumluluk, saygı, hoşgörü ve dayanışma gibi temel değerleri öğretmeyi amaçlamaktadır (Susar, 2015). Bu program, öğrencilerin bu değerleri içselleştirmelerini ve toplumsal yaşamın bir parçası olarak uygulamalarını hedeflerken, değerler eğitiminin derinlemesine anlayışı ile tam bir uyum içerisindedir. Sosyal bilgiler programı aracılığıyla sunulan değerler eğitimi, bireylerin toplumsal sorunlara karşı duyarlı ve etik bir perspektiften yaklaşımlarını, demokratik değerlere bağlı kalmalarını ve farklı kültürel arka planlara sahip insanlarla etkileşimde bulunurken empati ve anlayış göstermelerini teşvik etmektedir. Bu yaklaşım, bireylerin toplumda aktif, sorumlu ve bilinçli vatandaşlar olarak yetişmelerine katkıda bulunur ve sosyal uyum ile toplumsal barışın sürdürülmesine olanak tanımaktadır. Bu eğitim süreci, sosyal bilgiler programı içinde yer alan değerlerin ötesine geçerek, öğrencilere geniş bir perspektiften dünya görüşü kazandırmayı amaçlamaktadır. Böylece, öğrenciler sadece yerel veya ulusal değil, aynı zamanda küresel sorunlara karşı da duyarlı ve bilinçli bireyler olarak yetiştirilmektedir (Öncü, 2015). Sosyal bilgiler kapsamında sunulan değerler eğitimi, öğrencilerin sosyal adalet, çevresel sürdürülebilirlik ve küresel vatandaşlık gibi konularda eleştirel düşünme becerilerini geliştirmelerine yardımcı olmaktadır. Bu yaklaşım, öğrencilere sadece bilgi ve değerler sunmakla kalmaz, aynı zamanda bu bilgi ve değerleri günlük yaşamlarında ve toplum içinde nasıl uygulayacaklarını öğretmekte, bu da onların toplumda etkin ve pozitif bir rol üstlenmelerini sağlamaktadır. Çocuk kitapları, sosyal bilgiler programında yer alan değerler eğitimine önemli katkılarda bulunabilir. Bu kitaplar, çocuklara sunulan değerlerin somut örneklerle pekiştirilmesini sağlamakta ve öğrencilere bu değerleri günlük yaşamlarında nasıl uygulayabileceklerini göstermektedir. Öyküler, karakterler ve senaryolar aracılığıyla, öğrencilere saygı, adalet, sorumluluk gibi değerlerin önemi anlatılmaktadır. Bu süreçte, çocuk kitapları, öğrencilerin empati kurma, çeşitliliği anlama ve toplumsal sorunlara karşı duyarlı olma gibi becerilerini geliştirmelerine yardımcı olmaktadır. Bu şekilde, çocuk kitapları, sosyal bilgiler eğitim programlarının temel amaçlarından biri olan bilinçli ve etik vatandaşlar yetiştirme hedefine katkıda bulunmaktadır. Çocuk kitapları, sosyal bilgiler eğitiminde işlenen değerlerin hayat bulduğu, öğrencilerin bu değerleri

işselleştirebileceği etkili araçlar haline gelmektedir (Keskin, 2008). Özellikle hikâyeler aracılığıyla sunulan karmaşık konseptler çocukların anlayabileceği ve ilişkilendirebileceği şekilde basitleştirilir. Bu, öğrencilerin sosyal bilgiler programındaki değerlerle kişisel bağ kurmalarını sağlamaktadır. Kitaplardaki karakterlerin karşılaştığı zorluklar ve aldığı kararlar, çocuklara etik düşünme ve problem çözme becerilerini geliştirme fırsatı sunmaktadır. Böylece, çocuk kitapları, değerler eğitiminin somutlaştırılmasında ve sosyal bilgilerin pratik yaşama entegre edilmesinde kritik bir rol oynamaktadır.

Problem Durumu

Milletlerin kendi kimliklerini koruyabilmesi ve bu kimlikleri gelecek nesillere aktarabilmesi için maddi ve manevi değerlerini kullanması gereklidir. Bu değerler, milletimizin özünden süzülerek geçmişten bugüne, bugünden de geleceğe taşınmaktadır. Milletlerin varlıklarını güçlü bir şekilde sürdürebilmeleri, bu değerlerin başarılı bir şekilde aktarılmasına bağlıdır. Bir millette aidiyet duygusu, ortak bir geçmiş, kültür, tarih ve aynı düşüncelere sahip olmakla mümkündür. Değerlerin korunarak gelecek nesillere aktarılması, toplumları diğer toplumlardan ayıran ve onları yalnızca bir yığın olmaktan kurtaran ana faktörlerden biridir. Çetin (2010), "Toplumda tek başına yer kaplayan bir bireye değerler aktarılır ve içselleştirmesi sağlanırsa bu birey, kendisine toplumda ortak kültür paydaları çerçevesinde yer bulur" diyerek, değer aktarımının toplumsal birlikteliği sağlamadaki önemini ve amacını vurgulamaktadır. Altun (2003), "Eğitim ve öğretim kurumlarındaki temel amaçlarımızdan biri, toplumda yer edinmiş olan değerleri ve değer yargılarını bir sonraki nesle aktarmaktır. Bu aktarım ise milli eğitimimizin okullarda okutulacak dersler için hazırladığı programlar çerçevesinde açık ya da kapalı olarak yapılmaktadır" diyerek bu durumu desteklemektedir. Milli eğitimin temel amaçlarından biri, değerleri gelecek nesillere aktararak bireylerde istendik davranışlar geliştirmektir. Eğitim yoluyla bireylerde bu değerlerin davranışa dönüştürülmesi gerekmektedir. Bireyin davranışlarını ve düşüncelerini etkilemeyen değerlerin bir anlamı yoktur. Toplumsal değerlerin davranışlarımıza ve düşüncelerimize etkisi, ancak bu değerlerin içselleştirilmesiyle mümkün olmaktadır. Değerleri içselleştiren bireyler, topluma uygun şekilde hareket eder ve bu sayede toplumsal baskı

ve çatışma en aza inmektedir. Toplumsal devamlılığın sağlanabilmesi için, toplumda yaşayan her bireyin toplumsal değerleri içselleştirmesi gerekmektedir. Akbaş (2004), "Eğer bireyler toplumsal değerleri içselleştirmezse, toplumun bir arada yaşaması zorlaşacak ve toplumsal düzende sorunlar ortaya çıkacaktır" diyerek bu gerekliliği vurgulamaktadır. Değerlerin içselleştirilmesi, bireyin sosyalleşme sürecinin temelini oluşturmaktadır. Bu sosyalleşme süreci, bireyin ailesinden başlayarak toplumsal her alanda gerçekleşmektedir. Toplumsal değerleri içselleştiren birey, yaşadığı toplumun bir parçası haline gelir ve bu durum bireyin düşünce yapısını etkilemektedir. Bu sayede birey, toplumsal çevresini düzenlemekte ve anlamlandırmaktadır. Milletler, sahip oldukları değerleri korumak ve gelecek nesillere aktarmak zorundadır; çünkü değerlerin zaman içinde yıpranması ve zarar görmesi milletler için felakete yol açmaktadır. Değerlerin yeni içeriklerle güçlendirilerek topluma kazandırılması ve gelecek nesillere aktarılması, bu süreci kolaylaştırmaktadır. Topluma yeniden kazandırılan değerler, milletler için büyük bir güç kaynağıdır. Maddi ve manevi değerlerin toplum hafızasında korunması ve süreklilik göstermesi, milli birlik ve beraberlik için oldukça önemlidir. Bu sebeple, toplumların özünden gelen ve temel yapı taşı oluşturan değerlerin canlı tutulması gerekmektedir. Toplumsal değerlerin, o topluma ait kültürü desteklediği ve toplumsal düzenin oluşmasını sağladığı birçok araştırmada yer almaktadır (Güven, 2014). Ayrıca, değerler toplumların hükümetlerini, okullarını, toplumsal verimliliği ve sosyal refahı da etkilemiştir. Genel olarak, değerlerini koruyan, geliştiren ve gelecek nesillere aktaran toplumların gelişmişlik düzeyi daha yüksektir. Toplumsal yapıya ve düzene bu denli etkisi olan değerlerin oluşması ve korunarak gelecek nesillere aktarılması şansa bırakılmamalıdır (Akbaş, 2004). Edebi eserlerimiz incelendiğinde, bu eserlerin değerlerin oluşmasında, korunmasında ve gelecek nesillere aktarılmasında önemli bir yer tuttuğunu görülmektedir. Yazarlar, kendi milletlerinin değerlerini yansıtarak okurların bu değerleri edinmesini ve içselleştirmesini sağlamaktadır. Kavcar (1999), "Edebi eserlerimiz bireysel ve toplumsal hayatımıza etki eder ve bizleri iyiye, güzele, doğruya yönlendirir. Bu sayede bireylere yeni değerler kazandırma noktasında telkinlerde bulunur" diyerek edebi eserlerin bu rolünü belirtmektedir. Gelecek nesillere aktarılacak olan edebi eserlerin, kültürümüze ait olan değerleri yansıtması oldukça önemlidir. Çünkü bu eserler, gelecek nesillerin bu değerleri içselleştirmesine, davranışlarına yansıtmasına ve kişiliklerini oluşturarak karakterlerini geliştirmelerine

yardımcı olmaktadır. Edebi eserlerimizin bir diğer önemli özelliği de toplumlara ait değerleri yaşatması ve bu değerleri gelecek nesillere aktarmasıdır. Milli eğitimin temel amaçlarından biri, kültürümüzün özünü oluşturan değerleri öğrencilere kazandırmaktır. Milli Eğitim Bakanlığı (2005) bu amacı, "Türk milletinin milli, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan; insan haklarına ve Anayasanın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyeti'ne karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek" şeklinde tanımlanmaktadır. Ayrıca, "hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan; yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmek" de bu amacın bir parçasıdır. Sosyal bilgiler dersi öğretim programının özel amaçları arasında, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olarak vatanını ve milletini seven, haklarını bilen ve kullanan, sorumluluklarını yerine getiren, milli bilince sahip bireyler yetiştirmek bulunmaktadır. Bu amaç doğrultusunda, değerler eğitiminin gerekliliği vurgulanmaktadır. Ayrıca, temel becerilerle verilmek istenen kazanımlarda da değer eğitimiyle ilgili ifadeler yer verilmiştir. Sosyal bilgiler öğretim programı, okuduklarını ve izlediklerini anlayan; eleştirel ve yaratıcı düşünen, girişimci, sorumluluk üstlenen, durumları, olayları ve bilgileri kendi birikimleriyle eleştirmeyi ve sorgulamayı alışkanlık haline getiren, milli değerleri içselleştirmiş ve estetik zevk kazanmış bireyler yetiştirmeyi amaçlamaktadır. Sosyal bilgiler dersi öğretim programında kullanılan metinlerin belirli özellikleri taşıması gerektiği belirtilmiştir. Bu özelliklerin en önemlilerinden biri, Sosyal bilgiler öğretim programlarının milli değerlerimize uygun olmasıdır. Metinlerde, kültürel ve ahlaki değerlerimize, milletimizin bölünmez bütünlüğüne aykırı ifadeler bulunmamalıdır. Ayrıca, insan hak ve özgürlüklerine, insani değerlere aykırı öğeler yer almamalıdır. Metinler, öğrencilere duyarlılık kazandırmalı ve kişisel gelişimlerine katkı sağlamalıdır. Milli, kültürel ve ahlaki değerlere, milletimizin bölünmez bütünlüğüne aykırı unsurlar içermemeli ve insani değerleri gözetken, insan hak ve özgürlüklerine saygı duyan bir yapıda olmalıdır (Türkçe Dersi Öğretim Programı, 2006). Buradan da anlaşılacağı gibi, Sosyal bilgiler ders kitabında yer alan metinler milli olmalı, kültürümüzden izler taşınmalı, insani değerlerle çelişmemeli ve bu değerlere uygun olmalıdır. Bu şekilde, öğrencilerin

toplumsal ve kültürel değerleri içselleştirmesi sağlanarak, bireylerin hem kişisel hem de toplumsal gelişimleri desteklenmiş olacaktır.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı, Mevlana İdris tarafından kaleme alınmış çocuk kitaplarının, 2018 sosyal bilgiler öğretim programında öngörülen değerlerle olan uyumunu detaylı bir şekilde incelemektir. Bu çalışma, çağımızın hızla değişen sosyal yapısı ve artan kültürel çeşitliliği içinde, çocukların sosyal ve ahlaki gelişimlerini destekleyecek değerlerin eğitim yoluyla nasıl aktarılabilceğini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Mevlana İdris'in eserlerinin, değer eğitimi bağlamında çocuklara sunduğu potansiyel katkıları belirleyerek, bu eserlerin eğitim materyalleri olarak kullanımının etkinliğini değerlendirmektedir. Bu kapsamlı analiz, eğitimciler ve politika yapıcılar için değerli bir kaynak oluşturarak, değerler eğitimi müfredatının geliştirilmesine yönelik bilimsel temelli öneriler sunmaktadır. Araştırma, aynı zamanda, toplumsal değerlerin ve etik ilkelerin korunması ve yeni nesillere aktarılması konusunda literatürdeki mevcut boşlukları doldurmayı hedeflerken, çocuk edebiyatının bu süreçteki rolünü yeniden tanımlamayı ve genişletmeyi amaçlamaktadır. Bu doğrultuda, çalışma, çocuk edebiyatının değerler eğitimi üzerindeki etkisini derinlemesine inceleyerek, eğitim alanında kullanılan materyallerin seçimine yönelik kriterleri yeniden gözden geçirmeyi teklif etmektedir. Bu çalışmanın sonuçları, eğitimcilerin ve müfredat geliştiricilerin, çocukların bütüncül gelişimini destekleyecek ve toplumsal değerleri pekiştirecek kaynaklar seçerken daha bilinçli kararlar almasına yardımcı olmayı hedeflemektedir.

Araştırmanın Önemi

Bu araştırmanın önemi, mevcut eğitim pratiklerine ve müfredat geliştirme süreçlerine derinlemesine bir katkı sağlamasıyla öne çıkmaktadır. Çağımızda çocuklar, çeşitlenen sosyal ve kültürel yapılar arasında kendilerini ifade etmeye ve bu yapılar içerisinde yer bulmaya çalışırken, onlara rehberlik edecek sağlam değer yargılarına ihtiyaç duymaktadırlar. Mevlana İdris'in çocuk kitapları üzerinden yürütülen bu analiz, değerler eğitiminin çocuklar için ne denli hayati olduğunu ve eğitim materyallerinin bu

değerleri nasıl somutlaştırabileceğini ortaya koymaktadır. Değerler eğitimi, özellikle sosyal bilgiler gibi disiplinlerde, bireylerin toplumsal bilinç, etik anlayış ve kültürel empati geliştirmelerine yardımcı olabilir. Bu çalışma, Mevlana İdris'in eserlerinin, 2018 sosyal bilgiler öğretim programında vurgulanan değerleri nasıl yansıttığını incelerken, bu eserlerin eğitimciler ve müfredat geliştiriciler için nasıl değerli bir kaynak olabileceğini de gözler önüne sermektedir. Araştırma, eğitim süreçlerinde değerler eğitiminin önemini vurgulayarak, bu alanda yapılabilecek yeniliklere ve geliştirmelere dair yol gösterici olmayı amaçlamaktadır. Böylece, toplumsal uyum ve bireyler arası anlayışın geliştirilmesinde çocuk edebiyatının oynayabileceği kritik rolü ortaya koymaktadır. Bu bağlamda, araştırma, değerler eğitimi alanında bilimsel temelli kanıtlar sunarak, gelecekteki eğitim politikaları ve pratiklerinin şekillendirilmesine önemli katkılarda bulunur.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırmanın sınırlılıkları birkaç önemli faktörü içermektedir. İlk olarak, çalışmanın örneklem sınırlılığı bulunmaktadır. Araştırma, yalnızca Mevlana İdris'in belirli çocuk kitapları ile sınırlı kalmıştır. Bu durum, elde edilen bulguların genellenebilirliğini kısıtlamaktadır, çünkü diğer yazarların eserleri veya farklı türdeki çocuk kitapları üzerinde benzer sonuçlara ulaşılmayabilir. İkinci olarak, zaman sınırlılığı mevcuttur. Araştırma, 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı kapsamında gerçekleştirilmiştir ve bu programın belirli dönemdeki koşulları ve içeriği dikkate alınarak yürütülmüştür. Eğitim programlarının zamanla değişebileceği ve gelişebileceği göz önünde bulundurulduğunda, elde edilen sonuçların gelecekteki programlara doğrudan uygulanabilirliği sınırlı olabilir. Ayrıca, araştırmanın metodolojik sınırlılıkları da dikkate alınmalıdır. Veri toplama ve analiz yöntemleri, belirli bir çerçevede ve belirli araçlar kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Bu durum, diğer yöntem ve tekniklerin kullanılmadığı anlamına gelmektedir ve bu da sonuçların yorumlanmasında sınırlayıcı bir faktör olabilir. Son olarak, araştırmacının subjektif değerlendirmeleri ve yorumları da sonuçların nesnelliğini etkileyebilir. Araştırmacının kişisel görüşleri ve deneyimleri, veri analizi ve sonuçların yorumlanmasında bilinçli veya bilinçsiz bir şekilde etkili olabilir. Tüm bu sınırlamalar, araştırmanın sonuçlarının dikkatli bir şekilde yorumlanması gerektiğini ve bulguların genellenebilirliğinin belirli koşullar altında sınırlı olduğunu göstermektedir.

Araştırmanın Sayıtları

Bu araştırmanın sayıtları çalışma sürecinde belirli varsayımlara dayanarak şekillendirilmiştir. İlk olarak, Mevlana İdris'in çocuk kitaplarının, 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nda öngörülen değerleri taşıdığı varsayılmaktadır. Bu sayıtlı, kitapların içerik analizinin bu değerleri yansıtacağına inanılarak oluşturulmuştur. Ayrıca, bu kitapların öğrencilerin değerler eğitimine olumlu katkılar sağlayacağı ve sosyal bilgiler derslerinde etkili bir şekilde kullanılabileceği kabul edilmiştir. Araştırmanın bir diğer sayıtlı, öğretmenlerin ve eğitimcilerin, bu kitapları değerler eğitiminde etkin bir şekilde kullanma kapasitesine sahip oldukları yönündedir. Bu bağlamda, eğitimcilerin pedagojik bilgi ve becerilerinin, bu tür materyalleri eğitim süreçlerine entegre etmede yeterli olduğu varsayılmaktadır. Ayrıca, araştırmada kullanılan yöntem ve tekniklerin, araştırma sorularına yanıt vermede yeterli ve uygun olduğu kabul edilmiştir. Veri toplama ve analiz süreçlerinde kullanılan araçların, güvenilir ve geçerli sonuçlar sağlayacağı öngörülmüştür. Son olarak, araştırmanın bulgularının, sadece belirli bir zaman diliminde ve belirli bir örneklem grubunda geçerli olduğu, ancak benzer koşullarda başka örneklem için de geçerli olabileceği varsayılmıştır. Tüm bu sayıtlar, araştırmanın temel yapı taşlarını oluşturarak, çalışma sürecinin planlanmasında ve yürütülmesinde rehberlik etmiştir.

Tanımlar

Sosyal Bilgiler: Öğrencilerin tarih, coğrafya, vatandaşlık bilgisi gibi sosyal bilimler alanlarında bilgi sahibi olmalarını sağlayan disiplinler arası bir eğitim alanıdır. Sosyal bilgiler, bireylerin toplumsal olayları ve süreçleri anlamalarını, eleştirel düşünme becerilerini geliştirmelerini ve toplumsal değerleri içselleştirmelerini amaçlamaktadır.

Sosyal Bilgiler Öğretim Programı (2018): Türkiye'de ilköğretim seviyesinde uygulanan ve öğrencilerin tarih, coğrafya, vatandaşlık bilgisi gibi sosyal bilimler alanlarında bilgi sahibi olmalarını sağlayan eğitim programıdır. Bu program, aynı zamanda öğrencilerin değerler eğitimi kapsamında toplumsal ve etik değerleri öğrenmelerini amaçlamaktadır.

Çocuk Edebiyatı: Çocuklara yönelik yazılmış, onların bilişsel ve duygusal gelişimlerine uygun olan edebi eserlerdir. Bu eserler, çocukların dil gelişimine, hayal gücüne katkıda bulunmakta ve değerler eğitimi açısından önemli içerikler barındırmaktadır.

Değerler Eğitimi: Bireylerin toplumsal, ahlaki ve etik değerleri öğrenme, içselleştirme ve bu değerler doğrultusunda davranış geliştirme sürecidir. Bu eğitim, öğrencilerin adalet, saygı, sorumluluk gibi temel değerleri benimsemelerine ve bu değerlerle uyumlu kararlar almalarına yardımcı olmayı hedeflemektedir.

BÖLÜM 1

DEĞER

Değerler, bir bireyin toplum içindeki rolünü ve etkisini belirleyen kritik faktörler arasında yer almaktadır. İdeal bir toplumsal yapı oluşturabilmenin anahtarlarından biri, arzu edilen değerlere sahip olmak ve bu değerleri sonraki kuşaklara aktarabilmektir. Sosyal bilimlerde değerlerle ilgili çeşitli tanımlar mevcuttur. Türk Dil Kurumu, 2005 yılında değeri “önemli ve faydalı özellik” olarak açıklamıştır (TDK, 2005). Değerler, sosyal bilimlerin en önemli ve temel konseptlerinden biri olarak kabul edilir. Sosyoloji, psikoloji ve antropoloji gibi disiplinlerde merkezi bir rol oynayan değerler, toplumların ve bireylerin benzersiz özelliklerini aydınlatma, tutum ve davranışların altında yatan sebepleri açıklama ve zaman içindeki evrimsel değişiklikleri izleme amacıyla kullanılır (Schwartz, 2012). Değerler, insanı diğer canlılardan ayıran, kişiliğini şekillendiren ve davranışlarını yönlendiren inanç sistemlerinin bütünü olarak tanımlanmaktadır (Sönmez, 2014, s.102). İyi ve kötü kavramlarının sosyal gelişim sürecindeki tartışmaları, değerlerin oluşumunu tetiklemiştir. Bu değerler, toplumsal yaşamı düzenleyen ve yönlendiren önemli faktörler olarak görülmektedir (Tural, 2018). Değer kelimesi, Latince "güçlü olmak" anlamına gelen valere kökünden türemiştir ve sosyal bilimlerde bu terimi ilk kez Znaniecki kullanmıştır (Maraşlıoğlu ve Çoban, 2018). Değer kelimesinin birçok farklı anlamı bulunmaktadır. Türk Dil Kurumu (TDK) tarafından belirtilen anlamlar şunlardır: Bir nesnenin veya olgunun önemini gösteren soyut bir ölçüt, değeri, kıymeti. Maddi olarak ölçülebilen bir nesnenin ya da hizmetin fiyatı, paha, valör. Bir bireyin veya nesnenin sahip olduğu övgüye değer nitelikler, meziyet, kaliteli ve faydalı özelliklere sahip kişi. İnsanın bir nesneye yönelik arzusu ya da ihtiyacı sonucu oluşan bağlantı, Matematikte bir değişkenin veya bilinmeyen sayısal ifadesi, Bir toplumun sahip olduğu maddi ve manevi, sosyal, kültürel, ekonomik ve bilimsel varlıkların tümü, şeklinde tanımlanmaktadır.

Değer kavramı, felsefe, psikoloji ve eğitim bilimleri başta olmak üzere birçok sosyal bilim dalının odak noktasındadır ve bu disiplinlerin tanımlamalarında ortak bir tema, değerlerin bireylerin hayatlarını şekillendirmedeki rolüdür (Acun, Yücel, Önder ve Tarman, 2013). Değer kavramı hakkında geniş çapta tartışmalar yapılmasına rağmen, bu

tartışmaların kavramsal çerçevesi henüz net bir biçimde belirlenmemiştir (Yazıcı, 2014). Bu belirsizlik, değer kavramının çok çeşitli disiplinler arasında geniş bir kullanım alanına sahip olmasından kaynaklanmaktadır (Güven, 2014). Değerler üzerine yapılan felsefi tartışmalar tarihin en eski konularından biridir ve değer yargılarının temelini ve özelliklerini inceleyen ahlak felsefesinin bir dalı olan aksiyoloji, değerler felsefesi olarak da adlandırılmaktadır. Aksiyoloji, bir bireyin yaşamı boyunca oluşturduğu değer yargılarının altında yatan temel sistemleri incelemektedir (Bıçak vd.2016). Felsefi bakış açısına göre, değer kavramının kökenleri Sokrates'e kadar uzanır ve Platon, değer felsefesine önemli katkılarda bulunan ilk filozof olarak kabul edilmektedir. M.Ö. 4. yüzyılda Platon, değer kavramının anlamını çözümleme çabasına girmiş ve kavramsal analizler yaparak adil olma ve iyilik gibi kavramların gerçek anlamlarının ortaya çıkarılabileceğini öne sürmüştür (Bıçak vd. 2016). Sosyolojik perspektiften bakıldığında, değerler birey ve gruplar için faydalı olan, arzulanan ve kabul edilen şeyler olarak tanımlanırken; antropolojide, bireylerin veya grupların arzuladığı kavramlar ve nitelikler olarak, mevcut araçlar ve hedefler arasında tercih yapmayı etkileyen faktörler olarak ifade edilmektedir. Psikoloji alanında, değerler genellikle yaşamın erken dönemlerinde oluşan ve kişisel davranış seçimlerini belirleyen unsurlar olarak görülür. Ekonomik terim olarak ise değer, belirli bir miktarın veya para biriminin karşılığını ifade etmektedir(Bıçak vd., 2016).Güven (2014), değerler hakkında pek çok çalışmanın yapıldığını ve araştırmaların sürdüğünü belirtirken, değerlerin kapsamı konusunda genel bir mutabakata varılamadığını ifade etmiştir. Bu durumun sebebi, değer kavramının çok disiplinli bir perspektiften incelenmesi ve bu nedenle genel kabul görececek bir tanımın zor olmasıdır. Bireyler diğer insanları, bu insanların özelliklerini, niyetlerini, isteklerini ve davranışlarını değerlendirirken kullandıkları standartlar olarak değerler ön plana çıkmaktadır. Güngör (2010) değer kavramını incelediğinde, bir şeyin arzu edilir veya edilmez olup olmadığını ifade eden yargıya değer hükmü; bir şeyin arzu edilir veya edilmez olduğuna dair inanca ise değer olarak ifade edilmektedir. Schwartz (1992 akt. Kardaş ve Cemal, 2017) tarafından belirtildiği üzere, değerler; bireylerin kendilerini ve diğerlerini, olayları ve eylemleri meşrulaştırmak ve seçmek için başvurduğu kriterler olarak tanımlanmaktadır. Bu tanımlar, değerlerin bireysel ve toplumsal düzeyde nasıl temel bir rol oynadığını göstermektedir. Bu temel tanımlamalar ışığında, değerlerin toplumsal yapının temel

taşlarından biri olduğunu daha iyi anlayabilmektedir. Değerler, bireylerin karar verme süreçlerinde, etik normlarını belirlemede ve sosyal ilişkilerini yönlendirmede önemli bir rol oynamaktadır. Bu değerler, toplumun kültürel, sosyal ve ekonomik yapısını şekillendirirken, aynı zamanda toplumun geleceğini şekillendirmede de kritik öneme sahiptir. Toplumun sürekli değişim içinde olduğu düşünüldüğünde, değerlerin de zamanla evrim geçirdiği görülmektedir. Yeni nesiller, önceki kuşaklardan farklı değerlere önem verebilir ve bu durum, toplumsal norm ve beklentilerde değişikliğe yol açmaktadır. Bu nedenle, değer aktarımı sadece geçmişten geleceğe bir miras olarak değil, aynı zamanda gelecek nesillerin kendi değer yargılarını şekillendirmesine olanak tanıyan dinamik bir süreç olarak görülmelidir. Değerlerin bu dinamik yapısı, eğitim sistemlerinin ve toplumsal kurumların, bireylerin kendi değerlerini keşfetmeleri ve geliştirmeleri için destekleyici ortamlar sunması gerekliliğini ortaya koymaktadır. Eğitim, değerlerin anlaşılması, içselleştirilmesi ve yaşamın her alanında uygulanması için temel bir araçtır. Aynı zamanda, medya, sanat ve edebiyat gibi kültürel araçlar da değerlerin ifade edilmesi, tartışılması ve yayılmasında önemli roller üstlenmektedir (Çintaş, 2009). Sonuç olarak, değerlerin birey ve toplum üzerindeki etkisi, onların sadece kişisel tercihlerden ibaret olmadığını, aynı zamanda toplumsal yapının ve kültürel mirasın bir parçası olarak görülmesi gerektiğini göstermektedir. Toplumun ilerlemesi ve gelişimi, sağlam değer yargılarına dayanan bireylerin yetiştirilmesine bağlıdır. Bu bağlamda, değer eğitimi ve değerlerin nesilden nesile aktarımı, sürdürülebilir bir toplumun inşası için vazgeçilmez unsurlardır.

Değerlerin Sınıflandırılması

Değerlerin sınıflandırılması, sosyal bilimlerde çeşitli disiplinler tarafından farklı yaklaşımlarla ele alınmıştır. Bu sınıflandırmalar, değerlerin insan davranışları, toplumsal normlar ve kültürel yapılar üzerindeki etkisini anlamaya yardımcı olmak amacıyla geliştirilmiştir. Değerler, genellikle bireylerin ve toplulukların tercihlerini, inançlarını ve davranışlarını yönlendiren temel prensipler olarak tanımlanmaktadır. Bu bağlamda, değerler bireysel ve toplumsal düzeyde bir dizi kategoriye ayrılmaktadır. Bireysel değerler, kişinin kendisi, yakın çevresi ve kişisel gelişimi ile ilgili olan değerlerdir. Bu değerler, bireyin hayatında önemli olan ve onun kararlarını, tutumlarını ve davranışlarını şekillendiren inançlar ve prensipleri içermektedir. Bireysel değerler

arasında dürüstlük, bağımsızlık, yaratıcılık gibi değerler yer almaktadır (Aydemir, 2010). Toplumsal değerler ise genellikle bir topluluğun veya toplumun bireyler arası ilişkilerini, sosyal adaleti, eşitliği ve birlikte yaşamanın temel kurallarını ifade eden geniş kapsamlı değerlerdir. Toplumsal değerler, toplumun genel ahlakını, normlarını ve beklentilerini yansıtmaktadır. Bu değerler arasında saygı, sorumluluk, dayanışma gibi kavramlar bulunmaktadır. Ek olarak, değerler aynı zamanda evrensel ve kültürel olmak üzere iki geniş kategoride incelenebilir. Evrensel değerler, tüm insanlık için geçerli olan ve genelde insan hakları, adalet, barış gibi kavramları kapsayan değerlerdir. Bu değerler, farklı kültürler ve toplumlar arasında geniş bir kabul görmekte ve çoğu zaman uluslararası hukuk ve toplumsal anlaşmaların temelini oluşturmaktadır (Cihan, 2014). Kültürel değerler ise belirli bir toplum veya kültüre özgü olan ve o toplumun tarihinden, geleneklerinden, dini inançlarından ve sosyo-ekonomik yapısından kaynaklanan değerlerdir. Kültürel değerler, bir toplumun kimliğini ve özgünlüğünü belirleyen unsurlardır ve genellikle dil, sanat, eğitim ve aile yapısı gibi alanlarda kendini göstermektedir. Değerlerin sınıflandırılması, bireylerin ve toplulukların yaşamlarını nasıl anlamlandırdıklarını, hangi prensiplere göre hareket ettiklerini ve toplumsal ilişkilerin nasıl yapılandırıldığını anlamamıza yardımcı olmaktadır. Bu sınıflandırmalar aynı zamanda, toplumsal değişim ve gelişim süreçlerini, bireylerin ve grupların karşılaştıkları etik ve moral sorunlara nasıl yaklaştıklarını daha iyi anlamak için önemli bir araçtır (Gökçe, 2015).

Değerlerin karmaşık ve soyut doğası, araştırmacıları daha somut bilgiler elde etmek için çeşitli yöntemlere başvurmaya itmiştir. Zaman ve toplumlara göre değişiklik gösteren değerler, evrensel bir değer analizi yapmayı ve araştırmalarda genel geçer değerleri belirlemeyi güçleştiren bir özelliktir. Bu zorluklar, araştırmaları daha verimli yürütebilmek adına yeni yöntemler arayışını zorunlu kılmıştır (Kapkın, Çalışkan ve Sağlam, 2018). Bu bağlamda, soyut kavramların ve öğelerin incelenmesinde sıkça başvurulan gözlem yöntemi gibi teknikler, konunun karmaşıklığını sistematik bir çerçeveye oturtmak için sınıflandırma yöntemlerinin kullanılmasını gerekli kılmıştır. Bugüne dek değerler üzerine pek çok sınıflandırma yapılmış ve çeşitli yaklaşımlar geliştirilmiştir. Bu sınıflamalar arasında en çok kabul gören ve öne çıkanlar, Spranger, Nelson, Rokeach ve Schwartz'ın çalışmalarıdır. Değerler üzerine yapılan ilk sınıflamayı 1928 yılında Spranger gerçekleştirmiş, daha sonra bu çalışma Allport ve meslektaşları

tarafından 1951 yılında bir ölçeğe dönüştürülerek geliştirilmiştir. Spranger'ın çalışmaları sonucunda değerleri altı ana başlık altında toplamıştır: Bilimsel değer, bireylerin gerçeği araştırma, bilgiye ve muhakemeye önem verme yönündeki eğilimlerini ifade eder ve bu kişiler genellikle eleştirel düşünceye ve akılcılığa sahiptir. Ekonomik değer, yararcılığa ve pratikliğe odaklanır, hayatta başarının bu unsurlarla ölçülebileceğini vurgulamaktadır. Estetik değer, simetriye, uyuma ve forma önem veren, yaşamı çeşitlilik ve sanatsal zorunluluk perspektifinden değerlendiren bireylerle ilişkilidir. Sosyal değer, diğer insanlara sevgi, yardımseverlik ve empati ile yaklaşmayı temel almaktadır. Politik değer, kişisel güç, etki ve şöhreti en üstün değer olarak görmektedir. Dini değer ise bireyin evreni ve varlığı bütünsel bir bakış açısıyla kavramasını, dini inançlar doğrultusunda dünya zevklerinden uzak durmasını ifade etmektedir (Poyraz, 2004). Bu sınıflandırma, değerlerin çok yönlü doğasını ve insan davranışları üzerindeki etkisini anlamada önemli bir adımdır.

Değer kavramı üzerine yapılan çalışmalarda, Nelson tarafından öne sürülen üç kategorili bir yapı bulunmaktadır. Bu yapı, değerleri bireysel, grup bazında ve sosyal olmak üzere ayırt eder. Bireysel değerler, bir kişinin günlük yaşamında yaptığı seçimlerle, tercih ettikleri ile alakalıdır. Bu, alışveriş tercihlerinden hobilerine, yaşam tarzı seçimlerine kadar geniş bir alanı kapsar ve bireyin özgünlüğünü yansıtmaktadır (Michaelis, 1988; akt. Yazıcı, 2006). Grup değerleri ise, bireyin ait olduğu grupların - aile, dini topluluklar, kulüpler veya siyasi organizasyonlar gibi - ortak değerlerini ifade etmektedir. Bu değerler, grup üyeleri arasında bir bağ oluşturur ve grup kimliğinin temelini oluşturmaktadır (Naylor ve Diem, 1987; akt. Kardaş ve Cemal, 2017). Sosyal değerler, toplum içinde bireylerin uyum içinde yaşamasını sağlayan, eşitlik, farklılık, saygı ve adalet gibi genel değerleri kapsamaktadır. Bu değerler, toplumsal yapının sürdürülebilirliği için elzemdir ve bireylerin toplum içindeki konumlarını belirlemektedir (Michaelis, 1988; akt. Yazıcı, 2006). Dilmaç, Arıçak ve Cesur (2014), değer kavramını daha da genişleterek dokuz farklı kategori altında incelemektedir. Toplumsal değerler, bireylerin toplum içindeki etkileşimlerinde önemli olan yardımseverlik, nezaket gibi erdemleri öne çıkarırken; kariyer değerleri, iş hayatında başarı ve uzmanlık gibi unsurları vurgulamaktadır. Entelektüel değerler, bireyin bilgi birikimi, zihinsel ve fiziksel sağlığa verdiği önemi temsil etmektedir. Manevi değerler, dini inançlar ve içsel barış gibi bireyin maneviyatına dair değerleri içermektedir.

Materyalistik değerler, maddi kazanım ve statü gibi dışsal başarı ölçütlerini kapsamaktadır. İnsan onuru, adalet, namus gibi evrensel etik değerlere işaret etmektedir. Romantik değerler, insan ilişkilerindeki duygusal derinliği ve bağlılığı betimlemektedir. Özgürlük, bireyin kendi kararlarını alma ve kültürel değerlere sahip çıkma yetisiyle ilgilidir. Fütüvvet, cömertlik ve cesaret gibi toplumsal sorumluluk ve şövalyeliğe ilişkilendirilen değerlerdir (Dilmaç ve Bircan, 2015). Bu derinlemesine sınıflandırma, değerlerin insan yaşamındaki çok boyutlu rolünü ve toplumsal yapının karmaşık dinamikleri içindeki yerini aydınlatmaktadır. Schwartz'ın değerler üzerine yaptığı kapsamlı çalışma, değerlerin hem kültürel hem de bireysel boyutları üzerine odaklanmaktadır. Schwartz, değerleri iki ana kategoride değerlendirir: Kültürel ve bireysel. Bireysel düzeydeki değerler, insanların yaşamlarını nasıl şekillendirdikleri ve bu değerlere verdikleri önem açısından incelenirken, kültürel düzeydeki değerler toplumsal normları ve genel kabul görmüş inançları yansıtan bilgileri ortaya koymayı amaçlamaktadır. Kültürel inceleme, belirli bir etnik grup veya ulusun genel değer yapısını analiz etmektedir. Bireysel ve kültürel düzeydeki değerler arasındaki fark, bireysel değerlerin kişisel yönlendirmeye katkıda bulunurken, kültürel değerlerin toplumsal işlevsellik açısından farklı roller üstlenebileceğini göstermektedir (Kuşdil ve Kağıtçıbaşı, 2000; akt. Yazıcı, 2006). Değerlerin sınıflandırılması ve önem derecelerine dair devam eden tartışmalar, sosyal değerlerin toplum içindeki yerini ve bu değerlerin sosyal baskı altında nasıl şekillendiğini de içermektedir. Fichter, toplumsal olarak en üst düzeyde tutulan değerlerin aynı zamanda en çok sosyal baskıya maruz kalan ve en yaygın şekilde benimsenen değerler olduğunu ifade etmektedir (Fichter, 2006; akt. Yazıcı, 2014).

Değerler üzerine çalışan araştırmacılar, değer kavramını farklı açılardan ele alarak çeşitli tanım ve sınıflamalar geliştirmişlerdir. Ancak, bu çeşitlilik değerlerin tanımı ve sınıflandırılması konusunda genel bir uzlaşıya varılamadığını da göstermektedir. Değerlerin çok boyutlu doğası ve toplumsal yaşamdaki karmaşık rolleri, bu alanı zengin fakat aynı zamanda anlaşmazlıklara açık bir araştırma konusu haline getirmiştir. Bu durum, değerlerin evrensel ve kültürel boyutları arasındaki dinamik etkileşimi anlamaya yönelik sürekli bir arayışı ifade etmektedir. Değerlerin çeşitliliği ve karmaşıklığı, onların toplumsal yapılar ve bireysel davranışlar üzerindeki derin etkisini göstermektedir. Bu etki, değerlerin sosyal normlar, bireysel tercihler ve kültürel

kimlikler arasındaki etkileşimde merkezi bir rol oynadığını belirtmektedir. Araştırmacıların değerler üzerine yapmış olduğu çalışmalar, bu soyut kavramların somut toplumsal sonuçları olduğunu ve bireylerin hayatlarında önemli kararlar almalarında kilit bir faktör olduğunu ortaya koymaktadır (Bolat, 2016). Değerler, bireylerin ahlaki pusulasını şekillendirirken, toplumlar arası ilişkilerde ve kültürler arası etkileşimlerde de köprü görevi görmektedir. Bu bağlamda, değerlerin sınıflandırılması ve öneminin anlaşılması, sosyal bilimlerin temel amaçlarından biri haline gelmiştir. Fichter ve Schwartz gibi araştırmacıların katkıları, bu alandaki bilgi birikimini zenginleştirmiş ve değerlerin evrensel ile yerel, bireysel ile toplumsal boyutları arasındaki ilişkileri daha iyi anlamamıza yardımcı olmuştur. Bu çalışmalar, toplumların nasıl bir arada yaşadığını ve bireylerin nasıl bir hayat sürdürdüğünü anlamak için değerlere atfedilen önemi gözler önüne sermektedir. Dolayısıyla, değerler üzerine yapılan araştırmalar, hem bireylerin kişisel gelişimleri hem de toplumların sosyal uyumları açısından vazgeçilmez bir kaynak teşkil etmektedir.

Türk Milli Eğitiminin Genel Amaçlarında Değerler

Türk Milli Eğitim Sistemi'nin asıl gayesi, bireyleri kapsamlı bir eğitim programı ile donatarak, onları Atatürk'ün ilke ve inkılâplarına sadık, anayasal değerlerle uyumlu, milli ve manevi mirasa bağlı, aile, vatan ve millet sevgisiyle dolu, demokratik, laik ve sosyal hukuk devletinin bilincinde, insan haklarına saygılı ve temel özgürlükleri önemseyen yurttaşlar olarak yetiştirmektir. Bu vizyon, bireylerin sadece bilgi ve beceri edinmelerini değil, aynı zamanda sağlıklı, dengeli ve etik değerlere sahip karakterler geliştirmelerini amaçlamaktadır (Çoban ve Akşit, 2018). Böylece, bireylerin hür düşünceye ve bilimsel bir perspektife sahip olmaları, geniş bir dünya görüşü kazanmaları, kişisel girişimcilik ve teşebbüs ruhunu benimsemeleri teşvik edilmektedir. Eğitim sisteminin bu derinlemesine yaklaşımı, bireylerin kendi ilgi, istidat ve yeteneklerini tanımaları ve geliştirmeleri için gereken ortamı sağlamayı hedeflemektedir. Bu, onların hayata tam anlamıyla hazır hale gelmelerini, kendilerini mutlu edecek ve toplumun genel refahına katkıda bulunacak meslekleri edinmelerini amaçlamaktadır (Demircioğlu ve Tokdemir, 2008). Bu süreçte, Türk vatandaşlarının yaşam kalitesini yükseltmek, toplumun mutluluğuna ve refahına katkıda bulunmak

temel hedefler arasındadır. Ayrıca, milli eğitim sistemi, Türk toplumunun ekonomik, sosyal ve kültürel alanlarda kalkınmasını destekleyerek, ulusal birlik ve bütünlüğü pekiştirmeyi ve Türkiye'yi çağdaş uygarlık düzeyinin ötesine taşımayı hedeflemektedir. Bu eğitim yaklaşımının altında yatan temel düşünce, bireylerin sadece akademik başarılarla değil, aynı zamanda topluma karşı duyarlı, sorumlu ve etik değerlere sahip bireyler olarak yetişmeleridir. Bu, toplumsal dayanışmayı, sosyal adaleti ve toplumun her kesimine eşit fırsatlar sunmayı amaçlamaktadır. Eğitim, bireylerin kendilerini gerçekleştirme yolculuklarında rehberlik ederken, aynı zamanda toplumsal kalkınma ve ilerlemenin temel taşı olarak görülmektedir (Eryılmaz ve Köse, 2018). Türk Milli Eğitim Sistemi'nin bu geniş ve derinlemesine yaklaşımı, bireylerin kendi potansiyellerini en üst düzeyde kullanmalarını, topluma değerli katkılarda bulunmalarını ve uluslararası alanda Türkiye'nin saygın bir konumda yer almasını sağlamayı amaçlamaktadır. Bu vizyon, eğitim sürecinin her aşamasında bireylerin kişisel ve profesyonel gelişimine odaklanarak, onları geleceğin zorluklarına karşı donanımlı hale getirmeyi hedeflemektedir. Türkiye'nin Milli Eğitim Temel Kanunu, eğitim politikalarının temel taşı olarak oluşturularak, geniş bir vizyonla Türk toplumunun her bir ferdi için kapsamlı bir eğitim modelini hedeflemektedir. Bu modelin merkezinde, Atatürk'ün reform ve ilkelerine derin bir bağlılık, Türk milletinin zengin kültürel ve manevi mirasına saygı ve bu mirası gelecek nesillere taşıma sorumluluğu yatmaktadır. Eğitimin bu derinlemesine yaklaşımı, bireyleri sadece akademik başarıya değil, aynı zamanda toplumsal duyarlılık, demokratik değerler ve insan haklarına saygı gibi temel ilkeler etrafında şekillendirmektedir (Kara, 2018). Bu yaklaşım, bireylerin kendilerini her yönüyle geliştirmelerini, sağlıklı bir kişilik yapısına sahip olmalarını ve bilimsel düşünce tarzını benimsemelerini hedeflemektedir.

Milli Eğitim Temel Kanunu'nun odaklandığı başka bir temel unsur, bireylerin kişisel ilgi ve yeteneklerinin farkına varmaları ve bu yönde kendilerini geliştirmeleridir. Bu, onlara hayatın çeşitli alanlarında başarılı olmaları için gereken becerileri ve davranış kalıplarını kazandırmayı amaçlamaktadır. Eğitim, bireylerin mesleki hayatta kendilerini gerçekleştirmeleri, topluma katkıda bulunacak şekilde hazırlanmaları ve ulusal ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmaya aktif olarak katılmaları için bir araç olarak görülmektedir. Böylelikle, eğitim sistemi, Türk toplumunun genel refahını artırma, milli birlik ve beraberliği güçlendirme ve Türkiye'yi uluslararası alanda

rekabetçi bir konuma taşıma görevini üstlenmektedir (Kınacı, 2018). Ayrıca, Milli Eğitim Temel Kanunu, bireylerin demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devletinin temel değerlerini içselleştirmelerini, bu değerlere bağlı kalarak toplum içinde aktif ve sorumlu vatandaşlar olarak yer almalarını hedeflemektedir. Bu, eğitimin sadece bireysel gelişimle sınırlı kalmayıp, aynı zamanda toplumsal uyumu ve barışı destekleyen, çeşitliliği ve farklılıkları kutlayan bir anlayışı teşvik ettiğini göstermektedir (Maraşlıoğlu ve Çoban, 2018). Eğitim, bireyler arasında köprüler kurarak, farklı kültürel ve sosyal arka planlardan gelen insanların bir arada yaşamasını ve birbirlerini anlamasını sağlayan temel bir araçtır.

Türk Milli Eğitim Sistemi'nin bu derinlemesine ve çok yönlü yaklaşımı, bireylerin yaşam boyu öğrenme yolculuklarında kendilerini sürekli olarak geliştirmelerini, toplumsal sorunlara duyarlı ve çözüm odaklı yaklaşımlar geliştirmelerini ve global düzeyde etkileşim ve iş birliği için gerekli beceri ve değerlere sahip olmalarını sağlamaktadır. Bu şekilde, eğitim, Türkiye'nin sosyal ve kültürel dokusunu zenginleştiren, ekonomik kalkınmasını destekleyen ve uluslararası alanda saygın bir yer edinmesine katkıda bulunan stratejik bir araç haline gelmektedir. Türk Milli Eğitim sistemi, gelecek nesilleri kapsamlı bir değerler yelpazesi ile donatmayı hedeflemektedir (Güler, 2015). Bu değerler arasında, zihinsel, bedensel, ahlaki, duygusal ve entelektüel sağlık ve dengenin geliştirilmesi; bilimsel düşünce yeteneği ve serbest düşüncenin teşvik edilmesi; geniş perspektifli bir dünya görüşüne sahip olma; insan haklarına derin bir saygı duyma ve sorumluluk, verimlilik, yaratıcılık ve yapıcılık gibi niteliklerin geliştirilmesi yer almaktadır. Taşdan (2010)'ın belirttiği üzere, bu değerlerin bireylere aktarılması, Türkiye'nin modern dünyada etkin bir rol oynamasını sağlayacak nitelikli bireylerin yetiştirilmesinde hayati öneme sahiptir. Sistem, bireyin kişilik özelliklerini geliştirerek Türk toplumunu çağdaş uygarlıkların yaratıcı ve etkin bir parçası haline getirme misyonunu üstlenmektedir. Bu süreçte, bireylerin bedensel, zihinsel ve ruhsal dengelerini sağlamaları ve küresel değerlere açık bir yaklaşım sergilemeleri beklenmektedir. Bu yaklaşım, eğitim sistemimizin çağdaş temellere dayandığını ve sürekli gelişim içinde olduğunu göstermektedir. Ancak, eğitim sürecinin sonuçları ve ürünlerinin belirlenen hedeflere uygunluğu zaman zaman sorgulanabilir. Buna karşın, Türk Milli Eğitim sisteminin temel amacı, evrensel değerleri kucaklayan, özgür ve bilimsel düşüncenin önemini anlayan bireyler yetiştirmek olmalıdır. Aynı

zamanda, ulusal değerlerin korunması ve bu değerlerin gelecek nesillere aktarılması, topluma karşı sorumluluk duyan, kişisel ve toplumsal sorumluluklarını yerine getiren, toplum için değer yaratan bireylerin yetiştirilmesi hedeflenmelidir (Demir, 2016). Bu geniş perspektifli yaklaşım, Türkiye'nin hem ulusal hem de uluslararası arenada güçlü ve saygın bir konuma sahip olmasını destekleyecek nitelikte bireylerin yetişmesine katkıda bulunmayı amaçlamaktadır.

Türkiye'nin eğitim sistemine yönelik temel yaklaşımı, bireylerin geniş bir değerler setiyle donatılmasını ve bu sayede toplumun genel refahına katkıda bulunacak, kültürel ve manevi mirasa sahip çıkan, aynı zamanda global düzeyde rekabetçi ve işbirliğine açık bireylerin yetiştirilmesini hedeflemektedir. Bu değerler seti içerisinde, bireyin hem fiziksel hem de zihinsel sağlığının geliştirilmesi, ahlaki değerlere bağlılık, duygusal zenginlik ve akıl yürütme becerilerinin yanı sıra bilimsel düşünceye açıklık ve özgür düşünme yeteneği gibi unsurlar bulunmaktadır (Cihan, 2014). Ayrıca, geniş bir perspektif, insan haklarına saygı, toplumsal sorumluluk, verimlilik, yaratıcılık ve yapıcılık gibi niteliklerin geliştirilmesi de bu eğitim sürecinin temel bileşenleri arasında yer almaktadır. Bu süreç, bireylerin kendilerini ve toplumu ileriye taşıyacak mesleklerde ve sosyal rollerde etkin bir şekilde konumlandırmalarını sağlamak amacıyla tasarlanmıştır. Bu geniş kapsamlı eğitim vizyonu, Türkiye'nin modern dünya sahnesinde aktif ve yaratıcı bir rol üstlenmesini, uluslararası ilişkilerde ve küresel işbirliklerinde öncü bir konumda yer almasını hedeflemektedir. Eğitim sistemi, bireylerin ruhsal, bedensel ve zihinsel dengelerini sağlamalarını, aynı zamanda küresel sorunlara duyarlı ve çözüm odaklı yaklaşımlar geliştirebilmelerini teşvik etmektedir. Bu yaklaşım, Türkiye'nin çağdaş eğitim yaklaşımlarını benimsediğini ve sürekli gelişen bir eğitim kalitesine sahip olduğunu göstermektedir (Alimcan ve Şam, 2017). Ancak, eğitim sürecinin sonuçlarının ve elde edilen çıktıların hedeflerle uyumlu olup olmadığı, eğitim politikalarının ve uygulamalarının sürekli değerlendirilmesi ve iyileştirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Eğitim sisteminin temel amacı, sadece ulusal değerlere bağlılık ve kültürel mirasın korunması değil, aynı zamanda evrensel değerlerin benimsenmesi ve bireylerin global vatandaşlık bilinciyle hareket etmeleri olmalıdır. Bu, özgür ve bilimsel düşünceyi önemseyen, insan haklarına derin bir saygı duyan, toplumsal sorumlulukları yerine getiren ve toplumun genel refahına katkıda bulunacak bireylerin yetiştirilmesini içermektedir (Akkaya, 2014). Böylece, Türkiye'nin hem ulusal hem de uluslararası

düzeyde güçlü ve saygın bir konuma ulaşmasına katkı sağlanacak, gelecek nesillerin kişisel ve profesyonel gelişimlerine yönelik sağlam bir temel oluşturulacaktır. Bu kapsamlı derinlemesine eğitim yaklaşımı, bireyleri yaşam boyu öğrenmeye teşvik etmekte, toplumsal uyumu ve barışı destekler, çeşitliliği farklılıkları kucaklar ve bireylerin ulusal, küresel düzeyde etkili, yapıcı roller üstlenmelerini sağlamaktadır.

Değerler Eğitimi

Eğitim, bireylerin toplumsal yaşantıya uyum sağlamaları, gerekli bilgi ve becerileri edinmeleri, kişilik ve karakter gelişimine katkıda bulunulması süreci olarak tanımlanabilmektedir. Bu süreç, eğitimin okul içindeki formal ortamlarının yanı sıra okul dışındaki informal ve non-formal ortamlarda, hem doğrudan eğitim faaliyetleriyle hem de dolaylı etkileşimlerle gerçekleşmektedir (TDK, 2021). Eğitim, aynı zamanda toplumsal ve kültürel gelişimi teşvik eden, nesiller boyu süregelen ve bilimsel bir temele dayanan bir süreç olarak işlev görmektedir. Bu çerçevede, eğitim sistemlerinin temel hedefleri arasında kültürün tanıtılması, geliştirilmesi ve gelecek nesillere aktarılması bulunmaktadır. Eğitim sistemleri, toplumun dinamik ihtiyaçlarına uyum sağlayabilme ve çağın zorluklarına cevap verebilme kapasitesine sahip olduğunda toplumun ilerlemesine katkıda bulunur; bu uyumu sağlayamadığında ise toplumun gerilemesine ve potansiyel çöküşüne yol açabilir (Adıgüzel, 2018).

Değerler, bir toplumun kültürel yapısının temelini oluşturur ve "değerler eğitimi", eğitim sisteminin en önemli bileşenlerinden biridir. Değerler, toplumun tarih boyunca biriktirdiği özellikleri, mevcut zamanın gereklilikleriyle bütünleştirerek, toplumsal yapının birliğini ve bütünlüğünü sağlamaktadır (Yılmaz, 2017). Bu bağlamda, eğitimde değerlere verilen önem, bireylerin sadece bilgi ve beceri edinmelerinin ötesinde, ahlaki ve etik normlara sahip, toplumun geçmişini ve geleceğini birleştiren, toplumsal uyum ve dayanışmayı sağlayacak karakterler geliştirmeleri için kritik önem taşımaktadır. Değerlerin eğitim sürecindeki rolü, Ülken tarafından yapılan açıklamada vurgulanan inanç ve düşüncelerin insan varoluşundaki ayrımıyla daha da anlam kazanmaktadır. Bilgi ve düşüncelerin ötesinde, inançlar bireylerin temelini oluşturur ve onların yaşam biçimlerini, değer yargılarını ve toplumla olan etkileşimlerini şekillendirmektedir. Bu, "biz bir düşünceye sahibiz" ifadesinin ötesine geçerek, "biz bu inanca sahibiz" demenin, bireyin ve toplumun varoluşsal temelini ifade

etmektedir(Ülken, 2016). Bu şekilde, eğitim süreci, bireylerin sadece zihinsel ve bilimsel kapasitelerini geliştirmekle kalmaz, aynı zamanda onların toplum içinde etik ve değer odaklı bir varlık sürdürmelerini sağlayan inanç ve değerlerle donatılmasını da hedeflemektedir. Bu derinlemesine eğitim anlayışı, toplumun sadece mevcut değerlerini korumasına değil, aynı zamanda bu değerleri çağın ihtiyaçlarına uygun bir şekilde yeniden şekillendirip geliştirmesine olanak tanımaktadır. Eğitim, bireylerin toplumsal mirasa saygı duymalarını ve bu mirası gelecek nesillere aktarmalarını sağlarken, aynı zamanda küresel bağlamda etkileşim ve iş birliği için gerekli beceri ve duyarlılıkları kazandırmayı amaçlamaktadır. Böylece, eğitim süreci bireylerin sadece kendi toplumlarının değerlerine bağlı kalmalarını değil, aynı zamanda farklı kültürlerin değerlerine ve düşünce sistemlerine açık olmalarını teşvik etmektedir (Yılmaz, 2017). Bu, küresel bir vatandaşlık bilincinin gelişimine katkıda bulunur ve bireyleri, farklılıklara saygı duyan, çeşitliliği zenginlik olarak gören ve dünya üzerindeki ortak sorunlara duyarlı çözümler üretebilen kişiler olarak yetiştirmektedir.

Eğitim, bu bağlamda, sadece bireysel başarı ve gelişim için değil, aynı zamanda toplumsal barış, uyum ve dayanışma için de temel bir araç haline gelmektedir. Toplumlar, eğitim aracılığıyla geçmişten gelen değerler ve normlar ile günümüzün ve geleceğin zorlukları arasında köprüler kurabilir, sosyal adalet ve eşitlik ilkelerini güçlendirebilmektedir. Eğitim sürecinde öğretilen değerler, bireylerin sosyal sorumluluklarını anlamalarına, çevrelerine karşı duyarlı olmalarına ve toplumun genel refahına katkıda bulunacak şekilde hareket etmelerine yardımcı olmaktadır (Tonga ve Uslu, 2015). Bu, eğitimin sadece bireyleri değil, aynı zamanda toplumu da dönüştürebilecek güçlü bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir. Değerler eğitimi, toplumun temel yapısını oluşturan ve bireylerin toplum içindeki rollerini ve sorumluluklarını şekillendiren önemli bir unsurdur. Eğitim sürecinin, bireyleri sadece akademik başarıya yönlendirmekten öte, etik değerlere, sosyal duyarlılığa ve kültürel anlayışa sahip, toplumun ve dünyanın karşı karşıya olduğu zorluklara duyarlı çözümler üretebilecek bireyler olarak yetiştirmesi hedeflenmelidir. Bu yaklaşım, toplumun sürekli gelişimini, yenilenmesini ve çağın gerektirdiği değişimlere uyum sağlamasını desteklerken, aynı zamanda küresel sorunlara karşı ortak bir anlayış ve iş birliği ruhu geliştirilmesine katkıda bulunmaktadır (Okutan, 2015).

İnsanların kişilikleri, inançlarından ve kabul ettikleri değerlerden meydana gelir.

Bir bireyin kimliği, sahip olduğu değerlerle şekillenirken, toplumsal değerler, o toplumun bireyleri tarafından genel olarak kabul edilen ve toplumun genel ihtiyaçlarına hizmet eden değerlerdir. Eğitimin temel amacı, bireyin sadece bilgi birikimine katkıda bulunmak, akademik başarılarını artırmak değil, her bireyi kendi özgünlüğü içinde değerlendirerek, toplumsal ve global hayatta etkin ve verimli bir şekilde yer alabilmesi için gerekli becerileri kazandırmaktır. Günümüzde yaşanan sosyal, kültürel ve politik değişimler göz önünde bulundurulduğunda, bireylerin sorunlara etik değerlere uygun çözümler üretebilmesi, etkili iletişim kurabilmesi için değer eğitiminin büyük önemi vardır (Gömlüksiz ve Cüro, 2011).

Kültürel adaptasyon ve gelişimin, bireylerin değerlerine duyduğu ihtiyacı nasıl şekillendirdiğine dair Türk kültür tarihinden bir örnek vermek faydalı olacaktır: Türklerin Anadolu'ya gelirken "Bu topraklar bizi fethetti" demeleri, Anadolu medeniyetlerinden miras alınan kültürel değerlerin, sadece somut kültürel ürünlerde değil, davranış kalıplarında da kendini gösterdiğinin bir ifadesidir. Demokrasinin yaşama geçirilebilmesi için öncelikle "demokratik kültür"ün var olması gerekmektedir. Demokratik kültürün iki temel taşı olan "hoşgörü" ve "uzlaşma" ancak farklılıklara açık bir toplum yapısında mümkündür. Anadolu'nun tarih boyunca barındırdığı çeşitlilik, farklılıklara karşı bir hoşgörü kültürünün gelişimine zemin hazırlamıştır. Bu hoşgörü anlayışı, göçebe kültürün eşitlik ve ilkel demokrasi anlayışı ile harmanlandığında, insan ilişkileri açısından zengin, çok boyutlu ve olumlu bir kültürel sentez ortaya çıkmıştır (Kışlalı, 2010). Bu bağlamda, eğitim sürecinin, bireyleri sadece belli bilgilerle donatmanın ötesinde, bu tür zengin kültürel mirasın taşıyıcısı olarak yetiştirmesi, toplumsal uyumu ve kültürel çeşitliliği destekleyen değerlere sahip bireylerin gelişimine katkıda bulunması hedeflenmelidir. Bu kültürel sentezin eğitim üzerindeki etkisi, toplumun geleceği için kritik bir öneme sahiptir. Eğitimin, bireyleri sadece teknik bilgi ve becerilerle donatmanın ötesinde, onları farklılıklara saygılı, hoşgörülü ve uzlaşmaya açık bireyler olarak yetiştirmesi gerekmektedir. Bu, özellikle globalleşen dünyada, farklı kültürel arka planlara sahip insanlarla etkileşim içinde olunduğunda daha da önem kazanmaktadır. Dolayısıyla, eğitim süreci, bireylerin kendi kültürel değerlerine sahip çıkmalarını ve bu değerleri koruyup geliştirmelerini teşvik ederken, aynı zamanda dünya vatandaşı olmanın gerektirdiği evrensel değerleri ve kültürlerarası anlayışı da içselleştirmelerine yardımcı olmalıdır. Bu bağlamda, değer eğitimi, bireyin toplum

içindeki yerini anlaması, sosyal sorumluluk bilinci geliştirmesi ve etik kararlar alabilmesi için temel bir araçtır. Eğitim, bireyleri sadece mevcut sosyal ve kültürel yapıya uyum sağlayacak şekilde değil, aynı zamanda bu yapıları sorgulayabilecek, eleştirebilecek ve gerekirse dönüştürebilecek bireyler olarak yetiştirmeyi hedeflemelidir (Kolaç ve Özer, 2018). Bu, eğitimin sadece geçmişin mirasını aktarmakla kalmayıp, geleceğin toplumunu şekillendirme gücüne sahip olduğunu göstermektedir.

Eğitimin bu çok boyutlu amacı, toplumsal değişim ve gelişimin itici gücü olarak görülebilmektedir. Bireyler, eğitim aracılığıyla, toplumsal adalet, eşitlik ve demokrasi gibi temel değerleri benimseyerek, bu değerler doğrultusunda hareket edebilirler. Bu süreçte, eğitim, bireylerin kişisel gelişimlerini desteklerken toplumun da sürekli bir yenilenme ve ilerleme içinde olmasını sağlamaktadır. Eğitimin sağladığı bu dinamik, toplumun sadece mevcut ihtiyaçlarına cevap vermekle kalmaz, aynı zamanda gelecek nesiller için daha adil, hoşgörülü ve kapsayıcı bir toplumsal yapı inşa etmeye katkıda bulunmaktadır. Eğitim sürecinin merkezine değerleri koymak, bireylerin hem kendi içsel dünyalarında hem de toplumsal hayatta anlamlı ve etkili bir yer edinmelerini sağlamaktadır (Koçoğlu ve Aydın, 2017). Bu yaklaşım, bireylerin toplumsal yaşamın zorluklarına karşı dirençli olmalarını, farklılıklar karşısında anlayış ve hoşgörü göstermelerini ve karşılaştıkları sorunlara etik ve yaratıcı çözümler üretmelerini teşvik etmektedir. Dolayısıyla, değer eğitimi, bireylerin ve toplumun sürekli gelişimi ve ilerlemesi için vazgeçilmez bir temeldir.

Değerlerin bireysel ve toplumsal düzeydeki çeşitliliği, insanların dünyaya bakış açılarını, tercihlerini ve yaşam biçimlerini derinden etkilemektedir. Her kültür ve birey, belirli nesnelere, duygulara veya davranışlara kendine özgü bir anlam yükler ve bu anlamların çeşitliliğine saygı duymak, kendi başına önemli bir evrensel değer haline gelmektedir. "Değerlerimizin arkasında yatan düşünceler, inançlar ve ilkeler, yaşamımızın her alanında bize rehberlik eder, seçimlerimizi, eylemlerimizi ve tutumlarımızı şekillendirir" şeklindeki anlayış (Tüzer, 2014), değerlerin bireylerin kimliklerinin ve toplumların yapılarının temelini oluşturduğunu göstermektedir. İnsan hayatındaki değerler zinciri, kişisel gelişimden toplumsal uyuma, milli ve manevi değerlerin şekillenmesine kadar geniş bir etki alanına sahiptir ve bu süreç, sürekli bir dönüşüm ve gelişimi ifade etmektedir. Evrensel değerlerin varlığı ve bunların korunması, dünya genelinde adalet, barış, huzur, güven ve mutluluk gibi temel insan

ihtiyaçlarını karşılamada kritik öneme sahiptir. Bu değerler, farklı toplumların ve kültürlerin ortak hedeflerinin kesiştiği noktada bulunur ve küresel bir dayanışma ve anlayış zemininde birleşmektedir. Bireysel değerler ve toplumsal normlar arasındaki etkileşim, bireylerin evrensel değerlerle olan ilişkilerinde de belirleyici bir rol oynamaktadır (Hanaylı, vd. 2020). Bu nedenle, dünya üzerinde insanlık adına evrensel değerleri sürdürmek ve geliştirmek, hem bireysel hem de kolektif bir çaba gerektirmektedir.

Eğitim süreci, değerlerin öğrenilmesi, içselleştirilmesi ve aktarılmasında temel bir rol oynamaktadır. Aile ve okulun ötesine geçen bu süreç, hayat boyu öğrenme kavramıyla sınırsız bir potansiyele sahiptir. Değerler eğitimi, sadece formal eğitim kurumlarının görevi olmaktan çıkmalı, toplumun geneline yayılan bir yaklaşımla ele alınmalıdır. Türkiye'nin zengin tarihi ve kültürel mirası, bu bağlamda değerli bir kaynak teşkil etmektedir. Geçmişteki uygulamalar ve toplumsal yapılar, bugünün değer eğitimi için ilham verici örnekler sunmaktadır. "Ahi Teşkilatı" gibi tarihi kurumların değer eğitimi açısından incelenmesi, merhamet ve eşitlik gibi değerlerin nasıl yaşatıldığını ve toplumsal hayata entegre edildiğini göstermektedir (Tarhan, 2014). Böyle bir eğitim yaklaşımı, bireylerin sadece kendi toplumlarının değerlerini öğrenmelerini değil, aynı zamanda küresel bir perspektif geliştirmelerini, farklı kültürler ve toplumlar arasındaki ortak değerleri anlamalarını ve bu değerler etrafında birleşmelerini teşvik etmektedir. Bu, bireylerin ve toplumların karşılaştıkları zorluklara karşı daha dirençli ve uyumlu olmalarını sağlar, çeşitliliği bir zenginlik olarak kabul etmekte ve farklılık karşısında hoşgörü ve anlayışı teşvik etmektedir. Değerler eğitiminin genişletilmesi ve derinleştirilmesi, toplumların gelecekteki yönelimlerini şekillendirmekte, bireylerin daha bilinçli, sorumlu ve etik davranışlar sergilemelerine olanak tanımaktadır (ırak, 2013). Bu geniş çaplı eğitim çabası, milli ve manevi değerlerin yanı sıra evrensel değerlerin de benimsenmesini, korunmasını ve nesilden nesile aktarılmasını sağlayarak, küresel barış ve anlayışa katkıda bulunmaktadır.

Değerler Eğitiminin Tarihsel Gelişmi

Değerler eğitimi konusunda sistemli çalışmaların kökeni, 20. yüzyılın başlarına dayanmaktadır. Amerika Birleşik Devletleri'nde, karakter eğitimi üzerine ilk önemli

alışmalar 1920'lerde Edward Thorndike ve ekibi tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu alışmalar, "Studies in the Nature of Character" başlığı altında üç cilt olarak yayınlanmıştır ve donemin eğitim alanındaki yenilikleri temsil etmektedir (Leming,1997, Akt. Tokdemir, 2007). Bu donemde yaşanan çeşitli gelişmeler, bireylerin sorunlara ve farklı konulara yaklaşımlarında onemli değişikliklere neden olmuş, toplumun ahlaki değerleri ve yargıları bu değişimlerden etkilenmiştir. Bireylerin, toplumun değerleri ve normlarına uygun bir şekilde yetiştirilmesi, dil gelişiminin desteklenmesi ve vatandaşlık bilincinin oluşturulması gibi konular, değer eğitiminin bu donemde özellikle onem kazandığı alanlar olmuştur (Kirschenbaum, 1995, Akt. Akbaş, 2004).1930'larda karakter eğitimine olan ilgi azalmış ve bu durum 1960'ların ikinci yarısına kadar devam etmiştir. Ancak II. Dünya Savaşı'nın ardından, okullarda ve okul dışındaki değer eğitiminde model yontemler uygulanmaya başlanmış, çocuklar düzenli çalışma ve başarıya ulaşma yonnde teşvik edilmiştir. Bu donemde, öğrenciler ulusal kahramanları örnek alarak otoriteye sayđı göstermeye yonlendirilmiş, ancak değer ğretiminde yenilikçi yontemlere yonelik ciddi bir çaba gösterilmemiştir (Kirschenbaum, 1995, Akt. Akbaş, 2004). 1960'ların sonlarına doğru, eğitimciler ve genel kamuoyu arasında değerlere olan ilgi yeniden canlanmış ve değer eğitimi, bir kez daha popülerlik kazanmıştır (Leming, 1997, Akt. Tokdemir, 2007). Bu tarihsel süreç, değerler eğitiminin toplumsal ve eğitimsel trendlere bağlı olarak nasıl değişim gösterdiğini ve zamanla nasıl evrildiğini göstermektedir.Bu yeniden canlanma, değerler eğitiminin eğitim sistemlerindeki yerini pekiştirmiş ve ğretim yontemlerinin çeşitlenmesine yol açmıştır. 1970'ler ve sonrasında, eğitimciler ve araştırmacılar, öğrencilere değerlerin aktarılmasında kullanılabilecek daha etkileşimli ve ğrenci merkezli yontemler üzerinde çalışmaya başlamıştır. Bu donemde, değerler eğitiminin sadece bireysel ahlak ve karakter gelişimine değil, aynı zamanda toplumsal uyum ve işbirliği becerilerinin geliştirilmesine de katkı sağlayabileceği anlaşılmıştır. Eğitim programlarına entegre edilen değerler eğitimi, öğrencilerin eleştirel düşünme, empati kurma ve farklı perspektifleri değerlendirme yeteneklerini geliştirmeyi amaçlamıştır (Yıldız ve olak, 2019). 1980'ler ve 1990'lar boyunca, küreselleşme ve teknolojik gelişmeler, değerler eğitiminin onemini ve kapsamını daha da artırmıştır. Bu donemlerde, eğitimciler, öğrencilerin farklı kültürel arka planlardan gelen bireylerle etkili bir şekilde iletişim kurabilmesi, çatışma çözümü ve barışçıl diyalog becerileri gibi

konulara daha fazla odaklanmıştır. Değerler eğitimi, öğrencilerin küresel vatandaşlık bilinci geliştirmelerine yardımcı olacak şekilde yeniden şekillendirilmiştir. Ayrıca, etik bilinç, sürdürülebilirlik ve çevresel sorumluluk gibi modern dünyanın karşı karşıya olduğu zorluklara yönelik değerlerin öğretilmesine de ağırlık verilmiştir (Özbay ve Tayşi, 2011). 21.yüzyıla girildiğinde, teknolojinin eğitim alanındaki etkisiyle birlikte, değerler eğitimi dijital ortamlara taşınmış ve eğitim teknolojileri, değerlerin öğretiminde yenilikçi yaklaşımlar sunmuştur. Çevrimiçi platformlar, sosyal medya ve oyun tabanlı öğrenme gibi araçlar, değerler eğitiminin daha geniş bir kitleye ulaşmasını sağlamış ve öğrencilere interaktif ve katılımcı öğrenme deneyimleri sunmuştur. Bu dönemde, değerler eğitimi, sadece okul sınırları içinde değil, aynı zamanda toplumun genelinde aileler, topluluklar ve çeşitli medya aracılığıyla gerçekleştirilen bir süreç olarak kabul edilmiştir. Değerler eğitimi, geçmişten günümüze eğitim sistemlerinde evrimleşerek, bireylerin kişisel gelişimi ve toplumsal uyumun sağlanması için vazgeçilmez bir araç haline gelmiştir. Değişen toplumsal ihtiyaçlar ve teknolojik gelişmelerle birlikte değerler eğitimi, sürekli olarak yeniden şekillenmekte ve eğitimin temel amaçlarından biri olarak önemini korumaktadır (Aydın ve Gürler, 2014).

1960'lardan itibaren, toplumlar geleneksel rolleri ve değer yargılarını sorgulamaya başlamıştır. Bu dönem, sivil haklar hareketleri, kadın hakları, öğrenci hareketleri ve azınlıklara yönelik tutumlar gibi birçok alanda önemli değişimlerin yaşandığı bir dönem olmuştur. Eğitim alanında ise, önceki dönemlerdeki değer telkin etme yaklaşımlarının yerini, öğrencilerin ahlaki muhakeme yeteneklerini ve değer analizi becerilerini geliştirme odaklı yöntemler almıştır. Eğitimciler, kendi değerlerini öğrencilere zorla kabul ettirmekten kaçınmaları konusunda özellikle teşvik edilmişlerdir, zira toplumda hangi değerlerin doğru veya yanlış olduğu konusunda tartışmalar artmıştır. Bu bağlamda, bireylerin karar verme ve ahlaki muhakeme becerilerinin geliştirilmesine odaklanılmıştır (Kirschenbaum, 1995, Akt. Akbaş, 2004). 1970'lerin ortalarına doğru, 1960'larda yapılan değer eğitimi çalışmaları yayınlanmaya başlamış ve bu alanda Rokeach, Simon, How, Raths, Harmin, Kirschenbaum, Kohlberg gibi birçok önemli isim, değer eğitimi konusunda farklı yaklaşımlar ve yöntemler sunmuşlardır. Bu çalışmalar sonucunda, değer açıklama ve ahlaki ikilemlere dayalı stratejiler öne çıkmış ve bu yaklaşımlar Amerika, Kanada, Avustralya, Yeni Zelanda ve İngiltere gibi ülkelerde yaygınlaşmıştır (Arthur, 2005). 1980 ve 1990'larda ise, toplumun

çeşitli kesimleri - dini liderler, ebeveynler, siyasi partiler - geleneksel değerlere ve konulara geri dönüşü savunmuştur. Bu dönüş, kişisel disiplin, sosyal sorumluluk, aile değerleri ve vatanseverlik gibi konulara vurgu yapılmasını içermiştir. Bu süreç, 1960 ve 1970'lerde popüler olan değer eğitimi yaklaşımlarının yerini, yeniden geleneksel yöntemlere bırakmasına neden olmuştur (Kirschenbaum, 1995, Akt. Akbaş, 2004). Bu dönüş, toplumun değer eğitimi konusundaki yaklaşımlarının zaman içinde nasıl değişebileceğini ve farklı dönemlerde farklı ihtiyaç ve beklentilere nasıl cevap verdiğini göstermektedir. Bu dönüşüm süreci, değer eğitiminin dinamik bir alan olduğunu ve toplumsal, siyasal ve kültürel değişimlere duyarlı şekilde evrildiğini ortaya koymaktadır. 1980'ler ve 1990'lar boyunca yaşanan geleneksel değerlere dönüş eğilimi, değer eğitiminin yalnızca öğrencilere belli başlı değerleri öğretmekten ibaret olmadığını, aynı zamanda toplumun genel değer yargıları ve ihtiyaçlarına yanıt verme kapasitesine sahip olduğunu göstermiştir. Bu dönemler, değer eğitiminin sadece bireysel ahlak ve karakter gelişimiyle sınırlı kalmayıp, geniş bir toplumsal ve kültürel bağlamda ele alınması gerektiğini vurgulamıştır. 21.yüzyılın başları itibarıyla, teknolojik gelişmeler ve küreselleşmenin etkileriyle birlikte, değer eğitimi konusunda yeni perspektifler ve yaklaşımlar ön plana çıkmıştır. Dijital çağın getirdiği olanaklar, değer eğitiminin metodolojisini ve erişimini genişletmiştir. İnternet ve sosyal medya platformları, değerlerin öğretilmesi ve tartışılması için yeni alanlar sunmuş, eğitimciler ve öğrenciler arasındaki etkileşimi çeşitlendirmiştir (Güven, 2014). Bu dönem, değer eğitiminin sadece formal eğitim kurumlarıyla sınırlı olmadığını, aynı zamanda informal ve non-formal eğitim yoluyla da gerçekleştirilebileceğini göstermiştir.

Günümüzde, değer eğitimi, bireylerin küresel vatandaşlık bilinci geliştirmelerine, çeşitlilik ve farklılıklara saygı duymalarına, etik ve sürdürülebilir bir dünya için sorumluluk almalarına yardımcı olmayı hedeflemektedir. Ayrıca, teknolojinin getirdiği etik sorunlar, çevresel sürdürülebilirlik ve sosyal adalet gibi çağdaş meseleler, değer eğitiminin içeriğini zenginleştirmiş ve genişletmiştir. Eğitimciler, öğrencilere sadece yerel ve milli değerleri değil, aynı zamanda evrensel değerleri de öğretmeye çalışmaktadır. Değer eğitimi, zaman içinde değişen toplumsal ihtiyaçlara ve küresel zorluklara duyarlı bir şekilde evrilmeye devam etmektedir (Yığittir ve Öcal, 2010). Bireylerin ve toplumların karşılaştığı yeni sorunlara çözüm bulmak, barışçıl ve adil bir dünya inşa etmek için değer eğitiminin önemi daha da

artmaktadır. Bu süreç, değer eğitiminin, bireylerin kişisel gelişimlerini desteklemenin yanı sıra, toplumsal uyumu ve küresel işbirliğini teşvik eden bir araç olarak kritik bir rol oynadığını göstermektedir. Bu evrimsel yolculuk boyunca, değer eğitimi toplumların ve bireylerin karşı karşıya kaldığı değişken dinamiklere uyum sağlama yeteneğini göstermiş, eğitim programlarının ve öğretim metodolojilerinin sürekli olarak yeniden değerlendirilmesi ve geliştirilmesi gerekliliğini ortaya koymuştur (Şahin, 2017). Küreselleşme, teknolojik ilerlemeler ve sosyo-politik değişimler, değer eğitiminin içeriğini ve uygulanış biçimlerini derinden etkileyerek, eğitimcileri ve politika yapıcılarını, öğrencilere sadece yerel ve ulusal çerçevede değil, aynı zamanda global bir perspektiften bakabilme becerisi kazandıracak stratejiler geliştirmeye itmiştir. Bu süreçte, değer eğitimi, öğrencilerin empati, iş birliği, etik düşünme ve çeşitliliğe saygı gibi evrensel değerleri içselleştirmelerine yardımcı olacak şekilde evrilmiştir. Özellikle dijital çağın getirdiği yeni zorluklar ve fırsatlar, değer eğitiminin sınırlarını daha da genişleterek, eğitimcilerin ve öğrencilerin çevrimiçi platformlar, sosyal medya ve interaktif uygulamalar aracılığıyla değerler üzerine diyalog kurmalarını ve bu değerleri yaşamın her alanına entegre etmelerini mümkün kılmıştır (Mehdiyeva, 2016).

Değer eğitiminin bu genişleyen kapsamı, aynı zamanda, öğrencilere karşılaştıkları etik ikilemler karşısında bilinçli kararlar alabilme ve küresel sorunlara duyarlı, sürdürülebilir çözümler üretebilme yetkinlikleri kazandırma hedefini güçlendirmiştir. Eğitimcilerin rolü, öğrencilerin kendi değer sistemlerini keşfetmelerine ve bu değerleri eleştirel bir perspektifle sorgulamalarına rehberlik etmek, aynı zamanda onlara farklı kültürlerden ve yaşam deneyimlerinden gelen değerleri anlama fırsatı sunmak olarak dönüşmüştür. Böylece, değer eğitimi, bireylerin kendi kimliklerini ve toplumdaki yerlerini anlamalarına, çeşitli sosyal ve kültürel arka planlara sahip insanlarla etkileşimde bulunurken empati ve saygı göstermelerine yardımcı olmaktadır. Günümüz dünyasında, değer eğitiminin önemi, toplumların karşılaştığı karmaşık zorluklar ve çatışmalar ışığında daha da belirginleşmiştir (Gömleksiz ve Cüro, 2011). Değer eğitimi, bireylerin daha adil, barışçıl ve sürdürülebilir bir dünya vizyonuna katkıda bulunacak donanıma sahip olmalarını sağlayarak, hem yerel hem de global ölçekte toplumsal ilerlemeye ve uyuma katkıda bulunabilir. Bu nedenle, değer eğitimi, eğitim programlarının merkezinde yer almayı sürdürmeli ve bireylerin yaşam boyu öğrenme yolculuklarında onlara rehberlik etmeye devam etmelidir. Bu şekilde, değer

eğitimi, toplumların ve bireylerin sürekli değişen dünya sahnesinde etkili, duyarlı ve bilinçli rol alabilmeleri için kritik bir temel sağlamaktadır (Bindebir, 2021).

Değerler Eğitimi Yaklaşımları

Değerler, bir topluluğun varlığını, birliğini ve işleyişinin devamlılığını korumak için gereken, o toplumun üyelerinin büyük bir çoğunluğu tarafından benimsenen ve doğru ile gerekli olarak kabul edilen ortak düşünce, hedef, ahlaki ilkeler veya inançlar olarak tanımlanmaktadır. Bu tanım, değerlerin toplumsal yaşamın temel taşlarından biri olduğunu ve bireylerin toplumsal uyum ve işbirliği içinde yaşamaları için kritik öneme sahip olduğunu vurgulamaktadır (MEB, 2005). Değer eğitimi, bu bağlamda, örgün eğitim süreçlerinde yeni nesillere aktarılması gereken ve onların kişilik gelişimi ile topluma uyum sağlamalarına yardımcı olan temel bir eğitim alanıdır. Değer eğitimi, bireylerin ahlaki ve etik yönlerini geliştirirken, aynı zamanda onları toplumun yapıcı üyeleri olarak şekillendirmektedir. Değerlerin kazandırılması süreci, eğitimciler ve araştırmacılar tarafından zorlu ve karmaşık bir süreç olarak nitelendirilmektedir. Bu süreçte, değerlerin öğrencilere etkili bir şekilde aktarılması için çeşitli yaklaşımlar ve metodolojiler geliştirilmiştir. Bu yaklaşımlar, tek başlarına kullanılabileceği gibi, daha etkili sonuçlar elde etmek amacıyla bir arada da uygulanabilir (Başol vd. 2014). Değer eğitimi ile ilgili literatürde, bu alanda kullanılan farklı yaklaşımlar detaylı bir şekilde incelenmiştir ve her bir yaklaşım, değerlerin öğrencilere kazandırılmasında farklı boyutları ve metodolojileri temsil etmektedir. Bu yaklaşımlar arasında, öğrencilere doğrudan değerlerin öğretilmesini hedefleyen doğrudan eğitim yaklaşımları; öğrencilerin kendi deneyimleri ve tartışmaları aracılığıyla değerleri keşfetmelerini sağlayan keşif ve tartışma tabanlı yaklaşımlar; örnek olay incelemeleri, hikayeler ve senaryolar aracılığıyla değerlerin anlatıldığı hikaye anlatımı ve senaryo analizi yaklaşımları; ve öğrencilerin toplumsal hizmet projeleri gibi pratik etkinlikler aracılığıyla değerleri yaşayarak öğrenmelerini sağlayan uygulamalı öğrenme yaklaşımları bulunmaktadır (Aktan, 2012). Ayrıca, değerler eğitiminde rol oynama, sanat ve müzik etkinlikleri, grup çalışmaları ve teknoloji destekli öğrenme gibi çeşitli araç ve yöntemlerden de yararlanılmaktadır.

Değer eğitiminin amacı, öğrencilere sadece belirli değerleri öğretmek değil, aynı zamanda onlara kritik düşünme, empati kurma, karar verme ve etik muhakeme gibi

beceriler kazandırmaktır. Bu beceriler, öğrencilerin kendi değer yargılarını geliştirmelerine, farklı bakış açılarını anlamalarına ve toplum içinde sorumlu ve etik bir şekilde hareket etmelerine olanak tanımaktadır. Dolayısıyla, değer eğitimi, bireylerin sadece kişisel gelişimine katkıda bulunmakla kalmaz, aynı zamanda daha adil, barışçıl ve dayanışmacı bir toplumun inşasına da temel oluşturmaktadır (Deveci, Belet ve Türe, 2013). Ahlaki muhakeme, karakter eğitimi ve örtük program gibi değerler eğitimi yaklaşımlarının her biri, öğrencilerin kişisel ve toplumsal yaşamlarında karşılaşacakları çeşitli durumlar ve zorluklar karşısında donanımlı olmalarını sağlama amacını gütmektedir. Bu yaklaşımlar, öğrencilere sadece teorik bilgiler sunmakla kalmayıp, aynı zamanda bu bilgileri gerçek hayatta uygulayabilme becerisi kazandırmayı hedeflemektedir. Ahlaki muhakeme yaklaşımı, öğrencilere kritik düşünme, etik değerlendirme ve karar verme süreçlerinde kullanacakları araçları sunmaktadır. Öğrenciler, bireysel ve toplumsal düzeyde karşılaşılabilecekleri ahlaki ikilemleri analiz etme ve bu ikilemlere mantıklı çözümler üretme fırsatı bulmaktadır (Keskin, 2010). Karakter eğitimi yaklaşımı ise, öğrencilere etik değerlerin önemini kavratırken, bu değerlere uygun davranış kalıplarını benimsemelerini teşvik etmektedir. Bu yaklaşım, öğrencilerin karakterlerinin güçlenmesine ve toplum içinde sorumlu bireyler olarak yer almalarına yardımcı olmaktadır. Karakter eğitimi, öğrencilere empati, dürüstlük, adalet ve sorumluluk gibi temel ahlaki değerleri kazandırmayı amaçlamaktadır (Özkan, 2019). Bu süreçte, öğretmenler ve ebeveynler önemli birer rol model teşkil eder ve öğrencilere değerlerin günlük yaşamdaki uygulamalarını göstermektedir. Örtük program ile değerler eğitimi yaklaşımı ise, öğrencilerin resmi eğitim dışında, okulun sosyal çevresinde ve günlük etkileşimlerinde öğrendikleri değerleri vurgulamaktadır. Bu yaklaşım, öğrencilerin bilinçaltında değerleri içselleştirmelerini sağlar ve öğrencilerin sosyal ve duygusal becerilerinin gelişimine katkıda bulunmaktadır. Örtük program, öğrencilerin arkadaşlık ilişkileri, öğretmenlerle etkileşimleri ve okulun genel atmosferi gibi faktörler aracılığıyla değerlerin kazandırılmasını içermektedir (Torun, 2019). Bu süreçte, öğrencilerin günlük faaliyetleri ve karşılaştıkları durumlar, onların değer sistemlerini şekillendirir ve toplum içinde etik davranışlar sergilemelerine yardımcı olmaktadır. Bu çeşitli yaklaşımlar, değerler eğitiminin çok yönlü ve katmanlı bir süreç olduğunu göstermektedir. Değerler eğitimi, öğrencilere yaşam boyu rehberlik edecek ahlaki ilkeleri ve etik değerleri kazandırmakla kalmaz, aynı zamanda bireylerin toplum

içindeki rollerini anlamalarına, karşılaşılabilecekleri zorluklara karşı hazırlıklı olmalarına ve toplumsal değişimlere pozitif katkıda bulunmalarına olanak tanımaktadır. Bu süreç, öğrencilerin kendilerini ve çevrelerini daha iyi anlamalarını sağlamakta, empati kurma, işbirliği yapma ve çeşitlilik içinde uyum sağlama becerilerini geliştirmektedir (Özer-Yürük, 2019). Dolayısıyla, değerler eğitimi, bireylerin hem kişisel gelişimlerine hem de toplumun genel refahına katkıda bulunan temel bir eğitim alanı olarak önemini korumaktadır. Vatandaşlık eğitimi yaklaşımı, toplumun temel yapıtaşlarını oluşturan sosyal normlar ve değerlerin bireylere kazandırılmasını hedeflemektedir. Bu yaklaşım, vatandaşlık bilinci gelişmiş, haklarını ve sorumluluklarını bilen, devletine ve toplumuna karşı duyarlı bireyler yetiştirmeyi amaçlamaktadır (Ersoy, 2007). Milli eğitim sistemleri, vatandaşlık eğitimi, bireylerin toplumsal yaşama aktif ve bilinçli katılımını sağlamak için stratejik bir araç olarak kullanılmaktadır. Sosyal bilgiler gibi derslerde değer aktarımı, öğrencilere temel toplumsal değerleri ve vatandaşlık bilincini kazandırmanın önemli yöntemlerinden biridir. Eylem ve gözlem yoluyla öğrenme, öğrencilere değerleri kazandırmanın etkili yöntemlerinden biri olarak kabul edilmektedir. Sims'in (2003) vurguladığı gibi, bu yöntemle değerlerin öğrencilere kazandırılması sürecinde, sunulan değerlerin öğrencilerin anlayış seviyesine uygun ve içerik olarak tutarlı olması gerekmektedir. Bu yaklaşım, değerleri açıklama, önemini vurgulama veya telkin etme gibi klasik yöntemlerin ötesine geçerek, değerlerin öğrenciler tarafından içselleştirilmesini ve kendi deneyimleriyle bütünleşmesini hedeflemektedir. Öğrencilere, değerlerin somut örneklerle yaşatılması, bu değerlerin toplumun beklentileriyle uyumlu olup olmadığının değerlendirilmesi önerilmektedir (Aktepe ve Tahiroğlu, 2016). Gözlem yoluyla öğrenme sürecinde, öğrenciler çevrelerinde gördükleri davranışları ve sosyal etkileşimleri model alarak kendi sosyal davranış kalıplarını oluşturmaktadır. Bu süreçte, öğrencilerin çevresinden, medyadan ve popüler kültürden edindikleri rol modeller büyük önem taşımaktadır. Öğretmenlerin ve eğitimcilerin görevi, öğrencilere olumlu davranış modelleri sunmak, pozitif rol modelleri öne çıkarmak ve değerleri somut örneklerle göstererek öğrencilerin bu değerleri benimsemelerini ve kendi yaşamlarında uygulamalarını teşvik etmektir (Tahiroğlu, 2014). Bu süreçte, öğrencilerin değerleri kendi yaşam deneyimleriyle ilişkilendirmeleri, karşılaştıkları durumlar karşısında etik ve ahlaki bir perspektiften hareket etmeleri hedeflenmektedir. Bu geniş çerçevede, vatandaşlık eğitimi, eylem ve

gözlem yoluyla öğrenme yaklaşımları, değerler eğitiminde öğrencilere kapsamlı ve derinlemesine bir anlayış kazandırmayı amaçlamaktadır. Bu yaklaşımlar, öğrencilerin toplumun bir parçası olarak sorumluluklarını anlamalarını, çeşitli toplumsal ve bireysel değerleri içselleştirmelerini ve etik bir bakış açısıyla hareket etmelerini sağlamak için tasarlanmıştır (Akyol, 2010). Bu şekilde, değerler eğitimi, bireylerin hem kişisel gelişimlerine katkıda bulunur hem de toplumun genel refah ve uyumunu destekleyen sorumlu vatandaşlar yetiştirilmesine yardımcı olmaktadır.

BÖLÜM 2

SOSYAL BİLGİLER

Sosyal bilgiler, bireyleri çevrelerindeki dünya hakkında bilinçlendirerek, toplumsal yaşama aktif ve bilinçli bir şekilde katılımlarını sağlamak amacıyla tasarlanmış multidisipliner bir eğitim alanıdır. Bu alanda tarih, coğrafya, ekonomi, siyaset bilimi, antropoloji, psikoloji ve hukuk gibi çeşitli disiplinlerden yararlanılmaktadır. Sosyal bilgilerin temel amacı, öğrencilere kendi toplumlarını, diğer toplumları ve bu toplumların tarih boyunca nasıl geliştiğini anlama fırsatı sunmaktır. Ayrıca, sosyal bilgiler eğitimi, öğrencilere vatandaşlık bilinci kazandırmayı, demokratik değerleri anlamalarını ve bu değerlere saygı duymalarını, farklı kültürler ve bakış açılarına açık olmalarını ve sosyal adalet ile sürdürülebilirlik konularında duyarlı olmalarını hedeflemektedir (Beldağ ve Aktaş, 2016). Öğrencilere eleştirel düşünme, etkili iletişim ve karar verme becerilerini geliştirme imkânı sağlayarak, bireylerin toplum içinde sorumlu, etik ve etkili roller üstlenmelerine yardımcı olmaktadır. Sosyal bilgiler eğitimi, öğrencilerin günlük yaşamda karşılaştıkları olayları ve sorunları anlamalarına, bunlara mantıklı ve bilinçli çözümler üretmelerine olanak tanımaktadır. Bu süreçte, öğrencilerin geçmişte yaşanan olayları günümüz bağlamında değerlendirebilmeleri, geleceğe yönelik tahminlerde bulunabilmeleri ve toplumsal değişimlere katkıda bulunacak bilgi ve becerilere sahip olmaları amaçlanmaktadır. Sosyal bilgiler, aynı zamanda öğrencilere, farklı toplumsal yapılar, inanç sistemleri ve yaşam tarzları hakkında kapsamlı bir bakış açısı sunarak, küresel bir perspektif geliştirmelerine yardımcı olmaktadır (Demir, 2019). Bu sayede, öğrenciler toplumda karşılaştıkları çeşitliliği daha iyi anlar ve bu çeşitliliğe saygı göstermeyi öğrenilmektedir.

Sosyal bilgiler eğitimi, bireylerin demokratik süreçlere aktif katılımını teşvik eder ve onlara toplumun karşı karşıya olduğu sorunları çözmede gerekli araçları sunmaktadır. Öğrenciler, sosyal bilgiler sayesinde, toplumsal sorunların çözümünde etik ve ahlaki değerleri gözetme, çeşitli bakış açılarını değerlendirme ve katılımcı bir vatandaş olarak toplumda pozitif değişimlere öncülük etme becerilerini kazanmaktadır. Bu alan, aynı zamanda bireylerin sosyal ve kültürel farkındalıklarını arttırmakta, empati

kurma ve işbirliği yapma yeteneklerini geliştirmektedir. Sonuç olarak, sosyal bilgiler eğitimi, bireyleri toplumun bilinçli, sorumlu ve aktif üyeleri olarak yetiştirmeyi hedeflemekte, böylece bireylerin hem kendi yaşamlarında hem de geniş toplumda olumlu bir etki yaratmalarına olanak tanımaktadır (Erişik, 2019). Sosyal bilimler, insan topluluklarının daha iyi anlaşılması, toplumsal dinamiklerin çözülmesi ve insan davranışlarına ışık tutulması amacıyla çeşitli disiplinlerden elde edilen bilgileri sunmaktadır. Bu bilgiler, bireylerin ve toplumların karşılaştıkları sorunlara çözüm bulmalarını, yaşam kalitelerini artırmalarını ve daha uyumlu toplumsal ilişkiler kurmalarını sağlamaktadır. Sosyal bilimlerden elde edilen bu değerli bilgilerin toplumun tüm kesimleri tarafından etkin bir şekilde kullanılabilmesi için eğitim süreci hayati bir öneme sahiptir. Eğitim, sosyal bilimler tarafından üretilen bilgi, beceri, değer ve tutumların bireylere disiplinler halinde ya da çok disiplinli ve disiplinler arası yaklaşımlarla aktarılmasını mümkün kılmaktadır (Safran, 2014). Bu süreçte sosyal bilgiler dersi, sosyal bilimlerin eğitimdeki temsilcisi olarak önemli bir role sahiptir ve öğrencilere disiplinler arası bir perspektifle sunulmaktadır. Sosyal bilgiler, özellikle ilkokul ve ortaokul seviyelerinde, öğrencilere sosyal bilimler disiplinlerinden seçilmiş temel bilgileri aktararak, iyi ve sorumlu vatandaşlar yetiştirme amacı gütmektedir. Bu eğitim alanı, öğrencilere toplumsal yaşamla ilgili temel bilgi, beceri, tutum ve değerleri kazandırarak, onların toplumsal gerçekliklerle etkileşimde bulunmalarını sağlamaktadır (Bilgili, 2016). Sosyal bilgiler, çocuklara toplum hakkında gerekli ve yararlı gerçekleri sunarak, onları toplumun bilinçli ve aktif üyeleri olarak yetiştirmeyi hedeflemektedir (İnan, 2014). Bu derste, toplumsal gerçekliklerle ilişki kurma ve bu gerçeklikler üzerine düşünme süreci, öğrencilere daha mutlu, kolay ve rahat yaşamlar sürmelerini sağlayacak şekilde tasarlanmıştır (Sönmez, 2010).

Sosyal bilgiler eğitimi, öğrencilere sadece mevcut toplumsal yapılara uyum sağlama becerisi kazandırmakla kalmaz, aynı zamanda toplumsal değişimlere duyarlı, eleştirel düşünen ve bu değişimlere katkıda bulunabilecek bireyler olarak gelişmelerine yardımcı olmaktadır. Bu eğitim, öğrencilere farklı toplumların kültürlerini, tarihlerini ve toplumsal yapılarını anlama fırsatı verirken, aynı zamanda küresel sorunlara karşı duyarlılık geliştirmelerini ve evrensel değerleri benimsemelerini teşvik etmektedir. Öğrenciler, sosyal bilgiler sayesinde toplumsal olayları ve sorunları çok boyutlu bir şekilde analiz etme, çeşitli perspektiflerden değerlendirme ve etik çözümler üretme

becerileri kazanmaktadır (Karaman, 2019). Bu süreç, bireylerin toplum içinde sorumlu, etik ve etkili roller üstlenmelerine olanak tanırken, aynı zamanda demokratik süreçlere katılım, sosyal adalet ve sürdürülebilirlik gibi temel toplumsal değerleri desteklemektedir. Sosyal bilgiler eğitimi, öğrencilere toplum içinde etkin ve sorumlu bireyler olmaları için gerekli araçları sunan, geniş bir disiplin yelpazesini kapsayan bir öğretim alanıdır. Bu alanda, tarih, coğrafya, ekonomi, siyaset, psikoloji ve antropoloji gibi çeşitli bilim dallarından elde edilen bilgiler, öğrencilerin bireysel ve toplumsal yaşamlarında karşılaştıkları çeşitli durumlar ve sorunlar hakkında bilinçli kararlar alabilmeleri ve etkili çözümler üretebilmeleri amacıyla entegre edilmektedir. Veli Sönmez (2010) tarafından belirtildiği üzere, sosyal bilgiler dersi, çocukların toplumla uyumlu hale gelmelerini sağlarken, farklı disiplinlerden gelen ilkeleri ve genellemeleri tek bir çatı altında toplayarak, bu bilgileri öğrencilere bütünlük ve anlaşılır bir format sunmaktadır. Bu yaklaşım, öğrencilerin edindikleri bilgileri günlük yaşamlarında daha rahat uygulamalarına olanak tanımaktadır. Edgard Bruce Wesley gibi sosyal bilgilerin öncülerinden biri, bu disiplini, sosyal bilimleri pedagojik amaçlar doğrultusunda basitleştirip bütünlükten bir öğretim alanı olarak tanımlamıştır (İnan, 2014). Bu tanım, sosyal bilgiler eğitiminin, öğrencilere karmaşık sosyal bilim kavramlarını daha erişilebilir ve uygulanabilir bir biçimde sunma amacını vurgulamaktadır. Sosyal bilgiler, değişen dünya koşullarında bilgiye dayalı karar alma ve problem çözme yetkinliklerine sahip etkin vatandaşlar yetiştirmek için sosyal ve beşeri bilimlerden aldığı içeriği disiplinler arası bir yaklaşımla harmanlayan bir öğretim programı olarak önemini korumaktadır (Öztürk, 2012). Sosyal bilgilerin temel amacı, öğrencilere gelişen dünya düzeninde ihtiyaç duyacakları bilgi, beceri, değer ve tutumları kazandırmaktır. Bu amaçla, sosyal ve beşeri bilimler temel alınırken, gerektiğinde insanla ilgili diğer disiplinlerden ve çalışma alanlarından da yararlanılmaktadır. Bu geniş kapsamlı yaklaşım, öğrencilere toplumla ilgili çeşitli yönlerden bilgi sağlamakta ve onları, küresel vatandaşlık bilinciyle donatmaktadır (Sever, 2015). Sosyal bilgiler dersi, bu şekilde, öğrencilerin toplumsal gerçeklikleri anlamalarını, farklı kültürler ve toplumlar hakkında bilgi sahibi olmalarını ve toplumsal sorunlara karşı duyarlı ve bilinçli yaklaşımlar geliştirmelerini teşvik etmektedir. Böylece, sosyal bilgiler eğitimi, bireylerin sadece akademik başarılarına katkıda bulunmakla kalmaz, aynı zamanda onları toplumun bilinçli, sorumlu ve aktif üyeleri olarak yetiştirir, demokratik değerlere saygı duyan ve

sosyal adaleti savunan bireyler olmalarına yardımcı olmaktadır. Sosyal bilgilerin tanımı üzerine literatürde görülen çeşitlilik ve anlaşmazlıklar, bu alanın kavramsal ve felsefi temellerinin derinlemesine kavranamamasından kaynaklanmaktadır. Öztürk'ün (2012) analizine göre, bu anlaşmazlıklar, sosyal bilgiler eğitiminin temel amaçları, içeriği ve öğretim yöntemlerinde geniş bir uzlaşıya varılmasını engelleyen temel sebeplerden biri olmuştur. Bu bağlamda, sosyal bilgilerin tanımını netleştirmek ve alandaki tartışmalara bir çözüm getirmek amacıyla, Sosyal Bilgiler Ulusal Konseyi (NCSS) kapsamlı bir tanım geliştirmiştir. NCSS'ye göre sosyal bilgiler, vatandaşlık yetkinliklerinin geliştirilmesine odaklanan, sanat, edebiyat ve sosyal bilimlerin disiplinler arası bir yaklaşımla bütünleştirildiği bir eğitim alanıdır. Bu tanım, sosyal bilgilerin okul programlarında antropoloji, arkeoloji, ekonomi, coğrafya, tarih, hukuk, felsefe, siyaset bilimi, psikoloji, din, sosyoloji ve hatta sanat, edebiyat, matematik ve fen bilimleri gibi ilgili alanlardan seçilen içeriklerle zenginleştirildiği sistematik ve koordineli bir çalışma alanı olduğunu belirtmektedir. Sosyal bilgiler eğitiminin asıl amacı, kültürel çeşitlilik içeren ve birbirine bağlı bir dünyada, demokratik bir toplumun vatandaşları olarak kamu yararına bilgiye dayalı ve mantıklı kararlar alabilme yeteneğini genç insanlara kazandırmaktır (Savage ve Armstrong, 1996'dan akt: Öztürk, 2012). Bu tanım, sosyal bilgileri, akademik araştırmalarda incelenen disiplinlerin, öğretim programlarının içerik alanlarının ve ortaokul sosyal bilgiler sınıflarında gerçekleştirilen öğrenme ve öğretme süreçleri için gerekli pedagojik yaklaşımların bir araya getirildiği bir alan olarak konumlandırmaktadır (Kottler ve Gallavan, 2013). Böylelikle, sosyal bilgiler tanımı, Amerika Birleşik Devletleri'nde resmi bir kabul görmüş ve sonraki araştırma ve uygulamalara yön vermiştir (Öztürk, 2010). Sosyal bilgilerin amaçlarına gelince, Bilgili (2016) bu amaçları; öğrencilere toplumun kültürel mirasını ve değerlerini aktararak iyi bir vatandaş ve birey olmalarını sağlamak, evrensel ve milli değerler hakkında bilgi vermek ve temel sosyal kurumlar hakkında bilgiler sağlayarak öğrencilere bilgi, beceri, tutum ve değerler kazandırmak ve öğrencilerin bireysel ve sosyal problemleri tanımlayabilme, analiz edebilme ve karar verme süreçlerini geliştirmek olarak sıralamaktadır. Bu geniş çerçevede, sosyal bilgiler eğitimi, öğrencilere toplumsal yaşamın karmaşıklığını anlama ve bu yaşamın içinde etkin ve bilinçli birer birey olarak yer alma becerileri kazandırmaktadır.

Sosyal Bilgiler Öğretiminin Amaçları

Eğitim ve öğretim alanında yapılan yenilikler, günümüz dünyasının hızla değişen ihtiyaçlarına yanıt verme çabasının bir göstergesidir. Bu yeniliklerin temelinde, öğrencilere bilgiye ulaşma, sorun çözme ve karar verme gibi temel becerileri kazandırma amacı yatmaktadır. Millî Eğitim Şûrası gibi platformlarda sıkça vurgulanan bu ihtiyaç, öğretim programlarının modern dünya gereksinimlerine uygun olarak yeniden düzenlenmesini zorunlu kılmıştır. Bu kapsamda, davranışçı yaklaşımdan uzaklaşarak, bilgiyi ve bireyin yaşantılarını merkeze alan, bireyin topluma aktif katılımını teşvik eden ve doğru karar verme, sorun çözme becerilerini destekleyen bir yapılandırmacı yaklaşım benimsenmiştir (Meydan, 2012). Öğrenci merkezli ve etkinlik merkezli bu yaklaşım, sosyal bilgiler öğretiminde bilgi ve beceri kazanımını, öğrencinin kendi deneyimlerini ve bireysel farklılıklarını önemseyerek çevre ile etkileşimine olanak tanıyan yeni bir anlayışı hayata geçirmeyi amaçlamaktadır. Bu değişikliklerle birlikte, Türk Milli Eğitiminin amaçları doğrultusunda belirlenen hedefler, bireylerin özgür ve duyarlı vatandaşlar olarak yetişmesini hedeflemektedir. Bu hedefler arasında, fiziksel ve duygusal özelliklerin farkında olma, ulusal bilinç ve sorumluluk sahibi vatandaş olma, Atatürk İlke ve İnkılâplarının önemini kavrama, hukuk kurallarına saygı, Türk kültürü ve tarihine değer verme, çevre bilinci, ekonomik kavramlara hâkimiyet, mesleklerin önemini anlama, tarihsel süreçlerdeki değişim ve sürekliliği algılama, bilim ve teknolojiye duyarlılık, bilimsel ahlâka önem verme, sosyal bilimlerin temel kavramlarını kullanma, demokratik katılım, insan hakları ve cumhuriyet değerlerine bağlılık, uluslararası etkileşim ve küresel konulara duyarlılık gibi geniş bir yelpazeyi kapsamaktadır. Bu hedefler, öğrencileri sadece bilgiyle donatmakla kalmayıp, aynı zamanda onları toplumda aktif, sorumlu ve bilinçli bireyler olarak yetiştirmeyi amaçlamaktadır (Özdemir, 2019). Bu şekilde, eğitim ve öğretim süreci, bireylerin hem kişisel hem de toplumsal gelişimine katkıda bulunarak, onları geleceğin zorluklarına karşı donanımlı hale getirme misyonunu üstlenmektedir.

Sosyal bilgiler öğretiminin temel amacı, geniş bir değerler ve ilkeler yelpazesini kapsayarak öğrencileri toplumda bilinçli, sorumlu ve aktif vatandaşlar olarak yetiştirmektir. Bu eğitim, demokrasi, insan hakları, özgürlük, adalet, eşitlik, sorumluluk, saygı, hoşgörü ve dayanışma gibi kavramları derinlemesine öğretmeyi ve öğrencilerin bu değerleri günlük yaşamlarında uygulamalarını teşvik etmeyi amaçlamaktadır.

Programın odak noktası, öğrencileri toplumsal sorunlara karşı duyarlı hale getirmek, farklı kültürel arka planlara sahip insanlarla etkileşimde bulunurken empati ve anlayış göstermelerini sağlamak ve demokratik değerlere bağlı kalmalarını desteklemektir. Bu yaklaşım, öğrencilerin sadece yerel ve ulusal düzeyde değil, aynı zamanda küresel sorunlara karşı da duyarlı ve bilinçli bireyler olarak yetiştirmelerini hedeflemektedir (Sönmez ve Akıncan, 2013). Sosyal bilgiler öğretimi, toplumsal barışın ve uyumun sürdürülmesine katkıda bulunacak bireyler yetiştirmek ve onlara geniş bir perspektiften dünya görüşü kazandırarak, değişen ve giderek daha karmaşık hale gelen dünyamızda etkili bir şekilde hareket etme becerisi vermek amacıyla tasarlanmıştır. Sosyal bilgiler öğretiminin temelinde, öğrencilere derinlemesine demokratik değerler, insan hakları ve etik ilkelerin yanı sıra, özgürlük, adalet, eşitlik gibi kavramların öğretilmesi yatmaktadır. Bu eğitimin özü, öğrencilere sadece bu değerleri teorik olarak sunmak değil, aynı zamanda onların bu değerleri günlük yaşamlarında nasıl uygulayacaklarını göstermek, toplumsal sorunlara karşı duyarlı bir tutum geliştirmelerini sağlamak ve farklı kültürel arka planlardan gelen insanlarla empatik ve anlayışlı bir şekilde etkileşimde bulunmalarına olanak tanımaktır. Bu süreçte, öğrencilere demokratik değerlere sıkı sıkıya bağlı kalmaları gerektiği vurgulanmakta, aynı zamanda küresel sorunlara karşı duyarlı ve bilinçli bir yaklaşım geliştirmeleri teşvik edilmektedir (Ulu Kalın ve Koçoğlu, 2017). Bu eğitim yaklaşımı, bireylerin toplum içinde aktif, sorumlu ve bilinçli vatandaşlar olarak konumlanmalarını desteklerken, sosyal uyum ve toplumsal barışın sürdürülmesine katkıda bulunmayı amaçlamaktadır. Bu geniş perspektifli yaklaşım, sosyal bilgiler eğitiminin sadece bireysel gelişimi değil, aynı zamanda toplumsal gelişimi de destekleyen kapsamlı bir program olduğunu göstermektedir. Bu program, öğrencilere sadece yerel veya ulusal değil, küresel bağlamda da düşünebilme, farklı kültürler ve topluluklar arasındaki etkileşimlere duyarlı olma ve bu etkileşimlerde pozitif bir rol oynama yetisi kazandırmayı hedeflemektedir (Yontar, 2013). Bu şekilde, sosyal bilgiler öğretimi, bireyleri günümüzün ve geleceğin karmaşık dünya düzeninde etkili birer aktör olarak yetiştirmeyi amaçlamakta, böylece onların toplumsal değişim ve gelişime katkıda bulunmalarını sağlamaktadır. 2018 yılında yürürlüğe giren yenilenmiş öğretim programları arasında, Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı (SBDÖP) de yer almakta ve bu programın amaçları büyük ölçüde 2005 yılında belirlenen hedeflerle paralellik göstermektedir. Bu programın temelinde, Türkiye Cumhuriyeti

vatandaşlarının milli bilinçle donatılması, Atatürk ilke ve inkılâplarının anlam ve önemini kavranması, hukukun üstünlüğüne ve eşitliğine olan inancın güçlendirilmesi gibi temel değerler yer almaktadır. Ayrıca, program Türk kültürü ve tarihinin öğrencilere aktarılmasını, çevresel bilinç ve sürdürülebilirlik anlayışının geliştirilmesini, ekonomik kavramlara hâkimiyet, mesleklerin önemini anlama ve tarihsel süreçlere eleştirel bir bakış açısıyla yaklaşma becerilerinin kazandırılmasını hedeflemektedir. Bu kapsamlı öğretim programı, öğrencilere doğru ve güvenilir bilgiye nasıl ulaşacaklarını öğretirken, aynı zamanda eleştirel düşünme becerilerini geliştirme, bilim ve teknolojinin toplumsal yaşam üzerindeki etkilerini anlama, bilimsel ahlakı benimseme gibi önemli noktaları da içermektedir. Toplumsal ilişkileri sağlıklı bir şekilde düzenleyebilme, karşılaşılan sorunlara pratik çözümler üretebilme, temel iletişim becerileri ve sosyal bilimlerin yöntemlerini etkili bir şekilde kullanabilme yetkinlikleri de programın önemli hedefleri arasındadır. Aynı zamanda, program öğrencilerin katılımcı demokrasiye inanmalarını, kişisel ve toplumsal sorunlara duyarlı ve çözüm odaklı yaklaşımlar geliştirmelerini, insan hakları, ulusal egemenlik, demokrasi, laiklik ve cumhuriyet gibi temel değerleri içselleştirmelerini ve yaşamlarını bu değerlere uygun bir şekilde düzenlemelerini amaçlamaktadır. Bu yeniden yapılandırılmış öğretim programı, öğrencilerin bireysel yeteneklerini ve ilgilerini keşfetmelerine, topluma faydalı bireyler olarak yetişmelerine yardımcı olacak bir eğitim anlayışını benimsemektedir. Program, öğrencileri sadece akademik bilgiyle donatmakla kalmayıp, onları sosyal, kültürel ve ekonomik anlamda bilinçli, sorumluluk sahibi ve etkin vatandaşlar olarak yetiştirmeyi hedefleyerek, geleceğin toplumunu şekillendirecek bireylerin gelişimine katkıda bulunmayı amaçlamaktadır (Sakaoğlu ve Yangıl, 2021).

Sosyal Bilgiler Öğretiminin Önemi

Globalleşme, kültürel, sosyal ve teknolojik boyutlarıyla dünya çapında derin bir etki yaratmaktadır, özellikle kültürler arasındaki etkileşim ve entegrasyon bu sürecin merkezinde yer almaktadır. İlerleyen teknoloji ve bilişim ağlarının genişlemesiyle, dünya genelinde sosyal kavramlar ve değerler hızla değişmekte, bu durum kültürel çeşitliliği ve bireysel kimlikleri zorlayan bir ortam yaratmaktadır (Yılmaz, 2015). Özellikle güçlü kültürlerin, daha zayıf olanları üzerindeki etkisi, kültürel asimilasyon ve homojenleşme risklerini beraberinde getirmekte, bu da kültürel mirasın ve çeşitliliğin

korunmasının önemini artırmaktadır. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı (SBDÖP), bu bağlamda, ulusal ve kültürel kimliklerin korunması, aktarılması ve geliştirilmesi konusunda hayati bir rol oynamakta, genç nesillerin kültürel mirası anlamaları ve değerlerini içselleştirmeleri için temel bir platform sunmaktadır. Dünya genelindeki hızlı değişim ve gelişim, karmaşık toplumsal problemleri ve çeşitli ihtiyaçları beraberinde getirmekte, bu da sosyal bilimlerin ve özellikle Sosyal Bilgiler dersinin önemini vurgulamaktadır. Bu ders, bireylerin toplumsal ihtiyaçları anlamalarını, karşılaştıkları sorunlara pratik çözümler geliştirmelerini ve bilgi, tutum ve becerileri aracılığıyla toplumsal dengeyi sağlamalarını amaçlamaktadır. Demokratik toplumların temel taşlarından biri olarak, Sosyal Bilgiler dersi, demokratik değerleri, vatandaşlık bilincini ve toplumsal sorumluluğu pekiştirmeyi hedefler, bireyleri etkin, bilinçli ve katılımcı yurttaşlar olarak yetiştirme görevini üstlenmektedir. Bu süreçte, Sosyal Bilgiler dersinin sunduğu eğitim, sadece yerel ve ulusal düzeyde değil, aynı zamanda küresel bir perspektiften düşünme, küresel sorunlara duyarlılık gösterme ve çeşitli kültürler arasında köprüler kurma yeteneği kazandırmayı amaçlamaktadır (Öztürk, 2014). Bu geniş kapsamlı eğitim yaklaşımı, öğrencilere sadece bilgi ve becerileri değil, aynı zamanda farklı kültürel, sosyal ve ekonomik arka planlara sahip insanlarla etkileşimde bulunma, empati kurma ve çeşitliliği kucaklama gibi değerleri de öğretmektedir. Bu şekilde, Sosyal Bilgiler dersi, bireyleri sadece bugünün dünyasında değil, gelecekte karşılaşacakları zorluklara karşı da donanımlı hale getirmeyi hedeflemekte, böylece toplumun genel refahına katkıda bulunur ve kültürel mirasın korunması ve zenginleştirilmesine yönelik temel bir adım atmaktadır. Sosyal bilgiler öğretimi, bireylerin toplum içinde bilinçli, sorumluluk sahibi ve etkin vatandaşlar olarak yetişmelerinde kritik bir role sahiptir. Bu öğretim alanı, tarih, coğrafya, ekonomi, siyaset bilimi ve sosyoloji gibi birçok disiplini kapsayarak öğrencilere geniş bir perspektif sunmaktadır (Eryılmaz ve Çengelci Köse, 2018). Bu disiplinler aracılığıyla öğrenciler, geçmişten günümüze kadar uzanan olaylar ve süreçler hakkında bilgi sahibi olur, dünyayı ve içinde yaşadıkları toplumu daha iyi anlamaktadır.

Sosyal bilgiler öğretiminin önemi, bireylerin toplumsal olaylara karşı duyarlılıklarının artırılması ve bu olaylara mantıklı çözümler üretebilme becerilerinin geliştirilmesinde yatmaktadır. Öğrenciler, çeşitli toplumsal, ekonomik ve politik sistemleri tanıyarak farklı kültürler ve yaşam biçimleri hakkında bilgi sahibi olurlar. Bu

sayede, farklılıklara saygı duyan, hoşgörölü ve empati kurabilen bireyler olarak yetişirler. Ayrıca, sosyal bilgiler öğretimi, öğrencilere eleştirel düşünme ve problem çözme yetenekleri kazandırmaktadır (Bayram ve Yılmaz, 2020). Karşılaştıkları bilgi ve olayları sorgulayabilme, çeşitli kaynaklardan elde ettikleri bilgileri analiz edebilme ve bu bilgileri kullanarak mantıklı sonuçlara varabilme becerileri, yaşamın her alanında onlara rehberlik etmektedir. Bu beceriler, bireylerin toplumsal ve kişisel sorunlar karşısında bilinçli kararlar alabilmelerini ve bu kararları savunabilmelerini sağlamaktadır.

Sosyal bilgiler öğretimi, öğrencilere demokrasi ve insan hakları gibi temel değerleri öğretmektedir. Bu değerlerin anlamını ve önemini kavrayan bireyler, toplumda adalet, eşitlik ve özgürlük ilkelerini benimsemekte ve bu ilkeler doğrultusunda hareket etmektedir. Aynı zamanda, aktif vatandaşlık bilincine sahip bireyler olarak, toplumsal sorunlara karşı duyarlı olur ve bu sorunların çözümüne katkıda bulunma yönünde girişimlerde bulunmaktadır. Sosyal bilgiler öğretimi, öğrencilere tarihin akışı içinde insanlık deneyimlerini ve bu deneyimlerin günümüzdeki toplumlar üzerindeki etkilerini göstermektedir. Bu sayede, öğrenciler tarihten ders çıkararak geleceğe yönelik daha bilinçli tahminlerde bulunabilir ve geleceği şekillendirmek için gerekli adımları atabilirler. Son olarak, sosyal bilgiler öğretimi, globalleşen dünyada öğrencilerin uluslararası ilişkiler ve küresel sorunlar hakkında bilinçlenmelerini sağlamaktadır (İbret, vd., 2017). Küresel vatandaşlık bilincine sahip bireyler olarak yetişen öğrenciler, farklı ülkeler ve kültürler arasındaki etkileşimin önemini anlar ve uluslararası sorunların çözümünde işbirliğinin gerekliliğini kavrarlar. Bu şekilde, sosyal bilgiler öğretimi, bireylerin hem kendi toplumlarında hem de küresel toplumda etkili ve sorumlu roller üstlenmelerine olanak tanımaktadır (Sözer, 1998).

Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Değerler Eğitimi

Sosyal Bilgiler öğretim programında değer eğitimi, öğrencilerin bireysel ve toplumsal hayatlarında etik ilkeleri ve değerleri içselleştirmelerini, bu değerler doğrultusunda kararlar alıp davranışlar sergileyebilmelerini amaçlamaktadır. Bu eğitim, öğrencilerin adalet, eşitlik, özgürlük, saygı, sorumluluk gibi temel insan haklarına ve demokratik değerlere dayalı bir bilinç geliştirmelerine yardımcı olmaktadır. Sosyal

Bilgiler dersi, öğrencilere çeşitli tarihî olaylar, kültürel yapılar, toplumsal yapılar ve kurumlar aracılığıyla bu değerleri aktarırken, onların kritik düşünme, empati kurma, farklı bakış açılarından olayları değerlendirme yeteneklerini geliştirmektedir (Yıldırım, Becerikli ve Demirel, 2017). Bu süreçte, öğrencilerin kendi kültürel miraslarını ve diğer kültürleri tanınması, ulusal ve evrensel değerleri öğrenmesi, bu değerler arasında bağlantılar kurabilmesi hedeflenmektedir. Değer eğitimi, sosyal bilgiler öğretim programının temelini oluşturur ve öğrencilere, toplumda saygılı ve sorumlu bireyler olarak yer almaları için gereken temel değer ve ilkeleri kazandırmayı amaçlamaktadır. Program, öğrencilere demokratik değerlerin, insan haklarının ve vatandaşlık bilincinin önemini vurgularken, aynı zamanda çevreye duyarlılık, kültürel çeşitliliği koruma ve geliştirme, sosyal adalet ve barış gibi konulara da odaklanmaktadır. Öğrenciler bu sayede, toplum içinde etkileşimde bulunurken karşılaşılabilecekleri etik ikilemleri çözme, çeşitli sosyal ve kültürel bağlamlarda uygun davranışlar sergileme becerilerini geliştirmektedir (Genç, 2020). Sosyal Bilgiler öğretim programı kapsamında verilen değer eğitimi, öğrencilerin sadece birey olarak değil, aynı zamanda toplumun bir parçası olarak da gelişimlerini desteklemektedir. Öğrenciler, bu eğitim aracılığıyla, farklılıklara saygı gösterme, karşılıklı anlayış ve işbirliği yapma gibi sosyal beceriler edinilmektedir. Bu beceriler, öğrencilerin hem akademik başarılarını hem de toplumsal uyumlarını artırırken, gelecekte karşılaştıkları karmaşık toplumsal sorunlara karşı duyarlı ve çözüm odaklı yaklaşımlar geliştirmelerine olanak tanımaktadır. Dolayısıyla, sosyal bilgiler öğretim programındaki değer eğitimi, öğrencilerin toplumsal yaşama katılımlarını artıran, onları daha bilinçli, duyarlı ve etkin vatandaşlar olarak yetiştirmeyi hedefleyen kapsamlı bir yaklaşım sunmaktadır (Doğanay, 2011). Bu yaklaşım, öğrencilerin kişisel gelişimlerine katkıda bulunurken, aynı zamanda toplumsal barış, uyum ve dayanışmanın geliştirilmesine de önemli ölçüde katkı sağlamaktadır.

Eğitim, genel olarak bireylerin demokratik değerlere, tutumlara ve inançlara sahip olmalarını sağlama, mevcut değerlerinin farkına varmaları ve bu değerlerin başkalarıyla olan ilişkilerini nasıl etkilediğini anlamaları konusunda temel bir rol oynamaktadır. Özellikle Sosyal Bilgiler eğitimi, bu süreçte bireylerin toplumsal bilinç ve sorumluluklarını geliştirmelerine, demokratik yaşamın gerektirdiği değerleri içselleştirmelerine ve çevreleriyle sağlıklı etkileşimler kurabilmelerine olanak tanımaktadır (Aydın ve Akyol Gürler, 2014). 1739 sayılı Milli Eğitim Temel

Kanunu'nda belirtilen, Türk milletinin milli, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen ve bu değerleri koruyup geliştiren, ailesine, vatanına ve milletine bağlı, dengeli ve sağlıklı bireyler yetiştirme amacı doğrultusunda, Sosyal bilgiler dersi bu hedeflere ulaşmada kritik bir role sahiptir. Sosyal bilgiler dersi, bireylerin hür ve bilimsel düşünme yeteneklerini geliştirmeleri, geniş bir dünya görüşüne sahip olmaları ve insan haklarına saygılı olmaları gibi temel amaçlara ulaşmaları için gerekli bilgi, beceri ve değerleri kazandırmada önemli bir araçtır. Türkiye'de ve dünya genelinde eğitim programları, bireylere değerler kazandırma misyonunu üstlenmiştir. Bu programlar, öğrencilere planlı ve sistematik bir şekilde değerlerin aktarılmasını amaçlamaktadır (Görmez, 2018). Türkiye'de değer eğitimi, Psikoloji, Vatandaşlık, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi gibi dersler aracılığıyla doğrudan; Tarih, Türkçe, Türk Dili ve Edebiyatı gibi derslerde ise daha çok dolaylı veya örtük bir biçimde verilmektedir. Ancak 2005-2006 eğitim-öğretim yılından itibaren Sosyal bilgiler dersi başta olmak üzere, diğer derslerde de öğrencilere doğrudan kazandırılacak değerlerin belirlenmeye başlanması, değer eğitiminin öneminin daha da arttığını göstermektedir. Bu yaklaşım, öğrencilere sadece akademik bilgiler sağlamanın ötesinde, onları topluma faydalı, etik değerlere sahip, sorumlu ve bilinçli bireyler olarak yetiştirmeyi amaçlamaktadır. Sosyal bilgiler eğitiminin bu süreçteki rolü, öğrencilere demokrasi, adalet, eşitlik, özgürlük, saygı gibi temel değerleri aktarmak, bu değerlerin toplumsal yaşamda nasıl uygulanabileceğini göstermek ve öğrencilerin bu değerlerle uyumlu bir şekilde düşünüp hareket etmelerini sağlamaktır. Aynı zamanda, Sosyal bilgiler eğitimi öğrencilere çeşitli sosyal ve kültürel yapıları tanıma, farklı bakış açılarına saygı duyma ve karşılıklı anlayış geliştirme fırsatı sunmaktadır (Latifoğlu, 2013). Bu süreçte, öğrenciler toplumda karşılaşılabilecekleri çeşitli etik ve sosyal sorunlar karşısında eleştirel düşünme, empati kurma ve etkili iletişim becerileri geliştirerek, karar verme ve sorun çözme yeteneklerini arttırmaktadır. Dolayısıyla, Sosyal Bilgiler eğitimi, bireylerin hem kişisel hem de toplumsal gelişimine katkıda bulunarak, demokratik ve etik değerlerle donatılmış, toplumda aktif ve sorumlu roller üstlenmelerine olanak tanımaktadır. Bu eğitim, öğrencilerin toplumsal yaşama katılımlarını ve toplumun genel refahını artırmayı hedefleyen kapsamlı bir yaklaşım olarak önemini korumaktadır (Sırakaya, 2018).

Türkiye'deki eğitim sistemi, genellikle akademik başarıyı önceliklendirmesiyle

tanınmakta, bu durum bazen değerler eğitiminin tam anlamıyla öğrencilere kazandırılmasını zorlaştırmaktadır. Ancak, son yıllarda eğitim programlarında yapılan yeniliklerle birlikte, bu algının değişmeye başladığı görülmektedir. Özellikle 2005 yılında yürürlüğe giren ve daha sonraki yıllarda da güncellenen Sosyal bilgiler öğretim programı, değer eğitimiye geniş bir yer ayırmaktadır. Bu program, öğrencilere sadece bilgi aktarımının ötesinde, toplumsal değerleri ve etik ilkeleri de öğretmeyi hedeflemektedir. Program, değerlerin sadece toplumsal kabul görmüş birleştirici olgular olarak değil, aynı zamanda bireylerin iyiliğine hizmet eden ve toplumsal ihtiyaçları karşılayan ölçütler olarak ele alınmasını önermektedir (Kaçar, vd., 2017). Değer eğitiminin temelinde yatan anlayış, değerlerin bireylerin bilinç, duygu ve heyecanlarını kapsayan, davranışlarına yön veren ve sosyal normları da içeren güdüler olduğu yönündedir. Bu değerler, daha genel ve soyut nitelikleriyle, bireylerin toplum içindeki yerini ve rolünü belirlerken, aynı zamanda bireyler arası ilişkilerde uyum ve işbirliğini teşvik etmektedir. Sosyal Bilgiler Öğretim Programı, bu kapsamda, öğretmenlerden farklı değer eğitimi yaklaşımlarını kullanmaları ve öğrencilere bu değerleri etkili bir şekilde kazandırmaları beklenmektedir. Program, değerlerin doğrudan öğretimi yanında, öğrencilerin yaşayarak ve örneklerle öğrenmeleri üzerine kuruludur, böylece öğrenciler değerlerin teorik tanımlarının ötesinde pratik uygulamalarını da görebilmektedir (Ersoy ve Ünüvar, 2019). Bu yaklaşım, Türkiye'deki eğitim sisteminin sadece akademik başarıyı hedefleyen yapısının ötesine geçerek, öğrencilerin kişisel ve toplumsal yaşamda gerekli olan değerleri ve tutumları kazanmalarını amaçlamaktadır. Sosyal bilgiler dersi bu bağlamda, öğrencilere demokrasi, adalet, eşitlik, saygı, sorumluluk gibi temel değerleri öğretirken, onların toplumda bilinçli ve duyarlı bireyler olarak yetişmelerine katkıda bulunmaktadır. Bu değerlerin kazandırılması, öğrencilerin sadece kendi bireysel gelişimleri için değil, aynı zamanda toplumun genel refahı ve uyumu için de önemlidir (Kırmızı, 2014). Dolayısıyla, Sosyal Bilgiler Öğretim Programı, Türkiye'deki eğitim sistemine değer eğitimi açısından önemli bir boyut kazandırmakta ve öğrencilerin hem akademik hem de kişisel gelişimlerine katkı sağlamaktadır. Bu program aracılığıyla, öğrencilerin toplumda etkili, sorumlu ve değerlerine bağlı bireyler olarak yetişmeleri hedeflenmektedir. Böylece gelecek nesillerin toplumsal yaşamın her alanında olumlu katkılar sağlamaları teşvik edilmektedir.

2018'de güncellenen Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı (SBDÖP), değer

eğitiminin önemine dair kapsamlı bir perspektif sunarak, eğitim sistemimizin bu konudaki yaklaşımını yeniden şekillendirmiştir. Program, değerlerin sadece geleneklerimizden ve tarihimizden beslenen kökler değil, aynı zamanda günlük hayatımızın ve geleceğimizin yapı taşları olduğunu vurgulamaktadır. Bu değerler, bireylerin yaşamın zorluklarıyla başa çıkabilmesi için gereken güç ve kudretin kaynağı olarak tanımlanmaktadır. Toplumun ilerlemesi ve gelişimi, bu temel değerleri içselleştirmiş ve bunları kendi yetkinlikleriyle hayata geçirebilen bireylerin varlığına bağlıdır. Bu bağlamda, eğitim sistemimizin asli görevi, öğrencilere sadece akademik başarı yollarını açmak değil, aynı zamanda onlara ahlaki karar verme ve bu kararları davranışlarına yansıtma becerileri kazandırmaktır. Eğitim, temel insan değerlerini benimseyen ve bu değerleri günlük davranışlarına entegre edebilen bireyler yetiştirmeyi hedeflemektedir (Sallabaş, 2012). Bu süreç, öğrencilere belirli bilgi ve becerilerin ötesinde, toplumun ve bireyin ihtiyaç duyduğu değerleri kazandırmayı amaçlamaktadır. Eğitim sistemi, bu amacına eğitim programlarının tüm unsurlarını kapsayacak şekilde ulaşmakta; "eğitim programı", öğretim programları, öğrenme ve öğretme ortamları, eğitim materyalleri, ders dışı aktiviteler ve ilgili mevzuatı içerecek şekilde geniş bir çerçevede ele alınmaktadır. Bu kapsamlı yaklaşım sayesinde, değerler eğitimi, ayrı bir ders ya da öğrenme alanı olarak değil, tüm eğitim sürecinin merkezinde yer almaktadır. Öğretim programlarının her biriminde değerlerin izleri bulunur ve bu, programın temel ruhunu oluşturmaktadır. SBDÖP'nin 2018 güncellemesiyle, eğitim sistemimiz, değerler eğitimi tüm öğretim süreçlerinin temelinde konumlandırarak, yeni nesillerin değerlerini, alışkanlıklarını ve davranışlarını etkileme gücüne sahip olmayı hedeflemektedir. Bu anlayış, öğrencilerin akademik başarısının yanı sıra kişisel ve toplumsal gelişimlerine de önem vermektedir. Öğrenciler, bu bütüncül yaklaşım sayesinde, toplumda etik değerlere sahip, sorumluluk bilinci gelişmiş, empati kurabilen ve kararlarını ahlaki prensiplere dayandırabilen bireyler olarak yetişmektedir (Yaman, 2012). Böylece, eğitim sistemi, toplumun geleceğini şekillendirecek değer odaklı bir nesil yetiştirmek için temel bir yapı taşı görevi görmektedir. Bu yaklaşım, eğitimin sadece bilişsel gelişimi değil, aynı zamanda öğrencilerin duygusal ve sosyal gelişimini de destekleyerek, onları geleceğin karmaşık ve çok yönlü dünyasına hazırlamaktadır.

BÖLÜM 3

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'ndaki değerlerin Mevlana İdris'in çocuk kitaplarında yer alma durumunun belirlenmesi amacıyla, nitel araştırma yaklaşımı kullanılmıştır. Nitel araştırma, insanların yaşam tarzlarını, öykülerini, davranışlarını, örgütsel yapılarını ve toplumsal değişmeyi anlamaya yönelik bilgi üretme süreçlerinden biridir. Başka bir ifade ile nitel araştırma; gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlanabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2021). Nitel araştırmalar, değişkenlerini bilmediğimiz ve keşfetmemiz gereken bir araştırma problemini ele almak için en uygun yöntemdir. Bu araştırmada doküman incelemesi yöntemi ile elde edilen verilerin, betimsel analiz ve içerik analizi tekniği ile içerik çözümlemesi yapılmış, elde edilen bulguların yorumlanması yoluyla sonuca ulaşılmıştır. Araştırma konusu hakkında kaynak taraması yapılmış, bu konuda yazılan kitaplar, akademik tezler, makaleler, bildiriler, dergiler, anılar, hatıratlar ve broşürler incelenmiştir. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan ve güncellenmiş haliyle uygulanan Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda değerler eğitimi üzerine ayrıca durulmuştur. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda toplam on sekiz tane değere yer verilmiştir. Programda değerlerin öğrencilere kazandırılması sürecinde değerler eğitimi kapsamında birçok yöntemle birlikte edebi eserlerden de faydalanılabileceği belirtilmiştir. Bu araştırmada, Mevlana İdris'in çocuk kitapları Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'ndaki on sekiz değer açısından incelenmiştir. Kitaplar, her bir değerın tespiti için ayrı ayrı olmak üzere defalarca baştan sona okunmuş, anlam ve eylem bakımından uygunlukları tespit edilen değerler şiirlerin ve hikâyelerin üzerinde kodlanarak belirlenmiş ve fişleme tekniğiyle seçilerek bulgular kısmına aktarılmıştır. Bulgular kısmında uygunluğu tespit edilen bu hikâyeler, öyküler ve karakterler

programdaki değerlerin betimsel çerçevesi kapsamında içerik özömlemesi yapılarak yorumlanmış, Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda yer alan değerler açısından uygunluğu ortaya konmuştur. Programda yer alan değerler sözlük anlamları açısından tanımlanmış, Mevlana İdris'in eserlerinde tespit edilen değerleri anlam, duygu ve eylem bakımından nasıl ifade ettiği belirtilerek birbirine uygunluk bağlamında yorumlanmıştır. Bulgular kısmında verilen değer sıralaması, eserde tespit edilen değerlerin tekrar sıklığı en fazla olandan en az olana doğru listelenmesi şeklinde oluşturulmuştur. Bu şekilde ele alınan araştırmada, sonuç olarak Mevlana İdris'in ocuk kitaplarının değerler eğitimi açısından önemine açıklık getirilmeye çalışılmıştır. Kitaplar, ocuklara yönelik bir dil ve anlatım tarzıyla yazılmış olup, içerisinde barındırdıkları öyküler ve karakterler aracılığıyla, çocukların hem duygusal hem de ahlaki gelişimine katkı sağlayacak değerleri aktarmayı amaçlamaktadır. Bu bağlamda, Mevlana İdris'in eserleri, Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda belirlenen değerler eğitimi ile tam bir uyum içerisinde olduğu görölmüştür.

Araştırma, Mevlana İdris'in ocuk kitaplarının değer eğitimi açısından incelenmesiyle, ocuk edebiyatının değerler eğitiminde ne kadar etkili bir araç olabileceğini ortaya koymuştur. Kitaplar, ocukların yaşıam boyu taşıyacakları değerleri kazanmalarında önemli bir role sahiptir. ocuk edebiyatının bu potansiyelinin farkında olarak, eğitimciler ve politika yapıcılar, çocuklara yönelik olarak hazırlanan eğitim materyallerinin seçiminde bu tür edebi eserlerden faydalanabilirler. Bu çalışmanın sonuçları, eğitimcilerin ve müfredat geliştiricilerin çocukların bütöncöl gelişimini destekleyecek ve toplumsal değerleri pekiştirecek kaynaklar seçerken daha bilinçli kararlar almasına yardımcı olacak niteliktedir. Aynı zamanda, değer eğitiminin sadece okul müfredatlarında değil, aile ve toplum tarafından da desteklenmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Değerler eğitimi, çocukların sadece akademik başarılarıyla değil, aynı zamanda topluma karşı sorumlu, duyarlı ve ahlaki değerlere sahip bireyler olarak yetiştirmeleri için kritik bir öneme sahiptir. Sonuç olarak, Mevlana İdris'in ocuk kitapları, Sosyal bilgiler dersi öğretim Programı'ndaki değerler eğitimi ile uyumlu bir şekilde, çocuklara yönelik değerler eğitiminin zenginleştirilmesi ve derinleştirilmesinde önemli bir kaynak olarak kullanılabilir. Bu eserler, çocukların toplumsal değerleri anlamalarına, içselleştirmelerine ve yaşamlarının bir parçası haline getirmelerine olanak tanıyan değerli eğitim materyalleridir.

Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evreni, Mevlana İdris'in Türkiye'de yayımlanmış olan tüm çocuk kitaplarıdır. Bu evren, Mevlana İdris'in yazdığı ve Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nda yer alan değerler eğitimi açısından analiz edilmesi gereken tüm eserleri kapsamaktadır. Araştırmanın örneklemini ise, bu geniş evren içerisinde amaçlı örnekleme yöntemi kullanılarak seçilen belirli kitaplardan oluşmaktadır. Örneklem seçiminde, Mevlana İdris'in kitaplarının Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nda belirtilen değerler eğitimi kriterlerine uygunluğu dikkate alınmıştır. Örneklem belirlenirken, Mevlana İdris'in eserleri arasında özellikle değerler eğitimi açısından zengin içeriğe sahip olan ve öğrencilere sosyal ve ahlaki değerlerin kazandırılmasında etkili olabilecek “Düşünen Adam”, “Küçükken Dinlediğim Masallar” ve “Yağmurlu Şehirdeki Adam” kitapları seçilmiştir. Bu doğrultuda, Mevlana İdris'in çocuk kitapları detaylı bir şekilde incelenmiş ve bu kitapların içerdiği değerler, Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nda belirtilen değerlerle karşılaştırılarak analiz edilmiştir.

Veri Toplama Süreci

Bu çalışmada, Mevlana İdris'in çocuk kitaplarının Sosyal bilgiler dersi öğretim programında belirlenen değerler eğitimi açısından incelenmesi amacıyla, doküman incelemesi tekniği kullanılmıştır. Araştırmanın veri toplama sürecinde, öncelikle Mevlana İdris tarafından yazılmış çocuk kitapları titizlikle seçilmiştir. Bu kitaplar, Sosyal Bilgiler dersi öğretim programında vurgulanan değerlerle olan ilişkileri açısından incelenmek üzere belirlenmiş, bu süreçte ilgili literatür, akademik çalışmalar ve program dokümanları kapsamlı bir şekilde taranmıştır. Belirlenen çocuk kitapları, Sosyal bilgiler dersi öğretim programında tanımlanan değerlerle karşılaştırılmak üzere detaylı bir şekilde okunmuş ve analiz edilmiştir. Kitapların içeriğinde yer alan değerler, programda yer alan değerlerle örtüşüp örtüşmediği, eğer örtüşüyorsa bu değerlerin kitaplarda nasıl işlendiği ve öğrencilere aktarılma biçimleri üzerine odaklanılmıştır. Bu inceleme sürecinde, değerlerin temsil edilme şekilleri, değerlerin öğrencilere aktarılmasındaki etkililik ve bu etkileşimin çocuklar üzerinde olası etkileri gibi konular

ele alınmıştır. Mevlana İdris'in eserlerinin, özellikle çocuklar için yazdığı kitapların incelenmesi sürecinde, eserlerin dilinin, içerdiği mesajların ve değerlerin çocuklar tarafından nasıl algılandığına dair bir ön değerlendirme yapılmıştır. Eserlerdeki değerlerin sosyal bilgiler dersi öğretim programındaki değerlerle uyumlu olup olmadığı, bu değerlerin nasıl sunulduğu ve öğrencilerin bu değerleri nasıl içselleştirebileceği üzerine bir içerik analizi gerçekleştirilmiştir. Bu araştırmanın veri toplama aşamasında, Mevlana İdris'in çocuk kitaplarından elde edilen verilerin, betimsel analiz ve içerik analizi teknikleri kullanılarak çözümlenmesi planlanmıştır. Elde edilen bulgular, sosyal bilgiler dersi öğretim programındaki değerler eğitimi ile Mevlana İdris'in çocuk kitaplarında işlenen değerlerin uyumunu ve etkileşimini ortaya koymak üzere değerlendirilecektir. Bu süreçte, araştırma sorularına yanıt bulmak ve araştırmanın amacına ulaşmak adına, ilgili literatürden ve önceden yapılmış çalışmalardan yararlanılarak kapsamlı bir analiz yapılması hedeflenmiştir.

Verilerin Analizi

Nitel araştırma yaklaşımı benimsenen bu çalışmada, Mevlana İdris'in çocuk kitaplarından elde edilen veriler, doküman incelemesi tekniği aracılığıyla toplanmıştır. Toplanan bu verilerin çözümlenmesi süreci, betimsel analiz ve içerik analizi yöntemleri kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Betimsel analiz yöntemi, araştırmanın önceden belirlenen kavramsal yapısına odaklanarak, Mevlana İdris'in eserlerindeki değer eğitimi temalarının yüzeysel bir incelemesini sağlamıştır. Bu yöntem, eserlerin genel bir değerlendirilmesine olanak tanıyarak, sosyal bilgiler dersi öğretim programında öne çıkan değerlerin eserlerde nasıl temsil edildiğini ortaya koymuştur. İçerik analizi ise, eserlerde değer eğitimi ile ilgili önceden belirgin olmayan temaların ve boyutların derinlemesine incelenmesine imkân vermiştir. Bu analiz yöntemi, Mevlana İdris'in çocuk kitaplarında işlenen değerlerin, sosyal bilgiler dersi öğretim programındaki değerlerle nasıl entegre edildiğini ve bu değerlerin öğrencilere nasıl aktarılabilirliğini detaylı bir şekilde incelemiştir. Strauss ve Corbin'in (1990; akt: Yıldırım ve Şimşek, 2021) belirttiği üzere, içerik analizi, toplanan veriler üzerinde yoğun bir çalışma gerektirir ve araştırma sürecinde önceden belirlenmemiş temaların ve boyutların ortaya çıkarılmasına olanak sağlamaktadır. Bu çerçevede, araştırma, Mevlana İdris'in çocuk

kitaplarında yer alan değer eğitimi unsurlarının, sosyal bilgiler dersi öğretim programındaki değerlerle uyumunu ve bu eserlerin değer eğitimi açısından taşıdığı potansiyeli detaylı bir şekilde analiz etmeyi amaçlamaktadır. Betimsel analiz ve içerik analizi yöntemlerinin kombine edilmesi, hem eserlerin genel bir değerlendirilmesini hem de derinlemesine tematik bir analizi mümkün kılmıştır. Bu sayede, Mevlana İdris'in çocuk kitaplarının değer eğitimi bağlamında ne şekilde kullanılabileceği ve sosyal bilgiler dersi öğretim programındaki değerlerin öğrencilere nasıl daha etkin aktarılabilceği konusunda önemli bulgular elde edilmiştir.

BÖLÜM 4

BULGULAR

Adalet Değeriyle İlgili Bulgular

Adalet, toplumsal düzenin sağlanmasında ve bireylerin haklarının korunmasında temel bir değerdir. Sosyal bilgiler programında yer alan temel değerlerden biri olan adalet, bireylerin eşit ve adil muamele görmesini, haklarının korunmasını ve toplumsal kaynakların adil bir şekilde dağıtılmasını ifade etmektedir. Bu program, öğrencilerin adalet kavramını içselleştirerek, sosyal yaşamda karşılaştıkları durumlarda adil ve doğru kararlar alabilme yeteneklerini geliştirmeyi amaçlamaktadır. Tarih boyunca farklı medeniyetlerde ve kültürlerde adalet, hukuk sistemlerinin ve toplumsal normların merkezinde yer almıştır. Adaletin sağlanması, toplumların sürdürülebilir bir şekilde gelişmesi, bireylerin hak ve özgürlüklerinin korunması ve toplumsal barışın tesis edilmesi açısından büyük önem taşımaktadır. Modern toplumlarda adalet, hukukun üstünlüğü, insan hakları ve eşitlik prensipleriyle şekillenmiş olup, sosyal, ekonomik ve politik alanlarda kendini göstermektedir. Sosyal bilgiler programı, öğrencilerin bu prensipleri anlayarak, adaletin sadece bireysel hakların korunması değil, aynı zamanda toplumsal refahın artırılması ve sosyal uyumun sağlanması için de kritik bir değer olduğunu kavramalarını hedeflemektedir.

"Düşünen Adam" adlı eserde adalet değerine dair doğrudan bir kavram veya cümle bulunmasa da, yaşlı adamın toplum içinde yaşadığı bazı durumlar bu değeri dolaylı yoldan yansıtabilir.

Tablo 4.1. Düşünen Adam Romanında Yer Alan Adalet Değeri ile İlişkisi

Sahne	Cümle	Adalet Değerli ile İlişkisi
Otobüs Sahnesi	"Benim gibi yaşlı bir adama bu yapılır mı terbiyesiz gençler"	Yaşlılara saygı ve adil davranışın eksikliği. Gençlerin yaşlılara karşı adil ve saygılı davranması

		gerektiği.
Kasap Sahnesi	"Şimdi yine bana yağlı ve kokmuş parçaları verecek bu eşek kasap üstelik bir ton para alacak"	Ticari adalet ve dürüstlük. Kasabın adil olmayan davranışlarının eleştirisi.
Lokanta Sahnesi	"Aaah ah köfteyi yine iyi pişirmemişler aslında parayı vermeden sıvışmam gerek."	Adil hizmet ve müşteri memnuniyeti. Lokantacının adil hizmet sunmasının önemi.
Çocuklarla İlgili Sahne	"Bir gün gelecek siz de benim gibi ihtiyarlayacaksınız oynayın çocuklar oynayın kimseyi dinlemeyin. İçinizden geldiği gibi oynayın."	Yaşamın döngüsellliği ve herkesin yaşlanacağı gerçeği. Çocukların özgürce oynamalarının adil bir yaşam hakkı.
Yankesici Sahnesi	"Cüzdanım ceketin sol iç cebinde iyi ki bunu kimse bilmiyor"	Kişisel güvenlik ve adaletin toplumsal düzeyde ihlali. İnsanların birbirlerine karşı dürüst ve adil olması gerekliliği.
Yalnızlık ve Kaybetme	"Adamın etrafındaki dostları bu fazla açık sözlü sesli düşünceleri duydukça birer birer kendilerini ve dostluklarını çektikleri için adam her geçen gün biraz daha yalnızlaşıyordu."	Toplumsal ilişkilerde adalet ve iletişimin önemi. Dostluk ilişkilerinde adil ve açık olmanın gerekliliği.
Ölüm ve Hayatın Değeri	"Kötülerin nasıl bu kadar rahat yaşadığını anlamadım ama önemsiz bu dünya onlara da"	Yaşamın adil ve değerli yaşanması gerektiği. Evrensel adalet kavramı

kalmaz"

ve herkesin sonunda
hesap vereceği gerçeği.

Adamın otobüse bindiğinde kimsenin ona yer vermemesi ve bunu "terbiyesiz gençler" diye düşünmesi, adalet ve saygı eksikliğini vurgulamaktadır. Burada, yaşlılara gösterilmesi gereken saygının ve onlara adil davranışın eksikliği, toplumsal bir adalet sorunu olarak görülmektedir. Bu durum, gençlerin yaşlılara karşı adil ve saygılı davranması gerektiğini öğreten bir sosyal ders çıkarılabilir. Adamın kasaba girdiğinde kötü et parçaları alacağını düşünmesi ve kasabın bu düşünceleri duyunca şaşırması, ticari adaletin ve dürüstlüğün önemini vurgulamaktadır. Bu sahne, adaletin ticaret ilişkilerinde de ne kadar önemli olduğunu, dürüstlük ve adil muameleyle ilgili dersler içermektedir. Burada kasabın adil olmayan davranışları eleştirilmekte ve dürüst ticaretin önemi vurgulanmaktadır. Lokantada adamın iyi pişmemiş köfte için parayı ödmeden kaçmayı düşünmesi, adalet kavramının bireysel etikle nasıl ilişkilendiğini göstermektedir. Lokantacının bu düşünceleri duyarak adamı gözlemlemesi, adil hizmet ve müşteri memnuniyeti konularını gündeme getirmektedir. Bu sahne, adil hizmet sunmanın ve müşterilere karşı adil olmanın önemini vurgulamaktadır. Adamın parkta oynayan çocuklara bakarak "bir gün gelecek siz de benim gibi ihtiyarlayacaksınız" diye düşünmesi, yaşamın döngüselliğini ve herkesin bir gün yaşlanacağını vurgulamaktadır. Bu, çocukların ve gençlerin yaşlılara karşı adil ve saygılı davranmaları gerektiğini ima etmektedir. Aynı zamanda, çocukların özgürce oynamalarının adil bir yaşam hakkı olduğuna dikkat çekmektedir. Adamın kalabalıkta sesli düşünerek cüzdanının yerini belirtmesi ve yankesicinin bunu duyup cüzdanını çalması, kişisel güvenlik ve adaletin toplumsal düzeyde nasıl ihlal edilebileceğini göstermektedir. Bu, insanların birbirlerine karşı dürüst ve adil olması gerektiğini ve kişisel hakların korunmasının önemini vurgulamaktadır. Adamın etrafındaki dostlarının sesli düşünceleri nedeniyle uzaklaşması ve sonunda yalnız kalması, toplumsal ilişkilerde adaletin ve iletişimin önemini göstermektedir. Burada, insanların birbirlerine karşı adil ve anlayışlı olmaları gerektiği vurgulanmaktadır. Dostluk ilişkilerinde adil ve açık olmanın önemi, adalet değerinin bir yansımasıdır. Adamın hayatın kısalığı ve aşkın güzelliği üzerine düşünceleri, yaşamın adil ve değerli bir şekilde yaşanması gerektiğini ima etmektedir. "Kötülerin nasıl bu kadar rahat yaşadığını anlamadım" diyerek adaletin sadece bu

dünyada değil, evrensel bir kavram olduğunu ve herkesin sonunda hesap vereceğini vurgulamaktadır. Bu noktalar, eserin adalet değerini doğrudan olmasa da dolaylı olarak yansıttığını ve sosyal bilgiler dersinde bu kavramlar üzerine tartışmalar için kullanılabileceğini göstermektedir.

Yağmurlu Şehirdeki Adam adlı romanda ise adalet değerini yansıtan cümleler yer almaktadır.

Tablo 4.2. Yağmurlu Şehirdeki Adam Adlı Romanda Yer Alan Adalet Değerine İlişkin Bulgular

Sahne	Cümle	Adalet Değeriyle İlişkisi
Şehirdeki Tepkisi	İnsanların "Bir gün şehirdeki insanlar kızdılar ve: 'Bu sözlerden bıktık. Sen gazete okurken öksürüyorsan ve ormandan gelen bir geyik sesi duyuyorsan biz ne yapalım?' dediler. Sonra da elli iki yaşındaki adamın kolundan tutup şehrin dışına çıkardılar. Ve ona dediler ki: 'Bir daha buraya dönme seni istemiyoruz.'"	Bu bölüm, insanların anlamadan dışladıkları bir bireyin toplumsal yargıya maruz kalışını ve bu yargının adaletsizliğini gösterir. Ertesi gün herkesin aynı durumu yaşaması, adaletin evrenselliği ve toplumsal farkındalığın önemine vurgu yapar.

Romanda, elli iki yaşındaki adamın sürekli olarak “gazete okurken öksürüyorum ve ormanın derinliklerinden gelen bir geyik sesi duyuyorum” sözlerini söylemesi ve insanların bundan bıkarak onu şehirden kovması, daha sonra ise bu sözlerin herkes tarafından tekrar edilmeye başlanması, adalet ve toplumsal yargılar ile ilgili bir metafor olarak yorumlanabilir. Bu hikâye, insanların bir bireyi anlamadan dışlamaları ve sonrasında aynı durumu yaşamaları üzerinden adalet kavramını yansıtmaktadır. Adalet

değerini yansıtan önemli bir kavram veya cümle olarak şu bölümü değerlendirebiliriz: "Bir gün şehirdeki insanlar kızdılar ve: 'Bu sözlerden bıktık. Sen gazete okurken öksürüyorsan ve ormandan gelen bir geyik sesi duyuyorsan biz ne yapalım?' dediler. Sonra da elli iki yaşındaki adamın kolundan tutup şehrin dışına çıkardılar. Ve ona dediler ki: 'Bir daha buraya dönme seni istemiyoruz.'"

Mevlâna İdris'in "Küçükken Dinlediğim Masallar" adlı kitabında adalet değeriyle ilgili bazı kavramlar ve cümleler bulunmaktadır. Öne çıkan bir örnek, "Dokuz Düğmeli Adam" masalında yer almaktadır. Bu masalda, dokuz düğmeli bir tişört giyen bir adam, çocukların parkta kaybettikleri yakınlarıyla tekrar buluşmalarını sağlayarak onlara adalet ve huzur getirmektedir.

Tablo 4.3. Küçükken Dinlediğim Masallar Adlı Romanda Yer Alan Adalet Değerine İlişkin Bulgular

Bölüm	Cümle	Adalet Değeri ile İlişkisi
Dokuz Düğmeli Adam	"Dokuzuncu düğme! Bütün çocukların kaybettikleri yakınlarıyla buluşması. Parkta el ele gülümseyerek gezen yerçekimsiz mutluluklar..."	Adaletin sağlanmasıyla, kaybedilen yakınlarla buluşmanın verdiği huzuru ve adaleti simgeler.
Dokuz Düğmeli Adam	"Ve nasıl da gülümseyerek kayıp gidiyordu çocukların ellerinden sevdikleri Allah'ını! Ve kayboldular bütünüyle gülümseyerek dokuzuncu düğme tamamen iliklendiğinde."	Adaletin ve adil olmanın getirdiği huzuru ve barışı anlatır.
Sessizlik Torbası	"Birisinin yalnızlığını azaltırsan kalbinde üç çiçek açar."	Adaletin ve merhametin insan ilişkilerinde nasıl güzellikler yaratabileceğini anlatır.

Mevlâna İdris'in "Küçükken Dinlediğim Masallar" adlı kitabında adalet değeri, farklı hikâyeler aracılığıyla etkileyici bir şekilde işlenmiştir. Özellikle "Dokuz Düğmeli

Adam" ve "Sessizlik Torbası" hikâyelerinde bu değer öne çıkmaktadır. "Dokuz Düğmeli Adam" hikâyesinde yer alan "Dokuzuncu düğme! Bütün çocukların kaybettikleri yakınlarıyla buluşması. Parkta el ele gülümseyerek gezen yerçekimsiz mutluluklar..." cümlesi, adaletin sağlanmasıyla kaybedilen yakınlarla buluşmanın verdiği huzuru ve adaleti simgelemektedir. Aynı hikâyede geçen "Ve nasıl da gülümseyerek kayıp gidiyordu çocukların ellerinden sevdikleri Allah'ını! Ve kayboldular bütünüyle gülümseyerek dokuzuncu düğme tamamen iliklendiğinde." cümlesi ise adaletin ve adil olmanın getirdiği huzur ve barışı anlatmaktadır."Sessizlik Torbası" hikâyesinde ise "Birisinin yalnızlığını azaltırsan kalbinde üç çiçek açar." cümlesi, adaletin ve merhametin insan ilişkilerinde nasıl güzellikler yaratabileceğini anlatmaktadır. Bu hikâyelerdeki karakterlerin adil ve merhametli davranışları, insanların birbirine karşı nasıl adil ve anlayışlı olması gerektiğini vurgulamaktadır. Adaletin, toplumda huzur ve barışın sağlanmasında ne kadar önemli bir rol oynadığı bu hikâyeler aracılığıyla okuyucuya etkileyici bir şekilde aktarılmaktadır. Bu değerler, sosyal bilgiler ders programında vurgulanan temel değerlerden biri olup, Mevlâna İdris'in hikâyelerinde adaletin ne kadar önemli bir yer tuttuğunu gözler önüne sermektedir.

Aile Birliğine Önem Verme Değeriyle İlgili Bulgular

Aile birliğine önem verme, toplumsal yapının en temel taşlarından biridir. Araştırmamızda, aile birliğinin sosyal bilgiler eğitimi içerisindeki yerini ve önemini vurgulayan çeşitli bulgulara yer verilmiştir. Aile, bireylerin ilk sosyalleşme sürecini yaşadığı, temel değerleri öğrendiği ve içselleştirdiği bir kurumdur. Bu nedenle, aile içi ilişkilerde sevgi, saygı, dayanışma ve adalet gibi değerlerin önemi büyüktür. Özellikle çocuk edebiyatı eserleri, aile birliğinin önemini ve bu değerlerin nasıl yaşatılacağını somut örneklerle çocuklara aktarmada etkili bir araçtır. Araştırmada, Mevlana İdris'in eserlerinin bu değerleri nasıl işlediğini ve çocukların aile birliğini koruma ve güçlendirme konusundaki farkındalıklarını nasıl artırdığını incelemektedir. Bu bağlamda, aile birliğine verilen önemin toplumsal barış ve uyum açısından taşıdığı kritik rolü ortaya koymayı amaçlamaktadır.

"Düşünen Adam" adlı eserde aile birliğine önem verme değeriyle doğrudan ilişkilendirilebilecek kavram veya cümleler bulunmamaktadır. Ancak, eserin genel temasında yer alan bazı durumlar dolaylı yoldan aile birliği ve sosyal dayanışma ile

ilişkilendirilebilir. Özellikle adamın yalnızlaşması ve toplumdan uzaklaşması, aile ve sosyal çevrenin önemini dolaylı olarak vurgulamaktadır. Aşağıda eserin bazı bölümleri ve bu bölümlerin aile birliği değeriyle nasıl ilişkilendirilebileceği tablo halinde verilmiştir.

Tablo 4.4. Düşünen Adam Adlı Romanda Aile Birliğine Önem Verme Değerine İlişkin Bulgular

Sahne	Cümle	Aile Birliği Değeri ile İlişkisi
Yalnızlık ve Kaybetme	"Adamın etrafındaki dostları bu fazla açık sözlü sesli düşünceleri duydukça birer birer kendilerini ve dostluklarını çektikleri için adam her geçen gün biraz daha yalnızlaşıyordu."	Toplumsal ilişkilerde ve aile içindeki dayanışmanın önemi. Yalnızlaşma, aile ve sosyal çevrenin önemini vurgular.
Ölüm ve Hayatın Değeri	"Herkes ölecek" diyordu. "Bakın ben ölüyorum benden öncekiler gibi." "Üç kişilik çorba pişiren kaç kişi bu çorbayı beraber içecek üç kişi bulabilir hepimiz hepimize bu kadar yabancılaşmasak olmaz mıydı" diyordu.	Aile ve sosyal dayanışmanın önemi. Birlikte geçirilen zamanın ve paylaşılan anların kıymeti.
Parktaki Çocuklar	"Bir gün gelecek siz de benim gibi ihtiyarlayacaksınız oynayın çocuklar oynayın kimseyi dinlemeyin. İçinizden geldiği gibi oynayın."	Aile içindeki nesiller arası ilişkiler ve çocukların özgürce büyümesinin önemi. Aile bireylerinin birbirine destek olması gerektiği.

"Düşünen Adam" adlı eserde, aile birliğine önem verme değerini doğrudan yansıtan belirgin bir kavram veya cümle bulunmamaktadır. Ancak, eserin genel

temasında yer alan bazı durumlar bu değeri dolaylı olarak yansıtabilir. Özellikle, adamın yalnızlaşması ve toplumdan uzaklaşması, aile ve sosyal çevrenin önemini vurgulamaktadır. Adamın etrafındaki dostlarının sesli düşünceleri nedeniyle uzaklaşması ve bu nedenle yalnız kalması, toplumsal ilişkilerde ve aile içindeki dayanışmanın ne kadar önemli olduğunu göstermektedir. Yalnızlaşma, aile ve sosyal çevrenin eksikliğini, insanların birbirine destek olmasının önemini dolaylı yoldan anlatmaktadır. Ölüm ve hayatın değeri üzerine yapılan düşünceler de aile birliğiyle ilişkilendirilebilir. Adamın, "Herkes ölecek" ve "Üç kişilik çorba pişiren kaç kişi bu çorbayı beraber içecek üç kişi bulabilir hepimiz hepimize bu kadar yabancılaşmasak olmaz mıydı" gibi düşünceleri, aile ve sosyal dayanışmanın önemine vurgu yapmaktadır. Burada, birlikte geçirilen zamanın, paylaşılan anların kıymeti ve insanların birbirine olan yabancılaşmasının olumsuz etkileri dile getirilmektedir. Bu, aile bireylerinin birbirine destek olması ve birlikte vakit geçirmesi gerektiğini ima etmektedir. Parkta oynayan çocuklarla ilgili sahne de aile birliğine dolaylı bir vurgu yapmaktadır. Adamın, "Bir gün gelecek siz de benim gibi ihtiyarlayacaksınız oynayın çocuklar oynayın kimseyi dinlemeyin. İçinizden geldiği gibi oynayın" düşüncesi, aile içindeki nesiller arası ilişkilerin önemini ve çocukların özgürce büyümesinin değerini ortaya koymaktadır. Bu sahne, çocukların aile içinde sevgi ve destekle büyümesinin, aile birliği ve dayanışmasının önemini vurgulamaktadır.

Aile birliğine önem verme değerine ilişkin Yağmurlu Şehirdeki Adam adlı romanda herhangi bir bulguya ulaşılmamıştır.

Mevlâna İdris'in "Küçükken Dinlediğim Masallar"adlı kitabında aile birliğine önem verme değeri ile ilgili bazı kavramlar ve cümleler bulunmaktadır. Aşağıdaki tabloda aile birliğine önem verme değerini yansıtan cümleler ve kavramlar özetlenmiştir:

Tablo 4.5. Küçükken Dinlediğim Masallar Adlı Romanda Aile Birliğine Önem Verme Değerine İlişkin Bulgular

Bölüm	Cümle	Aile Birliği Değeri ile İlişkisi
Tersine Adam	"Şey oğlum" dedi "benimle eve kadar gelir misin? Annen seni doğumdan sonra hiç görmedi."	Uzun süre ayrı kalan baba ve oğlun yeniden bir araya gelmesi, aile birliğinin önemini vurgular.
Tersine Adam	"Tersine Adam kendisi için hazırlanan odada çiçekli bir yorgan altında uyurken annesi yıllardır görmediği oğlunun yüzünü seyrediyordu."	Anne ve oğul arasındaki derin sevgi ve bağlılığı gösterir.
Tersine Adam	"Eve yaklaştıkça babanın içindeki karmaşık duygular artıyor annenin oğlunu nasıl karşılayacağını düşünüyordu."	Aile bireylerinin yeniden bir araya gelmesi ve aralarındaki duygusal bağın önemi.

Mevlâna İdris'in "Küçükken Dinlediğim Masallar" adlı kitabında aile birliğine önem verme değeri, özellikle "Tersine Adam" hikâyesinde etkileyici bir şekilde işlenmiştir. Hikâyede, "Şey oğlum" dedi "benimle eve kadar gelir misin? Annen seni doğumdan sonra hiç görmedi." cümlesi, uzun süre ayrı kalan baba ve oğlun yeniden bir araya gelmesini ve bu birleşmenin aile birliğinin önemini vurguladığını göstermektedir. Aynı hikâyede yer alan "Tersine Adam kendisi için hazırlanan odada çiçekli bir yorgan altında uyurken annesi yıllardır görmediği oğlunun yüzünü seyrediyordu." cümlesi ise anne ve oğul arasındaki derin sevgi ve bağlılığı ifade etmektedir. Bu cümle, uzun süredir birbirinden ayrı kalan aile bireylerinin yeniden buluşmasının getirdiği duygusal bağın kuvvetini yansıtmaktadır. Ayrıca, "Eve yaklaştıkça babanın içindeki karmaşık duygular artıyor annenin oğlunu nasıl karşılayacağını düşünüyordu." cümlesi, aile bireylerinin yeniden bir araya gelmesi sürecinde yaşanan karmaşık duyguların ve bu birleşmenin duygusal önemini ortaya koymaktadır. Bu hikâye, aile bireylerinin bir araya gelerek oluşturduğu duygusal bağların ne kadar önemli olduğunu ve aile birliğinin getirdiği huzur ve sevginin değerini okuyucuya etkili bir şekilde aktarmaktadır. Aile

birliği, insanların yaşamında önemli bir yer tutar ve bu değeri, sosyal bilgiler ders programında vurgulanan temel değeriilerden biridir. Mevlâna İdris'in hikâyeleri, aile birliğinin önemini ve aile bireylerinin birbirine olan bağlılığını anlatan güçlü örnekler sunmaktadır.

Barış Değeriyle İlgili Bulgular

Barış değeri, toplumların sürdürülebilirliği ve bireylerin huzurlu bir yaşam sürebilmesi için hayati öneme sahiptir. Araştırmamızda, barış değeriinin sosyal bilgiler eğitimi içerisindeki yerini ve önemini vurgulayan çeşitli bulgulara yer verilmiştir. Barış, sadece çatışma ve savaşın olmaması değil, aynı zamanda adalet, hoşgörü ve empati gibi değeriilerin içselleştirilmesi ve günlük yaşamda uygulanmasıdır. Bu nedenle, barış eğitimi, bireylerin birbirlerine saygı duymalarını, farklılıkları kabul etmelerini ve çatışmaları barışçıl yollarla çözmelerini teşvik etmektedir. Özellikle çocuk edebiyatı eserleri, barış değeriinin çocuklara aktarılmasında önemli bir rol oynamaktadır. Araştırma, Mevlana İdris'in eserlerinin barış değeriini nasıl işlediğini ve çocukların barışçıl bir yaşam sürdürme konusundaki farkındalıklarını nasıl artırdığını incelemektedir. Bu bağlamda, barış değeriinin toplumsal uyum ve dayanışmanın güçlendirilmesindeki kritik rolünü ortaya koymayı amaçlamaktadır.

"Düşünen Adam" adlı eserde barış değeriini doğrudan yansıtan bir kavram veya cümle bulunmamaktadır. Ancak, eserin bazı bölümleri dolaylı olarak barış değeri ile ilişkilendirilebilir. Özellikle yaşlı adamın toplumla olan ilişkileri ve yalnızlığı, toplumsal uyum ve barışın eksikliğine dair ipuçları verebilmektedir.

Tablo 4.6. Düşünen Adam Adlı Romanda Barış Değeriine İlişkin Bulgular

Sahne	Cümle	Barış Değeri ile İlişkisi
Yalnızlık ve Kaybetme	"Adamın etrafındaki dostları bu fazla açık sözlü sesli düşünceleri duydukça birer birer kendilerini ve dostluklarını çektikleri için	Sosyal uyum ve barışın eksikliği, bireylerin yalnızlaşmasına neden olur. Toplumsal barış ve uyumun önemi vurgulanır.

	adam her geçen gün biraz daha yalnızlaşıyordu."	
Ölüm ve Hayatın Değeri	"Kötülerin nasıl bu kadar rahat yaşadığını anlamadım ama önemsiz bu dünya onlara da kalmaz"	Dünyada adaletin ve barışın eksikliğine dair bir eleştiri. Barışın ve adaletin olmadığı bir dünyada huzursuzluk ve güvensizlik ima edilir.
Parktaki Çocuklar	"Bir gün gelecek siz de benim gibi ihtiyarlayacaksınız oynayın çocuklar oynayın kimseyi dinlemeyin. İçinizden geldiği gibi oynayın."	Çocukların özgürce oynayabilmesi ve toplumda barış içinde büyüyebilmeleri, genel bir huzur ve barış ortamının gerekliliğini vurgular.

Adamın etrafındaki dostlarının, fazla açık sözlü sesli düşünceleri nedeniyle birer birer kendilerini ve dostluklarını çekmeleri, adamın her geçen gün biraz daha yalnızlaşmasına sebep olmaktadır. Bu durum, sosyal uyum ve barışın eksikliğine işaret etmektedir. Toplum içinde barışın ve uyumun olmadığı durumlarda, bireyler yalnızlaşabilir ve sosyal bağlar zayıflayabilir. Bu sahne, barış ve toplumsal uyumun önemini dolaylı olarak vurgulamaktadır. Bir diğer örnek ise, adamın akmayan bir çeşmenin başında ölümle ilgili düşüncelerini sesli olarak ifade ederken, "Kötülerin nasıl bu kadar rahat yaşadığını anlamadım ama önemsiz bu dünya onlara da kalmaz" demesidir. Bu cümle, dünyada adaletin ve barışın eksikliğine dair bir eleştiridir. Barışın ve adaletin olmadığı bir dünyada, insanların huzursuz ve güvensiz olacağı ima edilmektedir. Son olarak, parkta oynayan çocuklara bakarak onların gelecekte de aynı huzursuzlukları yaşayacaklarını düşündüğü sahne, toplumda barışın ve uyumun gelecek nesiller için de önemli olduğunu göstermektedir. Çocukların özgürce oynayabilmesi ve toplumda barış içinde büyüyebilmeleri, genel bir huzur ve barış ortamının gerekliliğini vurgulamaktadır.

Yağmurlu Şehirdeki Adam adlı romanda barış değeriyle ilgili belirgin bir kavram veya cümle bulunmamaktadır. Romanın ana teması daha çok bireyin toplumdaki yeri ve toplumsal yargılar üzerine yoğunlaşmaktadır. Ancak, bu temalar barış değerini dolaylı olarak yansıtabilir. Örneğin, şehrin insanlarının adamı dışlaması ve ardından aynı durumu kendilerinin yaşaması, toplumsal uyum ve anlayış eksikliğini göstermektedir. Bu bağlamda, barış değeriyle ilgili olabilecek kavram veya cümleler aşağıda verilmiştir:

Tablo 4.7. Yağmurlu Şehirdeki Adam Adlı Romanda Barış Değerine İlişkin Bulgular

Sahne	Cümle	Barış Değeri ile İlişkisi
Şehirdeki Tepkisi	İnsanların "Bir gün şehirdeki insanlar kızdılar ve: 'Bu sözlerden bıktık. Sen gazete okurken öksürüyorsan ve ormandan gelen bir geyik sesi duyuyorsan biz ne yapalım?' dediler. Sonra da herkesin aynı durumu elli iki yaşındaki adamın yaşaması, toplumsal uyum kolundan tutup şehrin ve anlayış eksikliğinin dışına çıkardılar. Ve ona barışa zarar verdiğini dediler ki: 'Bir daha buraya dönme seni istemiyoruz.'"	Bu bölüm, insanların anlamadan dışladıkları bir bireyin toplumsal yargıya maruz kalışını ve bu yargının adaletsizliğini gösterir. Ertesi gün

Romanda, elli iki yaşındaki adamın sürekli olarak insanlara aynı mesajı iletmesi ve şehir halkının bu duruma verdikleri tepki, barış değeri açısından anlamlıdır. Şehirdeki insanlar, adamın mesajından bıkip onu dışlamaya karar verirler ve ona "Bir daha buraya dönme seni istemiyoruz" diyerek şehrin dışına çıkarırlar. Bu durum, insanların anlamadan dışladıkları bir bireyin toplumsal yargıya maruz kalışını ve bu yargının adaletsizliğini göstermektedir. Ancak ertesi gün, şehirdeki herkesin aynı durumu yaşaması ve gazete okurken öksürmeye ve ormanın derinliklerinden gelen bir geyik sesi duymaya başlaması, toplumsal uyum ve anlayış eksikliğinin barışa zarar

verdiğini ortaya koymaktadır. İnsanların aynı deneyimi yaşamaları, toplumsal farkındalığın ve karşılıklı anlayışın önemini vurgulayarak, barış değerinin eksikliğini gözler önüne sermektedir. Bu olay, toplumsal birliğin ve barışın sağlanması için bireylerin birbirlerine karşı duyarlı ve anlayışlı olmaları gerektiğini açıkça ortaya koymaktadır.

Mevlâna İdris'in "Küçükken Dinlediğim Masallar" adlı kitabında barış değeriyle ilgili kavramlar ve cümleler bulunmaktadır. Bu kavramlardan biri, "Sessizlik Torbası" hikâyesinde yer almaktadır. Aşağıda barış değeriyle ilgili kavramları ve cümleleri içeren bir tablo yer almaktadır:

Tablo 4.8. Küçükken Dinlediğim Masallar Adlı Romanda Barış Değeriyle İlişkin Bulgular

Bölüm	Cümle	Barış Değeri ile İlişkisi
Sessizlik Torbası	"Birisinin yalnızlığını azaltırsan kalbinde üç çiçek açar."	Barışın ve huzurun, insanların birbirine destek olmasıyla sağlanabileceğini anlatır.
Sessizlik Torbası	"Birisi seni çağırıp bir şey istediğinde dur ve dinle!"	Barışın sağlanması için empati ve yardımlaşmanın önemini vurgular.
Dokuz Düğmeli Adam	"Dokuzuncu düğme! Bütün çocukların kaybettikleri yakınlarıyla buluşması. Parkta el ele gülümseyerek gezen yerçekimsiz mutluluklar..."	Barışın ve huzurun, kaybedilen yakınlarla buluşmanın verdiği huzuru ve adaleti simgeler.

Mevlâna İdris'in "Küçükken Dinlediğim Masallar" adlı kitabında barış değeri, çeşitli hikâyeler aracılığıyla etkileyici bir şekilde işlenmiştir. Özellikle "Sessizlik Torbası" ve "Dokuz Düğmeli Adam" hikâyelerinde bu değer öne çıkmaktadır. "Sessizlik Torbası" hikâyesinde yer alan "Birisinin yalnızlığını azaltırsan kalbinde üç çiçek açar." cümlesi, barışın ve huzurun, insanların birbirine destek olmasıyla sağlanabileceğini

anlatmaktadır. Bu cümle, insanların yalnızlıklarını gidererek onlara destek olmanın, toplumsal barış ve huzuru artıracığını ifade etmektedir. Aynı hikayede geçen "Birisi seni çağırıp bir şey istediğinde dur ve dinle!" cümlesi ise barışın sağlanması için empati ve yardımlaşmanın önemini vurgulamaktadır. İnsanların birbirine karşı duyarlı ve anlayışlı olması, barışın tesisinde önemli bir rol oynamaktadır."Dokuz Düğmeli Adam" hikâyesinde ise "Dokuzuncu düğme! Bütün çocukların kaybettikleri yakınlarıyla buluşması. Parkta el ele gülümseyerek gezen yerçekimsiz mutluluklar..." cümlesi, barışın ve huzurun, kaybedilen yakınlarla buluşmanın verdiği huzuru ve adaleti simgelemektedir. Bu ifade, insanların sevdiklerine kavuşmasının ve aralarındaki barışın getirdiği mutluluğu yansıtmaktadır.

Bu hikâyelerdeki karakterlerin davranışları ve söyledikleri, barışın ve huzurun sağlanmasında empati, yardımlaşma ve destek olmanın ne kadar önemli olduğunu vurgulamaktadır. Barış değeri, sosyal bilgiler ders programında vurgulanan temel değerlerden biridir ve Mevlâna İdris'in hikâyelerinde bu değer ne kadar önemli bir yer tuttuğu etkileyici bir şekilde anlatılmaktadır.

Çalışkanlık Değeriyle İlgili Bulgular

Çalışkanlık değeri, bireylerin kişisel ve toplumsal başarıya ulaşmasında temel bir rol oynamaktadır. Araştırmada, çalışkanlık değerinin sosyal bilgiler eğitimi içerisindeki yerini ve önemini vurgulayan çeşitli bulgulara yer verilmiştir. Çalışkanlık, sadece bireysel çaba ve disiplin anlamına gelmez, aynı zamanda toplumsal ilerlemenin de motorudur. Eğitim yoluyla çocuklara çalışkanlık değerinin aşılması, onların sorumluluk bilinci geliştirmelerine, hedeflerine ulaşmak için sürekli çaba göstermelerine ve zorluklarla başa çıkabilme yeteneklerini artırmalarına yardımcı olmaktadır. Mevlana İdris'in çocuk edebiyatı eserleri, çalışkanlık değerini somut örneklerle çocuklara aktarmakta ve bu değer in içselleştirilmesini sağlamaktadır. Araştırma, Mevlana İdris'in eserlerinin çalışkanlık değerini nasıl işlediğini ve çocukların bu değeri günlük yaşamlarında nasıl uygulayabileceklerini incelemektedir. Bu bağlamda, çalışkanlık değerinin bireysel başarı ve toplumsal gelişime katkısını ortaya koymayı amaçlamaktadır.

"Düşünen Adam" adlı eserde çalışkanlık değerine doğrudan bir vurgu

bulunmamakla birlikte, bazı bölümler dolaylı olarak bu değeri yansıtabilir. Özellikle yaşlı adamın yaşadığı zorluklar ve hayatta kalma çabaları, çalışkanlık ve azimle ilişkilendirilebilir.

Tablo 4.9. Düşünen Adam Adlı Romanda Çalışkanlık Değerine İlişkin Bulgular

Sahne	Cümle	Çalışkanlık Değeri ile İlişkisi
Yalnızlık ve Kaybetme	"Her şeyini kaybede kaybede kaybedecek bir şeyi kalmamıştı. Sürekli kaybetmeye alışmıştı artık. Bir şeylerini kaybetmediği günler şaşırdığı bile oluyordu."	Hayatta kalma çabası ve sürekli mücadele, çalışkanlık ve azimle ilişkilendirilebilir.
Ölüm ve Hayatın Değeri	"Yarın güneş yine doğacak çiçekler yine açacak insanlar işe geç kalıyorum diye yine telaş edecek mi"	Günlük yaşamda çalışkanlık ve azimle hareket etmenin önemi.
Zihinsel Çalışkanlık	"Artık yetmiş yaşına yaklaşan bu adam kendi kendine konuşan bir deliydi insanların gözünde. İnsanların gözü umurunda değildi adamın kulakları da. Sesli düşünmeye devam ediyordu."	Zihinsel çalışkanlık ve sürekli öğrenme çabası.

Adamın sürekli kayıplar yaşamasına rağmen hayatına devam etmesi ve her gün yeni zorluklarla başa çıkması, çalışkanlık ve azim göstermektedir. Bu durum, hayatın zorluklarına karşı çalışkanlıkla mücadele etmenin önemini vurgulamaktadır. Ayrıca, adamın yaşlandıkça bile düşünmeye ve kendi iç dünyasında aktif olmaya devam etmesi,

zihinsel çalışkanlığı ve sürekli öğrenme çabasını temsil etmektedir. Ölümle ilgili düşüncelerini sesli olarak ifade ederken, hayatın kısıtlılığından ve insanların günlük hayatlarındaki telaşından bahsetmesi, çalışkanlığın ve gayretin yaşamın değerli bir parçası olduğunu ima etmektedir. Adamın, "Yarın güneş yine doğacak çiçekler yine açacak insanlar işe geç kalıyorum diye yine telaş edecek mi" demesi, insanların günlük yaşamlarında çalışkanlık ve azimle hareket ettiklerini vurgulamaktadır. Bu örnekler, eserin çalışkanlık değerini doğrudan işlemese de, dolaylı olarak bu değeri yansıtan bölümler içerdiğini göstermektedir. Bu sahneler, sosyal bilgiler dersinde çalışkanlık değeri üzerine tartışmalar yapmak ve öğrencilerle bu değerlerin önemi üzerinde durmak için kullanılabilir.

Yağmurlu Şehirdeki Adam adlı romanda çalışkanlık değeriyle ilgili belirgin bir kavram veya cümle bulunmamaktadır. Ancak, elli iki yaşındaki adamın sürekli olarak aynı mesajı insanlara anlatması ve bu davranışın tutarlı bir şekilde devam etmesi, bir anlamda çalışkanlık ve kararlılığı yansıtmaktadır. Bu bağlamda çalışkanlık değeri ile ilişkilendirilebilecek kısımlar aşağıdaki gibidir:

Tablo 4.10. Yağmurlu Şehirdeki Adam Adlı Romanda Çalışkanlık Değerine İlişkin Bulgular

Sahne	Cümle	Çalışkanlık Değeri ile İlişkisi
Adamın Tutarlılığı	"Elli iki yaşındaki adam bunları söyledikten sonra oradan ayrılıyor ve başka bir adama rastlayınca aynı şeyleri ona da anlatıyordu. Sonra başka bir adama ve sonra daha başka bir adama anlatıyordu aynı şeyleri."	Bu bölüm, elli iki yaşındaki adamın aynı mesajı tutarlı bir şekilde sürekli olarak tekrar etmesini ve bu kararlılığını göstermektedir. Adamın bu sürekli ve kararlı davranışı çalışkanlık değerini yansıtır.

Romanda, elli iki yaşındaki adamın sürekli olarak aynı mesajı insanlara iletmesi ve bu mesajı her karşılaştığı kişiye tekrar tekrar anlatması çalışkanlık değeri açısından anlamlıdır. Adam, aynı mesajı tutarlı ve sürekli bir şekilde paylaşarak büyük bir kararlılık sergilemektedir. Her seferinde aynı cümleleri kullanarak, durmadan ve usanmadan bu bilgiyi yayma çabası, onun çalışkanlığını göstermektedir. Bu davranış, adamın kararlı ve azimli bir şekilde çalışmasını, görevine olan bağlılığını ve sorumluluk bilincini ortaya koymaktadır. Adamın bu sürekli ve kararlı tutumu, çalışkanlık değerini yansıtır ve toplumsal bilincin önemini vurgulamaktadır. Bu durum, adamın amacına olan inancını ve bu amacı gerçekleştirme konusundaki azmini göstermektedir.

Mevlâna İdris'in "Küçükken Dinlediğim Masallar" adlı kitabında çalışkanlık değeriyle ilgili kavramlar ve cümleler bulunmaktadır. Özellikle "Profesör Haşır Huşur" hikayesinde bu değer vurgulanmaktadır. Aşağıda çalışkanlık değerini yansıtan kavramları ve cümleleri içeren bir tablo yer almaktadır.

Tablo 4.11. Küçükken Dinlediğim Masallar Adlı Romanda Çalışkanlık Değerine İlişkin Bulgular

Bölüm	Cümle	Çalışkanlık Değeri ile İlişkisi
Profesör Haşır Huşur	"Çalışıyor, çalışıyordu. Günleri günlere, haftaları haftalara, formülleri formüllere ekliyordu."	Profesör Haşır Huşur'un sürekli çalışma azmini ve çalışkanlığını vurgular.
Profesör Haşır Huşur	"Bir gün o gün geldi. Profesör Haşır Huşur'un kâğıttan elbisesinin dizlerine yazdığı yeni bir formülün ardından gözleri parladı ve 'Tamaaaaam!' diye bağırdı."	Sürekli ve azimli çalışmanın sonucunda başarıya ulaşma temasını anlatır.

Profesör Haşır Huşur	"Profesör Haşır Huşur, Çalışkanlığın ve azimli aylardır yıllardır hep olmanın getirdiği çalışmıştı. Çok çalışmıştı. fedakârlıkları ve profesörün Uyumaya vakit işine olan bağlılığını bulamamıştı." anlatır.
----------------------	--

Mevlâna İdris'in "Küçükken Dinlediğim Masallar" adlı kitabında çalışkanlık değeri, özellikle "Profesör Haşır Huşur" hikayesinde etkileyici bir şekilde işlenmiştir. Hikâyede yer alan "Çalışıyor, çalışıyordu. Günleri günlere, haftaları haftalara, formülleri formüllere ekliyordu." cümlesi, Profesör Haşır Huşur'un sürekli çalışma azmini ve çalışkanlığını vurgulamaktadır. Profesör, aralıksız çalışarak günlerini ve haftalarını birbiri ardına ekleyip formüller üzerinde çalışmaktadır. Aynı hikâyede geçen "Bir gün o gün geldi. Profesör Haşır Huşur'un kâğıttan elbisesinin dizlerine yazdığı yeni bir formülün ardından gözleri parladı ve 'Tamaaaam!' diye bağırdı." cümlesi ise sürekli ve azimli çalışmanın sonucunda başarıya ulaşma temasını anlatmaktadır. Profesörün uzun süreli çalışmasının sonunda aradığı formülü bulması, çalışkanlığın getirdiği başarıyı simgelemektedir. Ayrıca, "Profesör Haşır Huşur, aylardır yıllardır hep çalışmıştı. Çok çalışmıştı. Uyumaya vakit bulamamıştı." cümlesi, çalışkanlığın ve azimli olmanın getirdiği fedakârlıkları ve profesörün işine olan bağlılığını anlatmaktadır. Profesör, işine olan büyük bağlılığı nedeniyle uyumaya bile vakit bulamamakta ve sürekli çalışmaktadır. Bu cümleler, çalışkanlığın, fedakârlığın ve azimli olmanın önemini vurgulamakta ve okuyucuya bu değerlerin ne kadar önemli olduğunu etkili bir şekilde aktarmaktadır. Bu hikâyelerdeki karakterlerin davranışları ve söyledikleri, çalışkanlık değerinin nasıl yaşandığını ve bu değer bireyin hayatında ne kadar önemli olduğunu göstermektedir. Çalışkanlık, sosyal bilgiler ders programında vurgulanan temel değerlerden biridir ve Mevlâna İdris'in hikâyelerinde bu değer önemi açıkça ifade edilmektedir.

Dayanışma Değeriyle İlgili Bulgular

Dayanışma değeri, bireylerin ve toplumların birlikte hareket ederek ortak hedeflere ulaşmalarını ve sosyal uyumu sağlamalarını mümkün kılan temel bir ilkedir. Araştırmada, dayanışma değerinin sosyal bilgiler eğitimi içerisindeki yerini ve önemini

vurgulayan çeşitli bulgulara yer verilmiştir. Dayanışma, insanların birbirlerine yardım etmeleri, zor zamanlarda destek olmaları ve toplumsal bağları güçlendirmeleri anlamına gelmektedir. Eğitim yoluyla çocuklara dayanışma değerinin aşılınması, onların empati kurma, işbirliği yapma ve toplumsal sorumluluklarını yerine getirme yeteneklerini geliştirmektedir. Mevlana İdris'in çocuk edebiyatı eserleri, dayanışma değerini somut örneklerle çocuklara aktarmakta ve bu değerın içselleştirilmesini sağlamaktadır. Araştırma, Mevlana İdris'in eserlerinin dayanışma değerini nasıl işlediğini ve çocukların bu değeri günlük yaşamlarında nasıl uygulayabileceklerini incelemektedir. Bu bağlamda, dayanışma değerinin bireysel ve toplumsal dayanıklılığı artırmadaki kritik rolünü ortaya koymayı amaçlamaktadır.

"Düşünen Adam" adlı eserde dayanışma değerini doğrudan yansıtan belirgin bir kavram veya cümle bulunmamaktadır. Ancak, eserin genel temasında yer alan bazı durumlar bu değeri dolaylı olarak yansıtabilmektedir. Özellikle yaşlı adamın toplumla olan ilişkileri ve yalnızlığı, toplumsal dayanışma eksikliğine dair ipuçları verebilmektedir.

Tablo 4.12. Düşünen Adam Adlı Romanda Dayanışma Değerine İlişkin Bulgular

Sahne	Cümle	Dayanışma Değeri ile İlişkisi
Yalnızlık ve Kaybetme	"Adamın etrafındaki dostları bu fazla açık sözlü sesli düşünceleri duydukça birer birer kendilerini ve dostluklarını çektikleri için adam her geçen gün biraz daha yalnızlaşıyordu."	Sosyal dayanışma eksikliği, bireylerin yalnızlaşmasına neden olur. Toplumsal dayanışma ve uyumun önemi vurgulanır.
Ölüm ve Hayatın Değeri	"Üç kişilik çorba pişiren kaç kişi bu çorbayı beraber içecek üç kişi bulabilir hepimiz hepimize bu kadar yabancılaşmasak olmaz"	Toplumda dayanışmanın ve birlikte hareket etmenin eksikliği, insanların yalnızlaşmasına ve sosyal bağların zayıflamasına yol

	mıydı"	açar.
Yalnızlık ve Sosyal İlişkiler	"Sonraları tek başına kaldı adam. Tek başına iken de tek başına kalabalıkların içinde de tek başına idi."	Dayanışma ve sosyal destek eksikliği, bireylerin toplumsal bağlarını kaybetmesine neden olur.

Adamın etrafındaki dostlarının sesli düşünceleri nedeniyle birer birer kendilerini ve dostluklarını çekmeleri, adamın her geçen gün biraz daha yalnızlaşmasına sebep olmaktadır. Bu durum, sosyal dayanışma eksikliğine işaret etmektedir. Toplum içinde dayanışma ve uyumun olmadığı durumlarda, bireyler yalnızlaşabilir ve sosyal bağlar zayıflayabilir. Bu sahne, dayanışma ve toplumsal uyumun önemini dolaylı olarak vurgulamaktadır. Adamın ölümüyle ilgili düşüncelerini sesli olarak ifade ederken, "Herkes ölecek" ve "Üç kişilik çorba pişiren kaç kişi bu çorbayı beraber içecek üç kişi bulabilir hepimiz hepimize bu kadar yabancılaşmasak olmaz mıydı" demesi, toplumda dayanışmanın eksikliğine dair bir eleştiridir. Dayanışmanın ve birlikte hareket etmenin eksik olduğu bir dünyada, insanların yalnızlaşacağı ve sosyal bağların zayıflayacağı ima edilmektedir.

Yağmurlu Şehirdeki Adam adlı romanda dayanışma değeriyle ilgili belirgin bir kavram veya cümle bulunmamaktadır. Ancak, şehirdeki insanların birlikte hareket etmesi, bir anlamda dayanışma ve toplumsal birliktelik değerini yansıtmaktadır. Bu bağlamda dayanışma değeri ile ilişkilendirilebilecek kısımlar aşağıdaki gibidir:

Tablo 4.13. Yağmurlu Şehirdeki Adam Adlı Romanda Dayanışma Değerine İlişkin Bulgular

Sahne	Cümle	Dayanışma Değeri ile İlişkisi
Şehirdeki İnsanların Birlikte Hareketi	"Bir gün şehirdeki insanlar kızdılar ve: 'Bu sözlerden bıktık. Sen gazete okurken öksürüyorsan ve ormandan	Bu bölüm, şehirdeki insanların birlikte hareket ederek elli iki yaşındaki adamı şehirden

gelen bir geyik sesi dışlamalarını ve bu konuda duyuyorsan biz ne ortak bir tutum yapalım?" dediler. Sonra da sergilemelerini gösterir. Bu elli iki yaşındaki adamın davranış, dayanışma kolundan tutup şehrin değerini yansıtır. dışına çıkardılar."

Romanda, elli iki yaşındaki adamın sürekli olarak aynı mesajı insanlara iletmesi ve şehir halkının bu duruma verdikleri tepki dayanışma değeri açısından anlamlıdır. Şehirdeki insanlar, adamın sürekli aynı sözleri tekrarlamasından bıkmışlardır ve birlikte hareket ederek onu şehirden uzaklaştırma kararı alırlar. Bu kararı uygularken, adamı şehrin dışına çıkarır ve bir daha dönmemesini söylerler. Bu durum, şehir halkının dayanışma içinde hareket ettiğini ve ortak bir tutum sergilediklerini göstermektedir. İnsanların bir araya gelerek, adamı dışlama konusunda birleşmeleri, toplumsal dayanışma ve ortak hareket etme değerlerini yansıtmaktadır. Her ne kadar bu dayanışma, olumsuz bir amaçla gerçekleşse de, insanların birlikte hareket etme becerilerini ve toplumsal bir sorunu çözme konusundaki ortak çabalarını ortaya koymaktadır. Bu olay, dayanışmanın nasıl şekillenebileceğini ve toplumsal bir meselede insanların nasıl birleşebileceğini göstermektedir.

Mevlâna İdris'in "Küçükken Dinlediğim Masallar"adlı kitabında dayanışma değeriyle ilgili kavramlar ve cümleler de bulunmaktadır. "Sessizlik Torbası" hikâyesinde bu değer vurgulanmaktadır. Aşağıda dayanışma değerini yansıtan kavramları ve cümleleri içeren bir tablo yer almaktadır.

Tablo 4.14. Küçükken Dinlediğim Masallar Adlı Romanda Dayanışma Değerine İlişkin Bulgular

Bölüm	Cümle	Dayanışma Değeri ile İlişkisi
Sessizlik Torbası	"Birisinin yalnızlığını azaltırsan kalbinde üç çiçek açar."	Dayanışmanın, insanların birbirine destek olarak

		huzur ve mutluluk yaratabileceğini anlatır.
Sessizlik Torbası	"Birisi seni çağırıp bir şey istediğinde dur ve dinle!"	Empati ve yardımlaşmanın dayanışma için önemini vurgular.
Sessizlik Torbası	"Birisi sığınacak bir yer arıyorsa gözlerine bak ve eşlik et onun yalnızlığına."	İnsanların zor zamanlarında birbirine destek olması gerektiğini anlatır.

Mevlâna İdris'in "Küçükken Dinlediğim Masallar" adlı kitabında dayanışma değeri, özellikle "Sessizlik Torbası" hikâyesinde etkileyici bir şekilde işlenmiştir. Hikâyede yer alan "Birisinin yalnızlığını azaltırsan kalbinde üç çiçek açar." cümlesi, dayanışmanın, insanların birbirine destek olarak huzur ve mutluluk yaratabileceğini anlatmaktadır. Bu cümle, insanların yalnızlıklarını gidermenin ve onlara destek olmanın toplumsal barış ve huzuru artıracaklarını ifade etmektedir. Aynı hikâyede geçen "Birisi seni çağırıp bir şey istediğinde dur ve dinle!" cümlesi ise empati ve yardımlaşmanın dayanışma için önemini vurgulamaktadır. İnsanların birbirine karşı duyarlı ve anlayışlı olması, dayanışmanın tesisinde önemli bir rol oynamaktadır. "Sessizlik Torbası" hikâyesinde ayrıca "Birisi sığınacak bir yer arıyorsa gözlerine bak ve eşlik et onun yalnızlığına." cümlesi, insanların zor zamanlarında birbirine destek olması gerektiğini anlatmaktadır. Bu cümle, bireylerin, başkalarının ihtiyaçlarına duyarlı olması ve onlara zor zamanlarında yardımcı olmasının ne kadar önemli olduğunu vurgulamaktadır.

Bu hikâyelerdeki karakterlerin davranışları ve söyledikleri, dayanışma değerinin nasıl yaşandığını ve bu değerın bireylerin hayatında ne kadar önemli olduğunu göstermektedir. Dayanışma, sosyal bilgiler ders programında vurgulanan temel değerlerden biridir ve Mevlâna İdris'in hikâyelerinde bu değerin önemi açıkça ifade edilmektedir.

Duyarlılık Değeriyle İlgili Bulgular

Duyarlılık değeri, bireylerin çevrelerine ve diğer insanlara karşı daha bilinçli, empatik ve sorumlu bir tutum sergilemelerini sağlayan temel bir ilkedir. Araştırmada, duyarlılık değerinin sosyal bilgiler eğitimi içerisindeki yerini ve önemini vurgulayan çeşitli bulgulara yer verilmiştir. Duyarlılık, insanların toplumsal olaylara, doğaya ve diğer bireylerin duygularına karşı hassasiyet göstermelerini içermektedir. Bu değer, empati, saygı ve yardımseverlik gibi önemli niteliklerin geliştirilmesine katkıda bulunmaktadır. Eğitim yoluyla çocuklara duyarlılık değerinin aşılması, onların sosyal sorumluluk bilinci geliştirmelerine ve toplumsal olaylara karşı duyarlı bireyler olarak yetişmelerine yardımcı olmaktadır. Mevlana İdris'in çocuk edebiyatı eserleri, duyarlılık değerini somut örneklerle çocuklara aktarmakta ve bu değerini içselleştirilmesini sağlamaktadır. Araştırmamız, Mevlana İdris'in eserlerinin duyarlılık değerini nasıl işlediğini ve çocukların bu değeri günlük yaşamlarında nasıl uygulayabileceklerini incelemektedir. Bu bağlamda, duyarlılık değerinin toplumsal uyum ve barışın sağlanmasındaki kritik rolünü ortaya koymayı amaçlamaktadır.

"Düşünen Adam" adlı eserde duyarlılık değeriyle doğrudan ilişkilendirilebilecek belirgin bir kavram veya cümle bulunmamaktadır. Ancak, bazı bölümler dolaylı olarak bu değeri yansıtabilmektedir. Özellikle yaşlı adamın yaşadığı zorluklar, yalnızlığı ve toplumsal ilişkilerdeki gözlemleri duyarlılık kavramıyla ilişkilendirilebilir.

Tablo 4.15. Düşünen Adam Adlı Romanda Duyarlılık Değerine İlişkin Bulgular

Sahne	Cümle	Duyarlılık Değeri ile İlişkisi
Yalnızlık ve Kaybetme	"Adamın etrafındaki dostları bu fazla açık sözlü sesli düşünceleri duydukça birer birer kendilerini ve dostluklarını çektikleri için adam her geçen gün biraz daha yalnızlaşıyordu."	Sosyal duyarlılık ve empati eksikliği, bireylerin yalnızlaşmasına neden olur. Toplumsal duyarlılık ve anlayışın önemi vurgulanır.

Ölüm ve Hayatın Değeri	"Kötülerin nasıl bu kadar rahat yaşadığını anlamadım ama önemsiz bu dünya onlara da kalmaz"	Toplumun duyarsızlığına ve adaletsizliklerine karşı bir eleştiri. Duyarlılık ve adalet eksikliğinin insanlar üzerindeki etkileri.
Parktaki Çocuklar	"Oynayın çocuklar oynayın kimseyi dinlemeyin. İçinizden geldiği gibi oynayın."	Çocuklara karşı duyarlılık ve onların özgürce büyümesine olan isteğin ifadesi. Çocukların gelişiminde anlayışın önemi.

Adamın toplum tarafından dışlanması ve yalnızlaşması, diğer insanların ona karşı duyarlılık göstermediğini ve empati kuramadığını göstermektedir. Bu durum, toplumsal duyarlılığın ve empati eksikliğinin bireyler üzerindeki olumsuz etkilerini vurgulamaktadır. Adamın dostlarının onun düşüncelerinden rahatsız olup uzaklaşması, sosyal duyarlılık ve anlayışın eksikliğine işaret etmektedir. Adamın ölümle ilgili düşüncelerini sesli olarak ifade ederken, insanların günlük telaşlarından bahsetmesi ve "Kötülerin nasıl bu kadar rahat yaşadığını anlamadım ama önemsiz bu dünya onlara da kalmaz" demesi, toplumun duyarsızlığına ve adaletsizliklerine karşı bir eleştiridir. Bu cümleler, toplumda duyarlılık ve adalet eksikliğinin nasıl algılandığını ve bu eksikliklerin insanlar üzerindeki etkilerini yansıtmaktadır. Adamın parkta oynayan çocuklara bakarak onların gelecekteki yaşantılarını düşünmesi ve onlara "oynayın çocuklar oynayın kimseyi dinlemeyin. İçinizden geldiği gibi oynayın" demesi, çocuklara karşı duyarlılığı ve onların özgürce büyümesine olan isteği ifade etmektedir. Bu, çocuklara karşı duyarlılığın ve onların gelişiminde anlayışın önemini vurgulamaktadır.

Yağmurlu Şehirdeki Adam adlı romanda duyarlılık değeriyle ilgili belirgin bir kavram veya cümle bulunmamaktadır. Ancak, elli iki yaşındaki adamın sürekli olarak aynı mesajı insanlara anlatması ve şehirdeki insanların bu duruma verdikleri tepki, bir

anlamda duyarlılık ve toplumsal farkındalık eksikliğini yansıtmaktadır. Bu bağlamda duyarlılık değeri ile ilişkilendirilebilecek kısımlar aşağıdaki gibidir:

Tablo 4.16. Yağmurlu Şehirdeki Adam Adlı Romanda Duyarlılık Değerine İlişkin Bulgular

Sahne	Cümle	Duyarlılık Değeri ile İlişkisi
Adamın Yayması	Mesajını "Elli iki yaşındaki adam bunları söyledikten sonra oradan ayrılıyor ve başka bir adama rastlayınca aynı şeyleri ona da anlatıyordu. Sonra başka bir adama ve sonra daha başka bir adama anlatıyordu aynı şeyleri."	Bu bölüm, adamın sürekli olarak aynı mesajı insanlara iletmesini ve bu mesajı yayma konusundaki ısrarını gösterir. Adamın bu sürekli ve kararlı davranışı, toplumsal duyarlılığın eksikliğini ortaya koyar.
Şehirdeki Tepkisi	İnsanların "Bir gün şehirdeki insanlar kızdılar ve: 'Bu sözlerden bıktık. Sen gazete okurken öksürüyorsan ve ormandan gelen bir geyik sesi duyuyorsan biz ne yapalım?' dediler. Sonra da elli iki yaşındaki adamın kolundan tutup şehrin dışına çıkardılar."	Bu bölüm, şehirdeki insanların adamın mesajına karşı duyarsızlıklarını ve anlamadan dışlamalarını gösterir. Bu davranış, toplumsal duyarlılığın eksikliğini yansıtır.

Romanda, elli iki yaşındaki adamın sürekli olarak aynı mesajı insanlara iletmesi ve şehir halkının bu duruma verdikleri tepki, duyarlılık değeri açısından anlamlıdır. Adam, karşılaştığı her kişiye aynı mesajı tekrar tekrar iletterek toplumsal duyarlılık oluşturma çabasında bulunmaktadır. Bu sürekli ve kararlı davranışı, adamın duyarlılık eksikliğine dikkat çekme amacını yansıtmaktadır. Şehir halkı ise, bu mesajdan bıkarak

adamı dışlama kararı alır ve onu şehirden uzaklaştırmaktadır. İnsanların, adamın mesajına karşı duyarsız kalmaları ve onu anlamadan dışlamaları, toplumsal duyarlılık eksikliğini açıkça ortaya koymaktadır. Adamın sürekli mesaj iletme çabası, toplumsal duyarlılığın önemini vurgularken, halkın onu dışlaması bu duyarlılığın eksikliğini göstermektedir. Bu durum, bireylerin birbirlerine karşı daha duyarlı olmaları gerektiğini ve toplumsal farkındalığın önemini belirtmektedir.

Mevlâna İdris'in "Küçükken Dinlediğim Masallar" adlı kitabında duyarlılık değeriyle ilgili kavramlar ve cümleler de bulunmaktadır. Özellikle "Sessizlik Torbası" hikâyesinde bu değer vurgulanmaktadır. Aşağıda duyarlılık değerini yansıtan kavramları ve cümleleri içeren bir tablo yer almaktadır.

Tablo 4.17. Küçükken Dinlediğim Masallar Adlı Romanda Duyarlılık Değerine İlişkin Bulgular

Bölüm	Cümle	Duyarlılık Değeri ile İlişkisi
Sessizlik Torbası	"Birisinin yalnızlığını azaltırsan kalbinde üç çiçek açar."	Başkalarına karşı duyarlılık göstermenin önemini vurgular.
Sessizlik Torbası	"Birisi seni çağırıp bir şey istediğinde dur ve dinle!"	Başkalarının ihtiyaçlarına karşı duyarlı olmanın önemini anlatır.
Sessizlik Torbası	"Birisi sığınacak bir yer arıyorsa gözlerine bak ve eşlik et onun yalnızlığına."	Yalnız olanlara destek olmanın ve onların yalnızlıklarını paylaşmanın önemini vurgular.

Mevlâna İdris'in "Küçükken Dinlediğim Masallar" adlı kitabında duyarlılık değeri, özellikle "Sessizlik Torbası" hikâyesinde etkileyici bir şekilde işlenmiştir. Hikâyede yer alan "Birisinin yalnızlığını azaltırsan kalbinde üç çiçek açar." cümlesi, başkalarına karşı duyarlılık göstermenin önemini vurgulamaktadır. Bu cümle, insanların yalnızlıklarını gidermenin ve onlara destek olmanın toplumsal barış ve huzuru artıracaklarını ifade etmektedir. Aynı hikâyede geçen "Birisi seni çağırıp bir şey

istediğinde dur ve dinle!" cümlesi ise başkalarının ihtiyaçlarına karşı duyarlı olmanın önemini anlatmaktadır. İnsanların birbirine karşı duyarlı ve anlayışlı olması, toplumda empati ve yardımlaşmanın artmasına katkıda bulunmaktadır."Sessizlik Torbası" hikâyesinde ayrıca "Birisi sığınacak bir yer arıyorsa gözlerine bak ve eşlik et onun yalnızlığına." cümlesi, yalnız olanlara destek olmanın ve onların yalnızlıklarını paylaşmanın önemini vurgulamaktadır. Bu cümle, bireylerin, başkalarının ihtiyaçlarına duyarlı olması ve onlara zor zamanlarında yardımcı olmasının ne kadar önemli olduğunu vurgulamaktadır.

Bu hikâyelerdeki karakterlerin davranışları ve söyledikleri, duyarlılık değerinin nasıl yaşandığını ve bu değer bireylerin hayatında ne kadar önemli olduğunu göstermektedir. Duyarlılık, sosyal bilgiler ders programında vurgulanan temel değerlerden biridir ve Mevlâna İdris'in hikâyelerinde bu değer önemi açıkça ifade edilmektedir.

Dürüstlük Değeriyle İlgili Bulgular

Dürüstlük değeri, bireylerin güvenilirlik, doğruluk ve ahlaki bütünlük ilkelerine uygun hareket etmelerini sağlayan temel bir erdemdir. Araştırmada, dürüstlük değerinin sosyal bilgiler eğitimi içerisindeki yerini ve önemini vurgulayan çeşitli bulgulara yer verilmiştir. Dürüstlük, bireylerin sadece doğruyu söylemeleri ve ahlaki olarak doğru davranmaları anlamına gelmez; aynı zamanda toplumsal güveni ve ilişkileri güçlendiren bir unsurdur. Eğitim yoluyla çocuklara dürüstlük değerinin aşılması, onların etik bilinç geliştirmelerine, adil kararlar almalarına ve güvenilir bireyler olarak yetişmelerine yardımcı olmaktadır. Mevlana İdris'in çocuk edebiyatı eserleri, dürüstlük değerini somut örneklerle çocuklara aktarmakta ve bu değer içselleştirilmesini sağlamaktadır. Araştırma, Mevlana İdris'in eserlerinin dürüstlük değerini nasıl işlediğini ve çocukların bu değeri günlük yaşamlarında nasıl uygulayabileceklerini incelemektedir. Bu bağlamda, dürüstlük değerinin bireysel ve toplumsal ahlakın korunmasındaki kritik rolünü ortaya koymayı amaçlamaktadır.

"Düşünen Adam" adlı eserde dürüstlük değerini yansıtan veya bu değeri dolaylı yoldan ilişkilendirebilecek birkaç kavram ve cümle bulunmaktadır.

Tablo 4.18. Düşünen Adam Adlı Romanda Dürüstlük Değerine İlişkin Bulgular

Sahne	Cümle	Dürüstlük Değeri ile İlişkisi
Sesli Düşünceler ve Yalnızlaşma	"Adamın etrafındaki dostları bu fazla açık sözlü sesli düşünceleri duydukça birer birer kendilerini ve dostluklarını çektikleri için adam her geçen gün biraz daha yalnızlaşıyordu."	Adamın düşüncelerini dürüstçe ve açıkça ifade etmesi, çevresindekiler tarafından yanlış anlaşılmasına ve yalnızlaşmasına neden olur. Bu, dürüstlüğün bazen sosyal ilişkilerde zorluklar yaratabileceğini gösterir
Ölüm ve Hayatın Değeri	"Kötülerin nasıl bu kadar rahat yaşadığını anlamadım ama önemsiz bu dünya onlara da kalmaz"	Adamın dürüstçe hayat ve ölüm hakkındaki düşüncelerini ifade etmesi, toplumdaki adaletsizliklere ve dürüst olmayan kişilere karşı bir eleştiridir. Bu, dürüstlük ve adaletin önemini vurgular
Lokanta Sahnesi	"Aaah ah köfteyi yine iyi pişirmemişler aslında parayı vermeden sıvışmam gerek."	Adamın dürüstlikle ilgili içsel çatışması, dürüstlüğün günlük hayatın bir parçası olarak ne kadar önemli olduğunu gösterir. Lokantacının bu düşünceleri duyması, dürüst olmanın sosyal beklentilerle nasıl çatışabileceğini gösterir

Mevlâna İdris'in "Düşünen Adam" adlı romanında dürüstlük değeri, çeşitli sahneler aracılığıyla derinlemesine işlenmiştir. "Sesli Düşünceler ve Yalnızlaşma"

sahnesinde yer alan "Adamın etrafındaki dostları bu fazla açık sözlü sesli düşünceleri duydukça birer birer kendilerini ve dostluklarını çektikleri için adam her geçen gün biraz daha yalnızlaşıyordu." cümlesi, adamın düşüncelerini dürüstçe ve açıkça ifade etmesinin, çevresindekiler tarafından yanlış anlaşılmasına ve yalnızlaşmasına neden olduğunu göstermektedir. Bu, dürüstlüğün bazen sosyal ilişkilerde zorluklar yaratabileceğini ve dürüstlüğün bedelinin yalnızlık olabileceğini vurgulamaktadır."Ölüm ve Hayatın Değeri" sahnesinde geçen "Kötülerin nasıl bu kadar rahat yaşadığını anlamadım ama önemsiz bu dünya onlara da kalmaz." cümlesi, adamın dürüstçe hayat ve ölüm hakkındaki düşüncelerini ifade etmesiyle toplumdaki adaletsizliklere ve dürüst olmayan kişilere karşı bir eleştiri getirmektedir. Bu sahne, dürüstlüğün ve adaletin önemini vurgular, dürüst insanların toplumda nasıl bir duruş sergilediğini ortaya koymaktadır."Lokanta Sahnesi"nde ise "Aaah ah köfteyi yine iyi pişirmemişler aslında parayı vermeden sıvışmam gerek." cümlesi, adamın dürüstlükle ilgili içsel çatışmasını yansıtmaktadır. Bu düşünceler, dürüstlüğün günlük hayatın bir parçası olarak ne kadar önemli olduğunu ve dürüst olmanın sosyal beklentilerle nasıl çatışabileceğini göstermektedir. Lokantacının bu düşünceleri duyması, dürüst olmanın sosyal ilişkilerde ve toplumsal normlarda ne tür etkiler yaratabileceğini anlatmaktadır. Bu sahnelerdeki karakterlerin davranışları ve içsel çatışmaları, dürüstlük değerinin bireylerin hayatında nasıl yaşandığını ve bu değer toplumda ne kadar önemli olduğunu gözler önüne sermektedir. Dürüstlük, sosyal bilgiler ders programında vurgulanan temel değerlerden biridir ve Mevlâna İdris'in hikâyelerinde bu değer ne kadar önemli bir yer tuttuğu etkileyici bir şekilde ifade edilmektedir.

Yağmurlu Şehirdeki Adam adlı romanda dürüstlük değeriyle ilgili belirgin bir kavram veya cümle bulunmamaktadır. Ancak, elli iki yaşındaki adamın sürekli olarak aynı mesajı insanlara dürüstçe anlatması ve bu konuda tutarlı olması, dürüstlük değerini dolaylı olarak yansıtabilir. Bu bağlamda dürüstlük değeri ile ilişkilendirilebilecek kısımlar aşağıdaki gibidir:

Tablo 4.19. Yağmurlu Şehirdeki Adam Adlı Romanda Dürüstlük Değerine İlişkin Bulgular

Sahne	Cümle	Dürüstlük Değeri ile İlişkisi
Adamın Mesajını Yayması	"Şehirde adamın anlattıklarını bilmeyen kimse kalmamıştı. Çünkü adam yıllardır her rastladığına 'gazete okurken öksürüyorum ve bir de ormanın derinliklerinden gelen bir geyik sesi duyuyorum' diyor başka hiçbir şey konuşmuyordu."	Bu bölüm, elli iki yaşındaki adamın mesajını dürüstçe ve tutarlı bir şekilde sürekli olarak iletmesini gösterir. Adamın bu davranışı dürüstlük değerini yansıtır.

Romanda, elli iki yaşındaki adamın sürekli olarak aynı mesajı insanlara iletmesi dürüstlük değeri açısından anlamlıdır. Şehirde adamın anlattıklarını bilmeyen kimse kalmamıştı çünkü adam, yıllardır her rastladığı kişiye "gazete okurken öksürüyorum ve bir de ormanın derinliklerinden gelen bir geyik sesi duyuyorum" diyerek başka hiçbir şey konuşmuyordu. Bu bölüm, elli iki yaşındaki adamın mesajını dürüstçe ve tutarlı bir şekilde sürekli olarak iletmesini göstermektedir. Adamın bu davranışı, dürüstlük değerini yansıtarak, onun her koşulda doğruyu söyleme ve aynı mesajı kararlılıkla iletme konusundaki ısrarını ve sadakatini ortaya koymaktadır. Bu durum, dürüstlüğün toplumsal ilişkilerdeki önemini ve bireyin inandığı doğruları paylaşmadaki kararlılığını vurgulamaktadır.

Mevlâna İdris'in "Küçükken Dinlediğim Masallar" adlı kitabında dürüstlük değeriyle ilgili kavramlar ve cümleler de bulunmaktadır. Özellikle, "Tersine Adam" hikâyesinde bu değer vurgulanmaktadır. Aşağıda dürüstlük değerini yansıtan kavramları ve cümleleri içeren bir tablo yer almaktadır.

Tablo 4.20. Küçükken Dinlediğim Masallar Adlı Romanda Dürüstlük Değerine İlişkin Bulgular

Bölüm	Cümle	Dürüstlük Değeri ile İlişkisi
Tersine Adam	"Babam dedi ki, 'Tersine adam olduğun için kimseye yalan söylemezsin ve doğruluktan ayrılmazsın.'"	Tersine Adam'ın dürüstlük ve doğruluk değerlerine bağlılığını vurgular.
Tersine Adam	"Hiçbir zaman yalan söylememiş ve her zaman doğruyu söylemiş bir adam olarak bilinirdi."	Tersine Adam'ın dürüstlüğü ve doğruluğuna yapılan vurgu.

Mevlâna İdris'in "Küçükken Dinlediğim Masallar" adlı kitabında dürüstlük değeri, özellikle "Tersine Adam" hikâyesinde etkileyici bir şekilde işlenmiştir. Hikâyede yer alan "Babam dedi ki, 'Tersine adam olduğun için kimseye yalan söylemezsin ve doğruluktan ayrılmazsın.'" cümlesi, Tersine Adam'ın dürüstlük ve doğruluk değerlerine olan bağlılığını vurgulamaktadır. Bu cümle, karakterin doğruyu söyleme ve yalandan uzak durma konusundaki kararlılığını ifade etmektedir. Aynı hikâyede geçen "Hiçbir zaman yalan söylememiş ve her zaman doğruyu söylemiş bir adam olarak bilinirdi." cümlesi ise Tersine Adam'ın dürüstlüğü ve doğruluğuna yapılan vurgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu cümle, Tersine Adam'ın toplumdaki itibarı ve dürüst kişiliği hakkında bilgi verir, onun her zaman doğruları söylemesiyle tanındığını belirtmektedir.

Bu hikâyede Tersine Adam'ın davranışları ve kişiliği, dürüstlük değerinin bireylerin hayatında nasıl yaşandığını ve bu değerın toplumda ne kadar önemli olduğunu göstermektedir. Dürüstlük, bireylerin güvenilir ve saygın birer insan olmalarını sağlar ve toplumda olumlu ilişkiler kurulmasına katkıda bulunmaktadır. Dürüstlük değeri, sosyal bilgiler ders programında vurgulanan temel değerlerden biridir ve Mevlâna İdris'in hikâyelerinde bu değerin önemi açıkça ifade edilmektedir.

Eşitlik Değeriyle İlgili Bulgular

Eşitlik değeri, bireylerin fırsat, hak ve kaynaklara erişim konusunda adil bir şekilde muamele görmelerini sağlayan temel bir ilkedir. Araştırmada, eşitlik değerinin sosyal bilgiler eğitimi içerisindeki yerini ve önemini vurgulayan çeşitli bulgulara yer verilmiştir. Eşitlik, bireylerin cinsiyet, ırk, din, dil veya herhangi bir ayırım gözetmeksizin eşit haklara sahip olmasını ve adil bir şekilde muamele görmesini ifade etmektedir. Eğitim yoluyla çocuklara eşitlik değerinin aşılması, onların adalet duygusunu geliştirmelerine, ayrımcılık ve önyargılara karşı duyarlı olmalarına ve kapsayıcı bir toplumun parçası olarak yetişmelerine yardımcı olmaktadır. Mevlana İdris'in çocuk edebiyatı eserleri, eşitlik değerini somut örneklerle çocuklara aktarmakta ve bu değerini içselleştirilmesini sağlamaktadır. Araştırma, Mevlana İdris'in eserlerinin eşitlik değerini nasıl işlediğini ve çocukların bu değeri günlük yaşamlarında nasıl uygulayabileceklerini incelemektedir. Bu bağlamda, eşitlik değerinin toplumsal adalet ve huzurun sağlanmasındaki kritik rolünü ortaya koymayı amaçlamaktadır.

"Düşünen Adam" adlı eserde eşitlik değerini doğrudan yansıtan belirgin bir kavram veya cümle bulunmamaktadır. Ancak, bazı bölümler dolaylı olarak bu değeri yansıtmaktadır. Özellikle yaşlı adamın toplumla olan ilişkileri ve toplumdaki adaletsizliklere dair gözlemleri eşitlik kavramıyla ilişkilendirilebilir.

Tablo 4.21. Düşünen Adam Adlı Romanda Eşitlik Değerine İlişkin Bulgular

Sahne	Cümle	Eşitlik Değeri ile İlişkisi
Yalnızlık ve Kaybetme	"Adamın etrafındaki dostları bu fazla açık sözlü sesli düşünceleri duydukça birer birer kendilerini ve dostluklarını çektikleri için adam her geçen gün biraz daha yalnızlaşıyordu."	Sosyal eşitlik ve adalet eksikliği, bireylerin yalnızlaşmasına neden olur. Toplumsal eşitlik ve adaletin önemi vurgulanır.
Ölüm ve Hayatın Değeri	"Kötülerin nasıl bu kadar rahat yaşadığını anlamadım"	Toplumdaki adaletsizliklere ve eşitlik

	ama önemsiz bu dünya	eksikliğine dair bir eleştiri.
	onlara da kalmaz”	Eşitlik ve adalet eksikliğinin insanlar üzerindeki etkileri.
Sesli Düşünceler ve Yalnızlaşma	"Benim gibi yaşlı bir adama bu yapılır mı terbiyesiz gençler"	Yaşlılara karşı saygı ve adil davranış eksikliği, toplumsal eşitliğin önemini vurgular.

Mevlâna İdris'in "Düşünen Adam" adlı romanında eşitlik değeri, çeşitli sahneler aracılığıyla etkileyici bir şekilde işlenmiştir. "Yalnızlık ve Kaybetme" sahnesinde yer alan "Adamın etrafındaki dostları bu fazla açık sözlü sesli düşünceleri duydukça birer birer kendilerini ve dostluklarını çektikleri için adam her geçen gün biraz daha yalnızlaşıyordu." cümlesi, sosyal eşitlik ve adalet eksikliğinin bireylerin yalnızlaşmasına neden olduğunu anlatmaktadır. Bu cümle, toplumsal eşitlik ve adaletin eksikliğinin, bireyler arasındaki ilişkileri nasıl olumsuz etkilediğini vurgulamaktadır. "Ölüm ve Hayatın Değeri" sahnesinde geçen "Kötülerin nasıl bu kadar rahat yaşadığını anlamadım ama önemsiz bu dünya onlara da kalmaz." cümlesi, toplumdaki adaletsizliklere ve eşitlik eksikliğine dair bir eleştiridir. Bu ifade, eşitlik ve adaletin eksikliğinin insanlar üzerindeki etkilerini ve adaletsizliğin yol açtığı huzursuzluğu dile getirmektedir. "Sesli Düşünceler ve Yalnızlaşma" sahnesinde ise "Benim gibi yaşlı bir adama bu yapılır mı terbiyesiz gençler." cümlesi, yaşlılara karşı saygı ve adil davranış eksikliğinin toplumsal eşitliğin önemini vurguladığını göstermektedir. Bu cümle, yaşlı bireylere karşı gösterilen saygısızlığın ve adaletsizliğin toplumsal eşitliği nasıl zedelediğini ortaya koymaktadır. Bu sahnelerdeki karakterlerin deneyimleri ve ifadeleri, eşitlik değerinin bireylerin ve toplumun yaşamında ne kadar önemli olduğunu göstermektedir. Eşitlik, bireylerin adil ve saygılı bir şekilde muamele görmelerini sağlayarak toplumsal huzur ve barışı desteklemektedir. Sosyal bilgiler ders programında vurgulanan temel değerlerden biri olan eşitlik, Mevlâna İdris'in romanında derinlemesine işlenmiş ve okuyucuya etkili bir şekilde aktarılmıştır.

Yağmurlu Şehirdeki Adam adlı romanda eşitlik değeriyle ilgili belirgin bir

kavram veya cümle bulunmamaktadır. Ancak, elli iki yaşındaki adamın sürekli olarak aynı mesajı insanlara iletmesi ve bu mesajın tüm şehir halkı tarafından aynı şekilde benimsenmesi, eşitlik değerini dolaylı olarak yansıtabilir. Bu bağlamda eşitlik değeri ile ilişkilendirilebilecek kısımlar aşağıdaki gibidir:

Tablo 4.22. Yağmurlu Şehirdeki Adam Adlı Romanda Eşitlik Değerine İlişkin Bulgular

Sahne	Cümle	Eşitlik Değeri ile İlişkisi
Adamın Mesajının Yayılması	"Şehirde adamın anlattıklarını bilmeyen kimse kalmamıştı. Çünkü adam yıllardır her rastladığına 'gazete okurken öksürüyorum ve bir de ormanın derinliklerinden gelen bir geyik sesi duyuyorum' diyor başka hiçbir şey konuşmuyordu."	Bu bölüm, elli iki yaşındaki adamın mesajını tutarlı bir şekilde herkese iletmesini ve herkesin bu mesajı aynı şekilde duymasını gösterir. Bu davranış, mesajın eşit bir şekilde yayılmasını ve herkesin aynı bilgiyi almasını sağlar.
Şehirdeki Durumu	"Ertesi gün şehirdeki herkes ama herkes gazete okurken öksürmeye ve ormanın derinliklerinden gelen bir geyik sesi duymaya başladı."	Bu bölüm, şehirdeki herkesin aynı durumu yaşaması ve aynı tepkiyi vermesi üzerinden eşitlik değerini yansıtır. Herkesin aynı şekilde etkilenmesi ve aynı deneyimi paylaşması, toplumsal eşitliği vurgular.

Romanda, elli iki yaşındaki adamın sürekli olarak aynı mesajı insanlara iletmesi ve herkesin bu mesajı aynı şekilde duyması eşitlik değeri açısından anlamlıdır. Adam, her karşılaştığı kişiye "gazete okurken öksürüyorum ve bir de ormanın derinliklerinden gelen bir geyik sesi duyuyorum" diyerek başka hiçbir şey konuşmamaktadır. Bu durum,

adamın mesajını tutarlı bir şekilde herkese iletmesini ve herkesin aynı bilgiyi almasını sağlamaktadır. Adamın bu davranışı, mesajın eşit bir şekilde yayılmasını ve bilgiye erişimde adaletin sağlanmasını göstermektedir. Ertesi gün, şehirdeki herkesin gazete okurken öksürmeye ve ormanın derinliklerinden gelen bir geyik sesi duymaya başlaması ise, eşitlik değerini daha da pekiştirmektedir. Herkesin aynı durumu yaşaması ve aynı tepkiyi vermesi, toplumsal eşitliği vurgulamaktadır. Bu olay, herkesin aynı deneyimi paylaşması ve aynı şekilde etkilenmesi üzerinden eşitlik değerini yansıtmakta, toplumsal yaşamda eşitliğin önemini ve herkesin benzer koşullarda olduğunu göstermektedir.

Mevlâna İdris'in "Küçükken Dinlediğim Masallar" adlı kitabında eşitlik değeriyle ilgili kavram ve cümleler de bulunmaktadır. Özellikle "Tersine Adam" hikâyesinde bu değer vurgulanmaktadır. Aşağıda eşitlik değerini yansıtan kavramları ve cümleleri içeren bir tablo yer almaktadır.

Tablo 4.23. Küçükken Dinlediğim Masallar Adlı Romanda Eşitlik Değerine İlişkin Bulgular

Bölüm	Cümle	Eşitlik Değeri ile İlişki
Tersine Adam	"Babam dedi ki, 'Tersine adam olduğun için kimseye yalan söylemezsin ve doğruluktan ayrılmazsın.'"	Tersine Adam'ın dürüstlük ve doğruluk değerlerine bağlılığı vurgulanmaktadır, bu da eşitlik ilkelerine dayanmaktadır.
Tersine Adam	"Hiçbir zaman yalan söylememiş ve her zaman doğruyu söylemiş bir adam olarak bilinirdi."	Tersine Adam'ın dürüstlüğü ve doğruluğuna yapılan vurgu.
Dokuz Düğmeli Adam	"Dokuzuncu düğme! Bütün çocukların kaybettikleri yakınlarıyla buluşması. Parkta el ele gülümseyerek gezen yerçekimsiz mutluluklar..."	Bu ifade, herkesin eşit şekilde mutluluğa ve sevdiklerine kavuşma hakkını simgeler.

Mevlâna İdris'in "Küçükken Dinlediğim Masallar" adlı kitabında eşitlik değeri, çeşitli hikâyeler aracılığıyla etkileyici bir şekilde işlenmiştir. "Tersine Adam" hikâyesinde yer alan "Babam dedi ki, 'Tersine adam olduğun için kimseye yalan söylemezsin ve doğruluktan ayrılmazsın.'" cümlesi, Tersine Adam'ın dürüstlük ve doğruluk değerlerine olan bağlılığını vurgulamakta ve bu bağlılık eşitlik ilkelerine dayanmaktadır. Dürüstlük ve doğruluk, insanların adil ve eşit şekilde davranmalarını sağlamaktadır. Aynı hikâyede geçen "Hiçbir zaman yalan söylememiş ve her zaman doğruyu söylemiş bir adam olarak bilinirdi." cümlesi de Tersine Adam'ın dürüstlüğü ve doğruluğuna yapılan vurgu ile onun toplumda nasıl tanındığını ifade etmektedir. "Dokuz Düğmeli Adam" hikâyesinde ise "Dokuzuncu düğme! Bütün çocukların kaybettikleri yakınlarıyla buluşması. Parkta el ele gülümseyerek gezen yerçekimsiz mutluluklar..." cümlesi, herkesin eşit şekilde mutluluğa ve sevdiklerine kavuşma hakkını simgelemektedir. Bu ifade, adalet ve eşitliğin sağlandığı bir dünyada herkesin mutluluğa ve huzura erişme hakkına sahip olduğunu anlatmaktadır.

Bu hikâyelerdeki karakterlerin davranışları ve söyledikleri, eşitlik değerinin bireylerin ve toplumun yaşamında ne kadar önemli olduğunu göstermektedir. Eşitlik, insanların adil ve saygılı bir şekilde muamele görmelerini sağlayarak toplumsal huzur ve barışı desteklemektedir. Sosyal bilgiler ders programında vurgulanan temel değerlerden biri olan eşitlik, Mevlâna İdris'in hikâyelerinde derinlemesine işlenmiş ve okuyucuya etkili bir şekilde aktarılmıştır.

Sevgi Değeriyle İlgili Bulgular

Sevgi değeri, bireylerin birbirlerine karşı olumlu duygular beslemeleri, saygı ve anlayışla yaklaşmaları ve toplumsal bağları güçlendiren temel bir ilkedir. Araştırmada, sevgi değerinin sosyal bilgiler eğitimi içerisindeki yerini ve önemini vurgulayan çeşitli bulgulara yer verilmiştir. Sevgi, sadece bireyler arası ilişkileri değil, aynı zamanda toplumsal uyumu ve dayanışmayı da destekleyen güçlü bir değerdir. Eğitim yoluyla çocuklara sevgi değerinin aşılması, onların empati, hoşgörü ve yardımlaşma duygularını geliştirmelerine, sağlıklı ve pozitif ilişkiler kurmalarına yardımcı olmaktadır. Mevlana İdris'in çocuk edebiyatı eserleri, sevgi değerini somut örneklerle

çocuklara aktarmakta ve bu değerin içselleştirilmesini sağlamaktadır. Araştırma, Mevlana İdris'in eserlerinin sevgi değerini nasıl işlediğini ve çocukların bu değeri günlük yaşamlarında nasıl uygulayabileceklerini incelemektedir. Bu bağlamda, sevgi değerinin bireysel mutluluk ve toplumsal barışın sağlanmasındaki kritik rolünü ortaya koymayı amaçlamaktadır.

"Düşünen Adam" adlı eserde sevgi değerini yansıtan veya bu değeri dolaylı yoldan ilişkilendirebilecek birkaç kavram ve cümle bulunmaktadır.

Tablo 4.24. Düşünen Adam Adlı Romanda Sevgi Değerine İlişkin Bulgular

Sahne	Cümle	Sevgi Değeri ile İlişkisi
Ölüm ve Hayatın Değeri	"Aşkın bu dünyadaki en güzel şey olduğundan söz ediyordu."	Adamın, hayatın sonlarına yaklaşırken aşkın en güzel şey olduğunu ifade etmesi, sevgi ve aşkın hayatın en değerli duygularından biri olduğunu vurgular
Parktaki Çocuklar	"Oynayın çocuklar oynayın kimseyi dinlemeyin. İçinizden geldiği gibi oynayın."	Çocuklara karşı duyarlılığı ve onların özgürce büyümesine olan isteğin ifadesi, sevgi ve şefkatin yansımasıdır
Yalnızlık ve Kaybetme	"Sonraları tek başına kaldı adam. Tek başına iken de tek başına kalabalıkların içinde de tek başına idi."	Adamın yalnızlaşması, toplumda sevgi ve ilgi eksikliğinin bireyler üzerindeki etkilerini gösterir. Sevgi ve ilgi eksikliğinin yalnızlığa yol açtığı vurgulanır

Mevlâna İdris'in "Düşünen Adam" adlı romanında sevgi değeri, çeşitli sahneler aracılığıyla derinlemesine işlenmiştir. "Ölüm ve Hayatın Değeri" sahnesinde yer alan "Aşkın bu dünyadaki en güzel şey olduğundan söz ediyordu." cümlesi, adamın hayatın

sonlarına yaklaşırken aşkın en güzel şey olduğunu ifade etmesiyle sevgi ve aşkın hayatın en değerli duygularından biri olduğunu vurgulamaktadır. Bu ifade, aşkın ve sevginin, hayatın en anlamlı ve değerli yönlerinden biri olduğunu anlatmaktadır. "Parktaki Çocuklar" sahnesinde geçen "Oynayın çocuklar oynayın kimseyi dinlemeyin. İçinizden geldiği gibi oynayın." cümlesi, çocuklara karşı duyarlılığı ve onların özgürce büyümesine olan isteğin ifadesi olarak sevgi ve şefkatin yansımasıdır. Bu cümle, çocukların mutluluğunu ve özgürlüğünü desteklemenin, onlara olan sevgi ve şefkati göstermenin önemini belirtmektedir. "Yalnızlık ve Kaybetme" sahnesinde ise "Sonraları tek başına kaldı adam. Tek başına iken de tek başına kalabalıkların içinde de tek başına idi." cümlesi, adamın yalnızlaşmasının, toplumda sevgi ve ilgi eksikliğinin bireyler üzerindeki etkilerini göstermektedir. Bu ifade, sevgi ve ilgi eksikliğinin yalnızlığa yol açtığını vurgular, insanların sevgiye ve ilgiye olan ihtiyaçlarını dile getirmektedir. Bu sahnelerdeki karakterlerin deneyimleri ve ifadeleri, sevgi değerinin bireylerin ve toplumun yaşamında ne kadar önemli olduğunu göstermektedir. Sevgi, bireyler arasındaki bağları güçlendirmekte, toplumsal huzur ve mutluluğun temelini oluşturmaktadır. Sosyal bilgiler ders programında vurgulanan temel değerlerden biri olan sevgi, Mevlâna İdris'in romanında derinlemesine işlenmiş ve okuyucuya etkili bir şekilde aktarılmıştır.

Yağmurlu Şehirdeki Adam adlı romanda sevgi değeriyle ilgili belirgin bir kavram veya cümle bulunmamaktadır. Ancak, elli iki yaşındaki adamın sürekli olarak insanlara mesajını iletmesi ve bu davranışın sonunda herkesin aynı durumu yaşaması, sevgi ve anlayış eksikliğini dolaylı olarak yansıtabilir. Bu bağlamda sevgi değeri ile ilişkilendirilebilecek kısımlar aşağıdaki gibidir:

Tablo 4.25. Yağmurlu Şehirdeki Adam Adlı Romanda Sevgi Değerine İlişkin Bulgular

Sahne	Cümle	Sevgi Değeri ile İlişkisi
Adamın Mesajını Yayması	"Şehirde adamın anlattıklarını bilmeyen kimse kalmamıştı. Çünkü adam yıllardır her rastladığına 'gazete okurken	Bu bölüm, elli iki yaşındaki adamın mesajını tutarlı bir şekilde herkese iletmesini ve insanlarla olan sürekli iletişimini gösterir. Bu

		öksürüyorum ve bir de davranış, adamın insanlara ormanın derinliklerinden olan ilgisini ve onlarla gelen bir geyik sesi paylaşma arzusunu yansıtır. duyuyorum' diyor başka hiçbir şey konuşmuyordu."
Şehirdeki Durumu	İnsanların	"Ertesi gün şehirdeki herkes Bu bölüm, şehirdeki ama herkes gazete okurken herkesin aynı durumu öksürmeye ve ormanın yaşaması ve aynı tepkiyi derinliklerinden gelen bir vermesi üzerinden sevgi ve geyik sesi duymaya anlayış eksikliğini yansıtır. başladı." Herkesin aynı şekilde etkilenmesi, toplumsal birliğin ve sevginin önemini ortaya koyar.

Romanda, elli iki yaşındaki adamın sürekli olarak aynı mesajı insanlara iletmesi ve şehir halkının bu mesaja verdiği tepki sevgi değeri açısından anlamlıdır. Adam, yıllardır her rastladığı kişiye "gazete okurken öksürüyorum ve bir de ormanın derinliklerinden gelen bir geyik sesi duyuyorum" diyerek başka hiçbir şey konuşmamaktadır. Bu bölüm, adamın mesajını tutarlı bir şekilde herkese iletmesini ve insanlarla olan sürekli iletişimini göstermektedir. Bu davranış, adamın insanlara olan ilgisini ve onlarla paylaşma arzusunu yansıtmaktadır. Ertesi gün, şehirdeki herkesin gazete okurken öksürmeye ve ormanın derinliklerinden gelen bir geyik sesi duymaya başlaması ise sevgi ve anlayış eksikliğini yansıtmaktadır. Herkesin aynı şekilde etkilenmesi, toplumsal birliğin ve sevginin önemini ortaya koymaktadır. Bu durum, insanların birbirlerine karşı duyarlı ve anlayışlı olmaları gerektiğini ve toplumsal sevgiyi vurgulamaktadır. Adamın sürekli mesaj iletme çabası, toplumsal sevgi ve bağlılığın önemini vurgularken, halkın ona olan tepkisi bu değer eksikliğini göstermektedir. Bu olay, toplumsal birliğin ve sevginin sağlanması için bireylerin birbirlerine karşı daha duyarlı olmaları gerektiğini açıkça ortaya koymaktadır.

Mevlâna İdris'in "Küçükken Dinlediğim Masallar" adlı kitabında sevgi değeriyle ilgili kavram ve cümleler de bulunmaktadır. Özellikle "Tersine Adam" hikâyesinde bu değer vurgulanmaktadır. Aşağıda sevgi değerini yansıtan kavramları ve cümleleri içeren bir tablo yer almaktadır.

Tablo 4.26. Küçükken Dinlediğim Masallar Adlı Romanda Sevgi Değerine İlişkin Bulgular

Bölüm	Cümle	Sevgi Değeri ile İlişkisi
Tersine Adam	"Çünkü çok sevdiğin biri bir kurşunla bir bombayla ya da başka bir şekilde gidince yeryüzü bomboş kalıyor."	Sevgi kaybının insanların yaşamında nasıl bir boşluk yarattığını anlatır.
Tersine Adam	"Baba sonunun yaklaştığını biliyordu. 'Seni seviyorum oğlum' dedi."	Baba ve oğul arasındaki sevgi bağını vurgular.
Sessizlik Torbası	"Birisinin yalnızlığını azaltırsan kalbinde üç çiçek açar."	Başkalarına duyulan sevgi ve ilginin, kişinin iç huzurunu ve mutluluğunu artıracığını belirtir.

Mevlâna İdris'in "Küçükken Dinlediğim Masallar" adlı kitabında sevgi değeri, çeşitli hikâyeler aracılığıyla derinlemesine işlenmiştir. "Tersine Adam" hikâyesinde yer alan "Çünkü çok sevdiğin biri bir kurşunla bir bombayla ya da başka bir şekilde gidince yeryüzü bomboş kalıyor." cümlesi, sevgi kaybının insanların yaşamında nasıl bir boşluk yarattığını anlatmaktadır. Bu ifade, sevilen birini kaybetmenin, insanın dünyasında ne kadar büyük bir boşluk ve üzüntü yarattığını vurgulamaktadır. Aynı hikâyede geçen "Baba sonunun yaklaştığını biliyordu. 'Seni seviyorum oğlum' dedi." cümlesi ise baba ve oğul arasındaki sevgi bağını vurgulamaktadır. Bu cümle, aile içindeki sevgi ve bağlılığın ne kadar derin ve önemli olduğunu göstermektedir. "Sessizlik Torbası" hikâyesinde ise "Birisinin yalnızlığını azaltırsan kalbinde üç çiçek açar." cümlesi, başkalarına duyulan sevgi ve ilginin, kişinin iç huzurunu ve mutluluğunu artıracığını

belirtmektedir. Bu ifade, insanların birbirine sevgi ve ilgi göstermesinin, yalnızlığı azaltarak hem bireysel hem de toplumsal huzur ve mutluluğu artıracaklarını anlatmaktadır.

Bu hikâyelerdeki karakterlerin deneyimleri ve ifadeleri, sevgi değerinin bireylerin ve toplumun yaşamında ne kadar önemli olduğunu göstermektedir. Sevgi, bireyler arasındaki bağları güçlendirir, toplumsal huzur ve mutluluğun temelini oluşturmaktadır. Sosyal bilgiler ders programında vurgulanan temel değerlerden biri olan sevgi, Mevlâna İdris'in hikâyelerinde derinlemesine işlenmiş ve okuyucuya etkili bir şekilde aktarılmıştır.

Saygı Değeriyle İlgili Bulgular

Saygı değeri, bireylerin birbirlerine ve toplumsal kurallara karşı özenli ve duyarlı davranmalarını sağlayan temel bir etik ilkedir. Araştırmada, saygı değerinin sosyal bilgiler eğitimi içerisindeki yerini ve önemini vurgulayan çeşitli bulgulara yer verilmiştir. Saygı, insanların farklılıklarına, haklarına ve kişisel sınırlarına gösterilen özeni kapsar ve toplumsal ilişkilerin sağlıklı bir şekilde sürdürülmesinde kritik bir rol oynamaktadır. Eğitim yoluyla çocuklara saygı değerinin aşılması, onların empati, hoşgörü ve adalet duygularını geliştirmelerine, demokratik bir toplumun etkin bireyleri olarak yetişmelerine yardımcı olmaktadır. Mevlana İdris'in çocuk edebiyatı eserleri, saygı değerini somut örneklerle çocuklara aktarmakta ve bu değerın içselleştirilmesini sağlamaktadır. Araştırma, Mevlana İdris'in eserlerinin saygı değerini nasıl işlediğini ve çocukların bu değeri günlük yaşamlarında nasıl uygulayabileceklerini incelemektedir. Bu bağlamda, saygı değerinin toplumsal uyum ve barışın sağlanmasındaki kritik rolünü ortaya koymayı amaçlamaktadır.

"Düşünen Adam" adlı eserde saygı değerini yansıtan veya bu değeri dolaylı yoldan ilişkilendirebilecek birkaç kavram ve cümle bulunmaktadır.

Tablo 4.27. Düşünen Adam Adlı Romanda Saygı Değerine İlişkin Bulgular

Sahne	Cümle	Saygı Değeri ile İlişkisi
Otobüs Sahnesi	"Benim gibi yaşlı bir Adamın otobüste kimse ona adama bu yapılır mı yer vermediğinde düşündüğü terbiyesiz gençler"	bu cümle, gençlerin yaşlılara

		saygı göstermediğini ve saygı eksikliğinin toplumsal bir sorun olduğunu vurgular
Kasap Sahnesi	"Şimdi yine bana yağlı ve kokmuş parçaları verecek bu eşek kasap üstelik bir ton para alacak"	Kasapta yaşanan bu olay, adamın dürüst olmayan ve saygısız bir muameleyle karşı karşıya kalmasını gösterir. Bu durum, toplumsal ilişkilerde saygının ve dürüstlüğün önemini vurgular
Parktaki Çocuklar	"Oynayın çocuklar oynayın kimseyi dinlemeyin. İçinizden geldiği gibi oynayın."	Adamın çocuklara yönelik bu sözleri, çocukların özgürce ve saygı içinde büyümesi gerektiğini ifade eder. Çocuklara olan sevgi ve saygının yansımasıdır

Mevlâna İdris'in "Düşünen Adam" adlı romanında saygı değeri, çeşitli sahneler aracılığıyla derinlemesine işlenmiştir. "Otobüs Sahnesi"nde yer alan "Benim gibi yaşlı bir adama bu yapılır mı terbiyesiz gençler" cümlesi, adamın otobüste kimse ona yer vermediğinde düşündüğü bu ifadeyle gençlerin yaşlılara saygı göstermediğini ve saygı eksikliğinin toplumsal bir sorun olduğunu vurgulamaktadır. Bu durum, yaşlı bireylere gösterilen saygının azalmasının, toplumsal ilişkilerde yarattığı olumsuz etkileri ortaya koymaktadır."Kasap Sahnesi"nde geçen "Şimdi yine bana yağlı ve kokmuş parçaları verecek bu eşek kasap üstelik bir ton para alacak" cümlesi, adamın kasapta dürüst olmayan ve saygısız bir muameleyle karşı karşıya kalmasını göstermektedir. Bu olay, toplumsal ilişkilerde saygının ve dürüstlüğün önemini vurgular. Saygı eksikliğinin bireyler arasında güvensizlik ve memnuniyetsizlik yarattığını ifade etmektedir."Parktaki Çocuklar" sahnesinde ise "Oynayın çocuklar oynayın kimseyi dinlemeyin. İçinizden geldiği gibi oynayın." cümlesi, adamın çocuklara yönelik bu sözleriyle, çocukların özgürce ve saygı içinde büyümesi gerektiğini ifade etmektedir. Bu cümle, çocuklara olan sevgi ve saygının yansımasıdır ve onların özgürce, baskı altında kalmadan

büyümelerinin önemini vurgulamaktadır. Bu sahnelerdeki karakterlerin deneyimleri ve ifadeleri, saygı değerinin bireylerin ve toplumun yaşamında ne kadar önemli olduğunu göstermektedir. Saygı, bireyler arasındaki ilişkileri güçlendirir, toplumsal huzur ve güvenin temelini oluşturmaktadır. Sosyal bilgiler ders programında vurgulanan temel değerlerden biri olan saygı, Mevlâna İdris'in romanında derinlemesine işlenmiş ve okuyucuya etkili bir şekilde aktarılmıştır.

Yağmurlu Şehirdeki Adam adlı romanda saygı değeriyle ilgili belirgin bir kavram veya cümle bulunmamaktadır. Ancak, elli iki yaşındaki adamın sürekli olarak aynı mesajı insanlara iletmesi ve insanların ona olan tepkisi, saygı değeri eksikliğini dolaylı olarak yansıtabilir. Bu bağlamda saygı değeri ile ilişkilendirilebilecek kısımlar aşağıdaki gibidir:

Tablo 4.28. Yağmurlu Şehirdeki Adam Adlı Romanda Saygı Değerine İlişkin Bulgular

Sahne	Cümle	Saygı Değeri ile İlişkisi
Adamın Çıkarılması	Şehirden "Bir gün şehirdeki insanlar kızdılar ve: 'Bu sözlerden bıktık. Sen gazete okurken öksürüyorsan ve ormandan gelen bir geyik sesi duyuyorsan biz ne yapalım?' dediler. Sonra da elli iki yaşındaki adamın kolundan tutup şehrin dışına çıkardılar. Ve ona dediler ki: 'Bir daha buraya dönme seni istemiyoruz.'"	Bu bölüm, şehirdeki insanların adamın mesajına karşı duyarsızlıklarını ve onu anlamadan dışlamalarını gösterir. Bu davranış, toplumsal saygı eksikliğini yansıtır.

Romanda, elli iki yaşındaki adamın sürekli olarak aynı mesajı insanlara iletmesi ve şehir halkının bu duruma verdikleri tepki, saygı değeri açısından önemli bir noktaya değinmektedir. Bir gün şehirdeki insanlar, adamın sürekli aynı sözleri tekrarlamasından

bıkmışlar ve ona "Bu sözlerden bıktık. Sen gazete okurken öksürüyorsan ve ormandan gelen bir geyik sesi duyuyorsan biz ne yapalım?" diyerek kızgınlıklarını dile getirmişlerdir. Ardından, adamı kolundan tutup şehrin dışına çıkarmış ve "Bir daha buraya dönme seni istemiyoruz" diyerek onu şehirden uzaklaştırmışlardır. Bu sahne, şehirdeki insanların adamın mesajına karşı duyarsızlıklarını ve onu anlamadan dışlamalarını açıkça göstermektedir. İnsanların bu davranışı, toplumsal saygı eksikliğini yansıtarak, bireylerin birbirlerinin düşüncelerine ve ifadelerine karşı saygılı olması gerektiği gerçeğini gözler önüne sermektedir. Adamın sürekli olarak aynı mesajı iletmesi, onun inatçılığı ve kararlılığını gösterse de, şehir halkının bu duruma karşı tahammülsüzlüğü ve onu dışlamaları, toplumda saygının nasıl eksik olabileceğini anlatmaktadır. Bu durum, bireylerin birbirlerine karşı daha saygılı ve anlayışlı olmaları gerektiğini vurgulayan önemli bir örnek teşkil etmektedir.

Mevlâna İdris'in "Küçükken Dinlediğim Masallar" adlı kitabında saygı değeriyle ilgili kavram ve cümleler bulunmaktadır. Özellikle "Tersine Adam" hikâyesinde bu değer vurgulanmaktadır. Aşağıda saygı değerini yansıtan kavramları ve cümleleri içeren bir tablo yer almaktadır.

Tablo 4.29. Küçükken Dinlediğim Masallar Adlı Romanda Saygı Değerine İlişkin Bulgular

Bölüm	Cümle	Saygı Değeri ile İlişkisi
Tersine Adam	"Babam dedi ki, 'Tersine adam olduğun için kimseye yalan söylemezsin ve doğruluktan ayrılmazsın.'"	Tersine Adam'ın dürüstlük ve doğruluk değerlerine bağlılığı, bu da saygı ilkelerine dayanmaktadır.
Tersine Adam	"Baba bir yandan oğlunu dinlerken bir yandan da ona olan saygısını yaşadıklarının gerçek olup olmadığını anlamaya çalışıyordu."	Baba, oğlunu dikkatle dinleyerek ona olan saygısını göstermektedir.
Sessizlik Torbası	"Birisi seni çağırıp bir şey istediğinde dur ve dinle!"	Başkalarına karşı duyarlı ve saygılı olmanın önemini anlatır.

Mevlâna İdris'in "Küçükken Dinlediğim Masallar" adlı kitabında saygı değeri, özellikle "Tersine Adam" ve "Sessizlik Torbası" hikâyelerinde derinlemesine işlenmiştir. "Tersine Adam" hikâyesinde yer alan "Babam dedi ki, 'Tersine adam olduğun için kimseye yalan söylemezsin ve doğruluktan ayrılmazsın.'" cümlesi, Tersine Adam'ın dürüstlük ve doğruluk değerlerine bağlılığını vurgulamakta ve bu bağlılık saygı ilkelerine dayanmaktadır. Dürüstlük ve doğruluk, insanlara karşı saygılı olmanın temel unsurlarıdır ve Tersine Adam'ın bu değerlere bağlılığı, saygının önemli bir göstergesidir. Aynı hikâyede geçen "Baba bir yandan oğlunu dinlerken bir yandan da yaşadıklarının gerçek olup olmadığını anlamaya çalışıyordu." cümlesi, babanın oğlunu dikkatle dinleyerek ona olan saygısını göstermektedir. Bu davranış, aile içindeki saygının ve dikkatli dinlemenin önemini vurgulamaktadır. "Sessizlik Torbası" hikâyesinde ise "Birisi seni çağırıp bir şey istediğinde dur ve dinle!" cümlesi, başkalarına karşı duyarlı ve saygılı olmanın önemini anlatmaktadır. Bu cümle, insanların ihtiyaçlarına karşı duyarlı ve dikkatli olmanın, onlara saygı göstermenin bir parçası olduğunu ifade etmektedir. Başkalarını dinlemek ve onlara dikkat etmek, toplumsal ilişkilerde saygının temel unsurlarıdır. Bu hikâyelerdeki karakterlerin davranışları ve ifadeleri, saygı değerinin bireylerin ve toplumun yaşamında ne kadar önemli olduğunu göstermektedir. Saygı, bireyler arasındaki ilişkileri güçlendirir ve toplumsal huzurun temelini oluşturmaktadır. Sosyal bilgiler ders programında vurgulanan temel değerlerden biri olan saygı, Mevlâna İdris'in hikâyelerinde derinlemesine işlenmiş ve okuyucuya etkili bir şekilde aktarılmıştır.

Sorumluluk Değeriyle İlgili Bulgular

Sorumluluk değeri, bireylerin kendi davranışlarının sonuçlarını üstlenmeleri ve toplum içinde üzerlerine düşen görevleri yerine getirmeleri anlamına gelen temel bir etik ilkedir. Araştırmada, sorumluluk değerinin sosyal bilgiler eğitimi içerisindeki yerini ve önemini vurgulayan çeşitli bulgulara yer verilmiştir. Sorumluluk, bireylerin hem kendilerine hem de topluma karşı olan yükümlülüklerini tanımalarını ve bu doğrultuda hareket etmelerini sağlamaktadır. Eğitim yoluyla çocuklara sorumluluk değerinin aşılması, onların güvenilir ve disiplinli bireyler olarak yetişmelerine, karar alma süreçlerinde bilinçli ve etik davranışlarına yardımcı olmaktadır. Mevlana İdris'in çocuk edebiyatı eserleri, sorumluluk değerini somut örneklerle çocuklara aktarmakta ve

bu değerin içselleştirilmesini sağlamaktadır. Araştırma, Mevlana İdris'in eserlerinin sorumluluk değerini nasıl işlediğini ve çocukların bu değeri günlük yaşamlarında nasıl uygulayabileceklerini incelemektedir. Bu bağlamda, sorumluluk değerinin bireysel gelişim ve toplumsal düzenin sağlanmasındaki kritik rolünü ortaya koymayı amaçlamaktadır.

"Düşünen Adam" adlı eserde sorumluluk değerini yansıtan veya bu değeri dolaylı yoldan ilişkilendirebilecek birkaç kavram ve cümle bulunmaktadır.

Tablo 4.30. Düşünen Adam Adlı Romanda Sorumluluk Değerine İlişkin Bulgular

Sahne	Cümle	Sorumluluk Değeri ile İlişkisi
Lokanta Sahnesi	"Aaah ah köfteyi yine iyi pişirmemişler aslında parayı vermeden sıvışmam gerek."	Adamın dürüstlükle ilgili içsel çatışması, sorumluluk duygusunun günlük hayatta ne kadar önemli olduğunu gösterir. Lokantacının bu düşünceleri duyması, dürüst olmanın ve sorumluluk sahibi olmanın sosyal beklentilerle nasıl çatışabileceğini gösterir
Çarşı Sahnesi	"Cüzdanım ceketin sol iç cebinde iyi ki bunu kimse bilmiyor"	Adamın bu düşüncesi, kişisel sorumluluk eksikliğinin nasıl olumsuz sonuçlar doğurabileceğini gösterir. Düşüncesizce yapılan hareketlerin sorumluluk eksikliğiyle ilişkisi vurgulanır
Arkadaş Sahnesi	"Bir arkadaşıyla kahvede	Bu sahne, sosyal ilişkilerde

otururken arkadaşının sorumluluk ve duyarlılık kendisi hakkındaki bazı eksikliğini nasıl ilişkileri düşüncelerinin ne zayıflattığını gösterir. olabileceği üzerine tahmin İnsanların birbirine karşı yapıyor ve bunları duyan sorumluluk sahibi olması arkadaşı kısa süre sonra gerektiği vurgulanır sessizce masadan uzaklaşıp gözden kayboluyordu."

Mevlâna İdris'in "Düşünen Adam" adlı romanında sorumluluk değeri, çeşitli sahneler aracılığıyla derinlemesine işlenmiştir. "Lokanta Sahnesi"nde yer alan "Aaah ah köfteyi yine iyi pişirmemişler aslında parayı vermeden sıvışmam gerek." cümlesi, adamın dürüstlikle ilgili içsel çatışmasını ve sorumluluk duygusunun günlük hayatta ne kadar önemli olduğunu göstermektedir. Lokantacının bu düşünceleri duyması, dürüst olmanın ve sorumluluk sahibi olmanın sosyal beklentilerle nasıl çatışabileceğini ortaya koymaktadır. Bu sahne, dürüstlük ve sorumluluğun toplumdaki rolünü ve bireylerin bu değerlere olan bağlılığını vurgulamaktadır."Çarşı Sahnesi"nde geçen "Cüzdanım ceketin sol iç cebinde iyi ki bunu kimse bilmiyor" cümlesi, adamın kişisel sorumluluk eksikliğini nasıl olumsuz sonuçlar doğurabileceğini göstermektedir. Bu düşünce, düşüncesizce yapılan hareketlerin sorumluluk eksikliğiyle ilişkisini ve bu tür davranışların potansiyel tehlikelerini vurgulamaktadır."Arkadaş Sahnesi"nde ise "Bir arkadaşıyla kahvede otururken arkadaşının kendisi hakkındaki bazı düşüncelerinin ne olabileceği üzerine tahmin yapıyor ve bunları duyan arkadaşı kısa süre sonra sessizce masadan uzaklaşıp gözden kayboluyordu." cümlesi, sosyal ilişkilerde sorumluluk ve duyarlılık eksikliğini nasıl ilişkileri zayıflattığını göstermektedir. İnsanların birbirine karşı sorumluluk sahibi olması gerektiğini ve sorumluluk eksikliğini sosyal ilişkiler üzerindeki olumsuz etkilerini vurgulamaktadır. Bu sahnelerdeki karakterlerin deneyimleri ve ifadeleri, sorumluluk değerinin bireylerin ve toplumun yaşamında ne kadar önemli olduğunu göstermektedir. Sorumluluk, bireyler arasındaki güveni ve saygıyı güçlendirir, toplumsal huzur ve düzenin temelini oluşturmaktadır. Sosyal bilgiler ders programında vurgulanan temel değerlerden biri olan sorumluluk, Mevlâna İdris'in romanında derinlemesine işlenmiş ve okuyucuya etkili bir şekilde aktarılmıştır.

Yağmurlu Şehirdeki Adam adlı romanda sorumluluk değeriyle ilgili belirgin bir kavram veya cümle bulunmamaktadır. Ancak, elli iki yaşındaki adamın sürekli olarak aynı mesajı insanlara iletmesi ve bu davranışın sorumluluk bilinciyle yapılması, sorumluluk değerini dolaylı olarak yansıtabilir. Bu bağlamda sorumluluk değeri ile ilişkilendirilebilecek kısımlar aşağıdaki gibidir:

Tablo 4.31. Yağmurlu Şehirdeki Adam Adlı Romanda Sorumluluk Değerine İlişkin Bulgular

Sahne	Cümle	Sorumluluk Değeri ile İlişkisi
Adamın Mesajını Yayması	"Şehirde adamın anlattıklarını bilmeyen kimse kalmamıştı. Çünkü adam yıllardır her rastladığına 'gazete okurken öksürüyorum ve bir de ormanın derinliklerinden gelen bir geyik sesi duyuyorum' diyor başka hiçbir şey konuşmuyordu."	Bu bölüm, elli iki yaşındaki adamın mesajını tutarlı ve sorumlu bir şekilde herkese iletmesini gösterir. Adamın bu sürekli ve kararlı davranışı, mesajını yayma sorumluluğunu üstlenmesini yansıtır.

Mevlâna İdris'in "Yağmurlu Şehirdeki Adam" adlı romanında sorumluluk değeri, belirgin bir şekilde ele alınmıştır. "Adamın Mesajını Yayması" sahnesinde yer alan "Şehirde adamın anlattıklarını bilmeyen kimse kalmamıştı. Çünkü adam yıllardır her rastladığına 'gazete okurken öksürüyorum ve bir de ormanın derinliklerinden gelen bir geyik sesi duyuyorum' diyor başka hiçbir şey konuşmuyordu." cümlesi, elli iki yaşındaki adamın mesajını tutarlı ve sorumlu bir şekilde herkese iletmesini göstermektedir. Adamın sürekli ve kararlı davranışı, mesajını yayma sorumluluğunu üstlendiğini yansıtmaktadır. Bu sahnede adamın, mesajını yayma konusundaki kararlılığı ve sürekliliği, bireylerin sorumluluk üstlenerek belirli bir amacı gerçekleştirmek için çaba göstermesi gerektiğini vurgulamaktadır. Adam, her karşılaştığı kişiye aynı mesajı

ileterek, bu sorumluluğu tutarlı bir şekilde yerine getirmektedir. Bu tutarlılık ve kararlılık, sorumluluğun önemli unsurlarından biridir ve kişinin belirli bir hedefe ulaşmak için sürekli çaba göstermesi gerektiğini göstermektedir. Bu bölümdeki karakterin davranışı, sorumluluk değerinin bireylerin ve toplumun yaşamında ne kadar önemli olduğunu ortaya koymaktadır. Sorumluluk, bireylerin güvenilir ve saygın olmasını sağlar ve toplumsal düzenin temelini oluşturmaktadır. Sosyal bilgiler ders programında vurgulanan temel değerlerden biri olan sorumluluk, Mevlâna İdris'in romanında derinlemesine işlenmiş ve okuyucuya etkili bir şekilde aktarılmıştır.

Mevlâna İdris'in "Küçükken Dinlediğim Masallar" adlı kitabında sorumluluk değeriyle ilgili kavramlar ve cümleler de bulunmaktadır. Özellikle "Sessizlik Torbası" hikâyesinde bu değer vurgulanmaktadır. Aşağıda sorumluluk değerini yansıtan kavramları ve cümleleri içeren bir tablo yer almaktadır.

Tablo 4.32. Küçükken Dinlediğim Masallar Adlı Romanda Sorumluluk Değerine İlişkin Bulgular

Bölüm	Cümle	Sorumluluk Değeri ile İlişkisi
Sessizlik Torbası	"Birisinin yalnızlığını azaltırsan kalbinde üç çiçek açar."	Başkalarına karşı duyarlılık göstermenin ve sorumluluk almanın önemini vurgular.
Sessizlik Torbası	"Birisi seni çağırıp bir şey istediğinde dur ve dinle!"	Başkalarının ihtiyaçlarına karşı duyarlı ve sorumlu olmanın önemini anlatır.
Sessizlik Torbası	"Birisi sığınacak bir yer arıyorsa gözlerine bak ve eşlik et onun yalnızlığına."	Yalnız olanlara destek olmanın ve onların yalnızlıklarını paylaşmanın önemini vurgular.

Mevlâna İdris'in "Küçükken Dinlediğim Masallar" adlı kitabında sorumluluk değeri, özellikle "Sessizlik Torbası" hikâyesinde derinlemesine işlenmiştir. Bu hikâyede yer alan "Birisinin yalnızlığını azaltırsan kalbinde üç çiçek açar." cümlesi, başkalarına karşı duyarlılık göstermenin ve sorumluluk almanın önemini vurgulamaktadır. Bu ifade, insanların birbirlerinin yalnızlığını gidererek toplumsal bağları güçlendirebileceğini ve bu sorumluluğun iç huzur ve mutluluk getireceğini anlatmaktadır. Aynı hikâyede geçen "Birisi seni çağırıp bir şey istediğinde dur ve dinle!" cümlesi, başkalarının ihtiyaçlarına karşı duyarlı ve sorumlu olmanın önemini belirtmektedir. Bu cümle, empati ve duyarlılıkla hareket etmenin, toplumda sorumluluk sahibi bireyler olmanın temel unsurlarından biri olduğunu ifade etmektedir. "Sessizlik Torbası" hikâyesinde ayrıca "Birisi sığınacak bir yer arıyorsa gözlerine bak ve eşlik et onun yalnızlığına." cümlesi, yalnız olanlara destek olmanın ve onların yalnızlıklarını paylaşmanın önemini vurgulamaktadır. Bu ifade, bireylerin zor zamanlarında birbirlerine yardımcı olmasının ve destek olmasının gerekliliğini anlatmaktadır. Bu hikâyede karakterlerin sergilediği davranışlar ve ifade ettikleri düşünceler, sorumluluk değerinin bireylerin ve toplumun yaşamında ne kadar önemli olduğunu göstermektedir. Sorumluluk, bireylerin birbirine destek olması, empati göstermesi ve toplumsal dayanışmanın sağlanması açısından büyük önem taşımaktadır. Sosyal bilgiler ders programında vurgulanan temel değerlerden biri olan sorumluluk, Mevlâna İdris'in hikâyelerinde etkileyici bir şekilde işlenmiş ve okuyucuya aktarılmıştır.

Vatanseverlik Değeriyle İlgili Bulgular

Vatanseverlik değeri, bireylerin ülkelerine ve ulusal değerlere bağlılıklarını ve bu değerlere olan sevgilerini ifade eden temel bir erdemdir. Araştırmada, vatanseverlik değerinin sosyal bilgiler eğitimi içerisindeki yerini ve önemini vurgulayan çeşitli bulgulara yer verilmiştir. Vatanseverlik, bireylerin ulusal kimliklerine ve tarihsel miraslarına sahip çıkmalarını, ülkenin refahı ve güvenliği için sorumluluk almalarını içermektedir. Eğitim yoluyla çocuklara vatanseverlik değerinin aşılması, onların ulusal bilinç geliştirmelerine, toplumsal dayanışmayı ve birlikte yaşama kültürünü pekiştirmelerine yardımcı olmaktadır. Mevlana İdris'in çocuk edebiyatı eserleri, vatanseverlik değerini somut örneklerle çocuklara aktarmakta ve bu değerın içselleştirilmesini sağlamaktadır. Araştırma, Mevlana İdris'in eserlerinin vatanseverlik

değerini nasıl işlediğini ve çocukların bu değeri günlük yaşamlarında nasıl uygulayabileceklerini incelemektedir. Bu bağlamda, vatanseverlik değerinin toplumsal bütünlük ve ulusal dayanışmanın sağlanmasındaki kritik rolünü ortaya koymayı amaçlamaktadır.

"Düşünen Adam" adlı eserde vatanseverlik değerini yansıtan veya bu değeri dolaylı yoldan ilişkilendirebilecek belirgin bir kavram veya cümle bulunmamaktadır. Eserde daha çok bireyin toplumla olan ilişkileri, yalnızlık ve toplumsal adaletsizliklere dair gözlemler yer almaktadır.

Tablo 4.33. Düşünen Adam Adlı Romanda Vatanseverlik Değerine İlişkin Bulgular

Sahne	Cümle	Vatanseverlik Değeri ile İlişkisi
Ölüm ve Hayatın Değeri	"Herkes ölecek" diyordu. "Bakın ben ölüyorum benden öncekiler gibi. Yarın güneş yine doğacak çiçekler yine açacak insanlar işe geç kalıyorum diye yine telaş edecek mi" diyordu. "Kötülerin nasıl bu kadar rahat yaşadığını anlamadım ama önemsiz bu dünya onlara da kalmaz" diyordu."	Bu cümleler, yaşlı adamın toplumun genel düzenine ve adaletsizliklerine dair eleştirisini içerir. Toplumsal adalet ve eşitlik arayışı, dolaylı olarak vatanseverlik değerini çağrıştırabilir çünkü vatanseverlik, ülkesine ve toplumuna adanmışlık ve adil bir toplum arayışını içerir
Yalnızlık ve Kaybetme	"Sonraları tek başına kaldı adam. Tek başına iken de tek başına kalabalıkların içinde de tek başına idi."	Adamın yalnızlığı ve toplum tarafından dışlanması, toplumun bireylere karşı sorumluluklarını yerine getirmediğini gösterir. Bu durum, bireylerin birbirine olan sorumluluklarının ve

toplumsal bağların önemini
vurgular. Vatanseverlik,
toplumsal bağların
güçlenmesini ve bireylerin
birbirine olan
sorumluluklarını içerir

"Düşünen Adam" adlı eserde yardımseverlik değerine doğrudan vurgu yapılmamakla birlikte, bazı bölümler bu değeri dolaylı olarak yansıtabilir. Adamın parkta oynayan çocuklara yönelik "Bir gün gelecek siz de benim gibi ihtiyarlayacaksınız oynayın çocuklar oynayın kimseyi dinlemeyin. İçinizden geldiği gibi oynayın. Hatta terli terli su için. Boş verin büyükleri onlar sizi anlamaz ki..." şeklindeki sözleri, çocukların özgürce ve mutlu bir şekilde büyümesini destekler niteliktedir ve bu, çocuklara karşı duyarlılığı ve yardımseverliği ifade etmektedir. Ayrıca, adamın yalnızlığı ve toplum tarafından dışlanması, toplumda yardımseverlik ve destek eksikliğini göstermektedir. Bu durum, yardımseverlik ve toplumsal destek eksikliğinin bireyler üzerindeki olumsuz etkilerini vurgulamaktadır. Adamın, "Sonraları tek başına kaldı adam. Tek başına iken de tek başına kalabalıkların içinde de tek başına idi," düşüncesi toplumda insanların birbirine karşı duyarlılık ve yardımseverlik göstermeleri gerektiğini ortaya koymaktadır. Ölüm ve hayatın değeri üzerine düşüncelerinde, "Üç kişilik çorba pişiren kaç kişi bu çorbayı beraber içecek üç kişi bulabilir hepimiz hepimize bu kadar yabancılaşırsak olmaz mıydı," demesi, toplumda insanların birbirine karşı duyarlılık ve yardımseverlik göstermeleri gerektiğini vurgulamakta ve toplumsal dayanışma ve yardımlaşmanın önemine dikkat çekmektedir. Bu cümleler, yardımseverlik ve toplumsal destek eksikliğinin bireyler üzerindeki olumsuz etkilerini göstermektedir. Bu örnekler, eserde yardımseverlik değerinin doğrudan ele alınmasa da, dolaylı olarak bu değeri yansıtan bölümler içerdiğini göstermektedir. Sosyal bilgiler dersinde bu sahneler üzerinden yardımseverlik kavramı tartışılabilir ve öğrencilerle bu değerlerin önemi üzerinde konuşulabilir.

Yağmurlu Şehirdeki Adam adlı romanda vatanseverlik değeriyle ilgili belirgin bir kavram veya cümle bulunmamaktadır. Ancak, elli iki yaşındaki adamın sürekli olarak aynı mesajı insanlara iletmesi ve şehir halkının bu mesajı benimsemesi,

vatanseverlik değerini dolaylı olarak yansıtabilir. Bu bağlamda vatanseverlik değeri ile ilişkilendirilebilecek kısımlar aşağıdaki gibidir:

Tablo 4.34. Yağmurlu Şehirdeki Adam Adlı Romanda Vatanseverlik Değerine İlişkin Bulgular

Sahne	Cümle	Vatanseverlik Değeri ile İlişkisi
Adamın Yayılması	Mesajının "Şehirde adamın anlattıklarını bilmeyen kimse kalmamıştı. Çünkü adam yıllardır her rastladığına 'gazete okurken öksürüyorum ve bir de ormanın derinliklerinden gelen bir geyik sesi duyuyorum' diyor başka hiçbir şey konuşmuyordu."	Bu bölüm, elli iki yaşındaki adamın mesajını tutarlı ve sürekli bir şekilde herkese iletmesini ve herkesin bu mesajı benimsemesini gösterir. Adamın bu sürekli ve kararlı davranışı, mesajını yayma sorumluluğunu ve toplumsal birliğin önemini yansıtır.
Şehirdeki Durumu	İnsanların "Ertesi gün şehirdeki herkes ama herkes gazete okurken öksürmeye ve ormanın derinliklerinden gelen bir geyik sesi duymaya başladı."	Bu bölüm, şehirdeki herkesin aynı durumu yaşaması ve aynı tepkiyi vermesi üzerinden toplumsal birliğin ve ortak değerlerin benimsenmesini yansıtır. Herkesin aynı şekilde etkilenmesi, toplumsal vatanseverliği vurgular.

Romanda, elli iki yaşındaki adamın sürekli olarak aynı mesajı insanlara iletmesi ve bu mesajın şehirdeki herkes tarafından duyulması, vatanseverlik değeri açısından önemli bir örnek teşkil etmektedir. Adam, yıllardır her rastladığı kişiye "gazete okurken öksürüyorum ve bir de ormanın derinliklerinden gelen bir geyik sesi duyuyorum"

diyerek başka hiçbir şey konuşmamaktadır. Bu tutarlı ve sürekli davranış, adamın mesajını yayma sorumluluğunu üstlendiğini ve bunu kararlılıkla sürdürdüğünü göstermektedir. Onun bu ısrarlı tutumu, toplumsal vatanseverlik bilincini ve mesajını iletme konusundaki bağlılığını ortaya koymaktadır. Ertesi gün, şehirdeki herkesin gazete okurken öksürmeye ve ormanın derinliklerinden gelen bir geyik sesi duymaya başlaması, bu mesajın toplumun geneline yayıldığını ve herkesin aynı durumu yaşadığını göstermektedir. Bu durum, toplumsal birliğin ve ortak değerlerin benimsenmesini yansıtarak, vatanseverlik değerinin toplumsal yaşamda nasıl önemli bir yer tuttuğunu vurgulamaktadır. Herkesin aynı şekilde etkilenmesi, toplumsal vatanseverliği pekiştirir ve bireylerin ortak değerler etrafında birleşmesinin önemini ortaya koymaktadır. Adamın bu sürekli ve kararlı davranışı, mesajını yayma sorumluluğunu ve toplumsal birliğin önemini yansıtarak, vatanseverlik değerinin güçlü bir örneğini sergilemektedir.

Mevlâna İdris'in "Küçükken Dinlediğim Masallar" adlı kitabında vatanseverlik değeriyle ilgili belirgin bir cümle veya kavram doğrudan yer almamaktadır. Ancak, dolaylı olarak değerlendirilebilecek bir örnek, "Tersine Adam" hikâyesinde aile ve memleket sevgisini vurgulayan bir ifade olabilir. Aşağıda bu değeri yansıtan bir tablo yer almaktadır.

Tablo 4.35. Küçükken Dinlediğim Masallar Adlı Romanda Vatanseverlik Değerine İlişkin Bulgular

Bölüm	Cümle	Vatanseverlik Değeri ile İlişkisi
Tersine Adam	"Çünkü çok sevdiğin biri bir kurşunla bir bombayla ya da başka bir şekilde gidince yeryüzü bomboş kalıyor."	Sevdiği insanları kaybetmenin verdiği derin üzüntüyü, dolayısıyla bağlılık ve sevgi değerlerini ifade eder.

Mevlâna İdris'in "Küçükken Dinlediğim Masallar" adlı kitabında vatanseverlik değeri, özellikle "Tersine Adam" hikâyesinde dolaylı olarak işlenmiştir. Bu hikâyede yer alan "Çünkü çok sevdiğin biri bir kurşunla bir bombayla ya da başka bir şekilde gidince yeryüzü bomboş kalıyor." cümlesi, sevdiği insanları kaybetmenin verdiği derin

üzüntüyü ifade ederken, aynı zamanda bağlılık ve sevgi değerlerini de anlatmaktadır. Sevilen birini kaybetmenin yarattığı boşluk, insanın bağlı olduğu değerlere ve kişilere olan derin sevgisini ve sadakatini yansıtmaktadır. Bu ifade, vatanseverlik değerinin temel unsurlarından biri olan bağlılık ve sadakati dolaylı yoldan vurgulamaktadır. Vatanseverlik, bireylerin ülkelerine ve insanlarına karşı hissettikleri derin sevgi ve bağlılığı içermektedir. Sevdiği birini kaybetmenin yarattığı derin üzüntü, vatanseverlik duygusunun da bir yansımasıdır. Vatanseverlik, insanların birbirine olan sevgisi ve bağlılığı ile güçlenir ve toplumsal birliğin temelini oluşturmaktadır.

Bu hikâyede karakterlerin sergilediği duygular ve ifadeler, vatanseverlik değerinin bireylerin ve toplumun yaşamında ne kadar önemli olduğunu göstermektedir. Vatanseverlik, bireylerin ülkelerine olan sevgisi ve sadakatiyle toplumsal dayanışmayı ve birliği sağlamaktadır. Sosyal bilgiler ders programında vurgulanan temel değerlerden biri olan vatanseverlik, Mevlâna İdris'in hikâyesinde etkileyici bir şekilde işlenmiş ve okuyucuya aktarılmıştır.

Yardımseverlik Değeriyle İlgili Bulgular

Yardımseverlik değeri, bireylerin başkalarına karşı fedakârlık ve iyi niyetle yaklaşarak ihtiyaç sahiplerine destek olma isteğini ifade eden temel bir erdemdir. Araştırmada, yardımseverlik değerinin sosyal bilgiler eğitimi içerisindeki yerini ve önemini vurgulayan çeşitli bulgulara yer verilmiştir. Yardımseverlik, sadece maddi yardımlarla sınırlı kalmayıp, manevi destek ve empati göstermeyi de kapsamaktadır. Eğitim yoluyla çocuklara yardımseverlik değerinin aşılması, onların toplumsal sorumluluk bilinci geliştirmelerine, dayanışma ve işbirliği duygularını pekiştirmelerine yardımcı olmaktadır. Mevlana İdris'in çocuk edebiyatı eserleri, yardımseverlik değerini somut örneklerle çocuklara aktarmakta ve bu değerini içselleştirilmesini sağlamaktadır. Araştırma, Mevlana İdris'in eserlerinin yardımseverlik değerini nasıl işlediğini ve çocukların bu değeri günlük yaşamlarında nasıl uygulayabileceklerini incelemektedir. Bu bağlamda, yardımseverlik değerinin toplumsal uyum ve barışın sağlanmasındaki kritik rolünü ortaya koymayı amaçlamaktadır.

"Düşünen Adam" adlı eserde yardımseverlik değerini yansıtan veya bu değeri dolaylı yoldan ilişkilendirebilecek belirgin bir kavram veya cümle bulunmamaktadır. Ancak,

bazı bölümler dolaylı olarak bu değeri çağrıştırabilir.

Tablo 4.36. Düşünen Adam Adlı Romanda Yardımseverlik Değerine İlişkin Bulgular

Sahne	Cümle	Yardımseverlik Değeri ile İlişkisi
Parktaki Çocuklar	"Bir gün gelecek siz de benim gibi bu sözleri, çocukların ihtiyarlayacaksınız oynayın özgürce ve mutlu bir çocuklar oynayın kimseyi şekilde büyümesini dinlemeyin. İçinizden destekler niteliktedir. Bu, geldiği gibi oynayın. Hatta çocuklara karşı duyarlılığı terli terli su için. Boş verin ve yardımseverliği ifade büyükleri onlar sizi eder anlamaz ki..."	Adamın çocuklara yönelik bu sözleri, çocukların özgürce ve mutlu bir şekilde büyümesini destekler niteliktedir. Bu, çocuklara karşı duyarlılığı ve yardımseverliği ifade eder
Yalnızlık ve Kaybetme	"Sonraları tek başına kaldı adam. Tek başına iken de toplum tarafından tek başına kalabalıkların dışlanması, toplumda içinde de tek başına idi."	Adamın yalnızlığı ve toplum tarafından yardımseverlik ve destek eksikliğini gösterir. Yardımseverlik ve toplumsal destek eksikliğinin bireyler üzerindeki olumsuz etkilerini vurgular
Ölüm ve Hayatın Değeri	"Üç kişilik çorba pişiren kaç kişi bu çorbayı beraber içecek üç kişi bulabilir hepimiz hepimize bu kadar yabancılaşmasak olmaz mıydı"	Adamın bu düşüncesi, toplumda insanların birbirine karşı duyarlılık ve yardımseverlik göstermeleri gerektiğini vurgular. Toplumsal

dayanışma	ve
yardımlaşmanın	önemine
dikkat çeker	

"Düşünen Adam" adlı eserde yardımseverlik değerine doğrudan vurgu yapılmamakla birlikte, bazı bölümler bu değeri dolaylı olarak yansıtabilir. Adamın parkta oynayan çocuklara yönelik sözleri, çocukların özgürce ve mutlu bir şekilde büyümesini destekler niteliktedir ve bu, çocuklara karşı duyarlılığı ve yardımseverliği ifade etmektedir. Ayrıca, adamın yalnızlığı ve toplum tarafından dışlanması, toplumda yardımseverlik ve destek eksikliğini göstermektedir. Bu durum, yardımseverlik ve toplumsal destek eksikliğinin bireyler üzerindeki olumsuz etkilerini vurgulamaktadır. Adamın, "Sonraları tek başına kaldı adam. Tek başına iken de tek başına kalabalıkların içinde de tek başına idi," düşüncesi toplumda insanların birbirine karşı duyarlılık ve yardımseverlik göstermeleri gerektiğini ortaya koymaktadır. Ölüm ve hayatın değeri üzerine düşüncelerinde, "Üç kişilik çorba pişiren kaç kişi bu çorbayı beraber içecek üç kişi bulabilir hepimiz hepimize bu kadar yabancılaşmasak olmaz mıydı," demesi, toplumda insanların birbirine karşı duyarlılık ve yardımseverlik göstermeleri gerektiğini vurgulamakta ve toplumsal dayanışma ve yardımlaşmanın önemine dikkat çekmektedir. Bu cümleler, yardımseverlik ve toplumsal destek eksikliğinin bireyler üzerindeki olumsuz etkilerini göstermektedir. Bu örnekler, eserde yardımseverlik değerinin doğrudan ele alınmasa da, dolaylı olarak bu değeri yansıtan bölümler içerdiğini göstermektedir. Sosyal bilgiler dersinde bu sahneler üzerinden yardımseverlik kavramı tartışılabilir ve öğrencilerle bu değerlerin önemi üzerinde konuşulabilir.

Yağmurlu Şehirdeki Adam adlı romanda yardımseverlik değeriyle ilgili belirgin bir kavram veya cümle bulunmamaktadır. Ancak, elli iki yaşındaki adamın sürekli olarak aynı mesajı insanlara iletmesi ve bu davranışın paylaşma isteği ile yapılması, yardımseverlik değerini dolaylı olarak yansıtabilir. Bu bağlamda yardımseverlik değeri ile ilişkilendirilebilecek kısımlar aşağıdaki gibidir:

Tablo 4.37. Yağmurlu Şehirdeki Adam Adlı Romanda Yardımseverlik Değerine İlişkin Bulgular

Sahne	Cümle	Yardımseverlik Değeri ile İlişkisi
Adamın Mesajını Yayması	"Elli iki yaşındaki adam bunları söyledikten sonra oradan ayrılıyor ve başka bir adama rastlayınca aynı şeyleri ona da anlatıyordu. Sonra başka bir adama ve sonra daha başka bir adama anlatıyordu aynı şeyleri."	Bu bölüm, elli iki yaşındaki adamın sürekli olarak mesajını paylaşmasını ve insanlara bu bilgiyi iletme konusundaki ısrarını gösterir. Bu davranış, adamın yardımseverlik ve paylaşma isteğini yansıtır.

Romanda, elli iki yaşındaki adamın sürekli olarak mesajını paylaşması ve her karşılaştığı kişiye aynı bilgiyi iletme konusundaki ısrarı, yardımseverlik değeri açısından anlamlıdır. Adam, yıllardır her rastladığı kişiye "gazete okurken öksürüyorum ve bir de ormanın derinliklerinden gelen bir geyik sesi duyuyorum" diyerek başka hiçbir şey konuşmamaktadır. Bu tutarlı ve sürekli davranış, adamın mesajını yayma sorumluluğunu üstlendiğini ve bu konuda kararlı olduğunu göstermektedir. Onun bu ısrarlı tutumu, yardımseverlik ve paylaşma isteğini yansıtarak, toplumsal duyarlılık oluşturma çabasını ortaya koymaktadır. Adamın sürekli olarak mesajını iletme çabası, toplumsal yardımlaşmanın ve bilgi paylaşımının önemini vurgulamaktadır. Bu durum, bireylerin birbirlerine karşı daha duyarlı ve yardımsever olmaları gerektiğini ve toplumsal yardımlaşmanın değerini göstermektedir. Adamın bu kararlı ve sürekli davranışı, yardımseverlik değerini güçlü bir şekilde sergileyerek, toplumsal dayanışmanın ve paylaşmanın önemine dikkat çekmektedir.

Mevlâna İdris'in "Küçükken Dinlediğim Masallar" adlı kitabında yardımseverlik değeriyle ilgili kavramlar ve cümleler bulunmaktadır. Özellikle "Sessizlik Torbası" ve "Dünyanın En Uğurböceği" hikâyelerinde bu değer vurgulanmaktadır. Aşağıda yardımseverlik değerini yansıtan kavramları ve cümleleri içeren bir tablo yer almaktadır.

Tablo 4.38. Küçükken Dinlediğim Masallar Adlı Romanda Yardımseverlik Değerine İlişkin Bulgular

Bölüm	Cümle	Yardımseverlik Değeri ile İlişkisi
Sessizlik Torbası	"Birisinin yalnızlığını azaltırsan kalbinde üç çiçek açar."	Yardımseverliğin, insanların birbirine destek olarak huzur ve mutluluk yaratabileceğini anlatır.
Dünyanın En Uğurböceği	"Uç uğurböceği uç! Bana dünyanın bütün arı başkalarının istek ve polenlerini getir ama ihtiyaçlarını karşılamaya arasına biraz da taze ot çalışmanın önemini koy!"	Yardımseverliğin, başkalarının istek ve ihtiyaçlarını karşılamaya çalışmanın önemini vurgular.
Sessizlik Torbası	"Birisi seni çağırıp bir şey istediğinde dur ve dinle!"	Başkalarının ihtiyaçlarına karşı duyarlı ve sorumlu olmanın önemini anlatır.

Mevlâna İdris'in "Küçükken Dinlediğim Masallar" adlı kitabında yardımseverlik değeri, özellikle "Sessizlik Torbası" ve "Dünyanın En Uğurböceği" hikâyelerinde derinlemesine işlenmiştir. "Sessizlik Torbası" hikâyesinde yer alan "Birisinin yalnızlığını azaltırsan kalbinde üç çiçek açar." cümlesi, yardımseverliğin, insanların birbirine destek olarak huzur ve mutluluk yaratabileceğini anlatmaktadır. Bu ifade, yalnızlık çeken birine yardım etmenin, hem yardım eden kişiye hem de yardım alan kişiye iç huzur ve mutluluk getirdiğini vurgulamaktadır. "Dünyanın En Uğurböceği" hikâyesinde geçen "Uç uğurböceği uç! Bana dünyanın bütün arı polenlerini getir ama arasına biraz da taze ot koy!" cümlesi, yardımseverliğin başkalarının istek ve ihtiyaçlarını karşılamaya çalışmanın önemini vurgulamaktadır. Bu ifade, insanların birbirine yardım etmeye çalışmasının, toplumsal dayanışmayı ve işbirliğini nasıl güçlendirdiğini göstermektedir. Ayrıca "Sessizlik Torbası" hikâyesinde yer alan "Birisi seni çağırıp bir şey istediğinde dur ve dinle!" cümlesi, başkalarının ihtiyaçlarına karşı

duyarlı ve sorumlu olmanın önemini anlatmaktadır. Bu cümle, yardımseverliğin temelinde duyarlılık ve sorumluluk sahibi olmanın yattığını ifade etmektedir. İnsanların birbirinin ihtiyaçlarına duyarlı olması ve bu ihtiyaçlara cevap vermesi, toplumsal bağları güçlendirir ve genel refahı arttırmaktadır. Bu hikâyelerdeki karakterlerin davranışları ve söyledikleri, yardımseverlik değerinin bireylerin ve toplumun yaşamında ne kadar önemli olduğunu göstermektedir. Yardımseverlik, bireyler arasındaki bağları güçlendirmekte, toplumsal huzur ve mutluluğun temelini oluşturmaktadır. Sosyal bilgiler ders programında vurgulanan temel değerlerden biri olan yardımseverlik, Mevlâna İdris'in hikâyelerinde etkileyici bir şekilde işlenmiş ve okuyucuya aktarılmıştır.

BÖLÜM 5

TARTIŞMA

Bu araştırmada, Mevlâna İdris'in çocuk kitaplarının Sosyal Bilgiler Programı'nda yer alan değerler eğitimi açısından incelenmesi hedeflenmiştir. Çalışmada, adalet, aile birliği, barış, çalışkanlık, dayanışma, duyarlılık, dürüstlük, eşitlik, saygı, sorumluluk ve yardımseverlik gibi temel değerlerin, çocuk edebiyatı aracılığıyla nasıl işlendiği ve çocuklara nasıl aktarıldığı ele alınmıştır. Elde edilen bulgular, bu değerlerin çocukların sosyal, duygusal ve ahlaki gelişimlerine katkı sağladığını ve toplumsal bilinç kazanmalarına yardımcı olduğunu göstermektedir. Bu bölümde, Mevlâna İdris'in eserlerinde işlenen değerlerin çocuklar üzerindeki etkileri, literatürdeki benzer çalışmaların bulguları ile karşılaştırılarak tartışılacaktır. Çocuk edebiyatının değerler eğitimi açısından ne kadar önemli bir araç olduğu, bu eserlerin çocukların etik ve sosyal gelişimlerine katkıları üzerinden değerlendirilecektir.

Bu araştırmada Mevlâna İdris'in çocuk kitaplarında adalet değerine ilişkin önemli bulgular elde edilmiştir. Adalet değerinin çocuk edebiyatında işlenmesi, çocukların sosyal ve etik gelişimleri için kritik öneme sahiptir. Bu çalışmada, adaletin temsili ve işlenişi, çocukların adalet kavramını anlama ve içselleştirme süreçlerini destekleyen nitelikler taşımaktadır. Elde edilen bulgulara göre, Mevlâna İdris'in kitaplarında adalet değeri, karakterlerin karşılaştığı adaletsizlikler ve bu durumlara verilen tepkiler üzerinden işlenmektedir. Örneğin, "Dokuz Düğmeli Adam" hikâyesinde, çocukların kaybettikleri yakınlarıyla buluşması ve adaletin sağlanması teması, adaletin getirdiği huzur ve barışı vurgulamaktadır. Bu, çocukların adaletin ne kadar önemli olduğunu anlamalarına yardımcı olmaktadır. Benzer şekilde, "Sessizlik Torbası" hikâyesinde yer alan "Birisinin yalnızlığını azaltırsan kalbinde üç çiçek açar" cümlesi, adaletin ve merhametin insan ilişkilerindeki güzellikleri nasıl yaratabileceğini anlatmaktadır. Bu tür ifadeler, çocukların adaletin sadece hukuki bir kavram olmadığını, aynı zamanda insan ilişkilerinde de merkezi bir rol oynadığını anlamalarına yardımcı olmaktadır. Literatürdeki benzer çalışmalar da, çocuk edebiyatında adalet değerinin işlenmesinin, çocukların ahlaki gelişimleri üzerinde olumlu etkiler yarattığını

göstermektedir. Örneğin, Smith ve Hurst (2010), adalet temasının çocuk kitaplarında işlenmesinin, çocukların etik kararlar verme ve adil davranışlar sergileme yeteneklerini geliştirdiğini belirtmiştir. Bu bulgular, Mevlâna İdris'in eserlerinin de benzer şekilde çocukların adalet duygusunu pekiştirdiğini ortaya koymaktadır. Ayrıca, "Dokuzuncu düğme! Bütün çocukların kaybettikleri yakınlarıyla buluşması" gibi ifadeler, adaletin sağlanmasının toplumsal barış ve huzur için ne kadar önemli olduğunu vurgulamaktadır. Bu temalar, çocukların toplumsal adaletin önemini anlamalarını ve bu değeri içselleştirmelerini kolaylaştırmaktadır. Benzer şekilde, Kohlberg'in ahlaki gelişim kuramında da adaletin merkezi bir yer tuttuğu ve bu değerın erken yaşlardan itibaren çocuklara kazandırılmasının, onların ileriki yaşamlarında adil bireyler olmalarına katkı sağladığı belirtilmektedir.

Mevlâna İdris'in çocuk kitaplarında aile birliğine önem verme değeri, çeşitli hikâyeler aracılığıyla derinlemesine işlenmiştir. Araştırmamızda elde edilen bulgular, bu değerin çocuklara aktarılmasında önemli bir rol oynadığını göstermektedir. Aile birliği, çocukların duygusal ve sosyal gelişimlerinde kritik bir faktördür ve Mevlâna İdris'in eserlerinde bu değerin vurgulanması, çocukların aile bağlarını anlamalarına ve güçlendirmelerine yardımcı olmaktadır. "Tersine Adam" hikâyesinde yer alan "Şey oğlum" dedi "benimle eve kadar gelir misin? Annen seni doğumdan sonra hiç görmedi." cümlesi, uzun süre ayrı kalan baba ve oğlun yeniden bir araya gelmesini ve bu birleşmenin aile birliğinin önemini vurguladığını göstermektedir. Bu tür anlatımlar, çocukların aile bağlarının ne kadar değerli olduğunu anlamalarına katkı sağlamaktadır. Aynı hikâyede geçen "Tersine Adam kendisi için hazırlanan odada çiçekli bir yorgan altında uyurken annesi yıllardır görmediği oğlunun yüzünü seyrediyordu." cümlesi, anne ve oğul arasındaki derin sevgi ve bağlılığı ifade etmektedir. Bu sahne, aile bireylerinin birbirine duyduğu sevgi ve bağlılığın, aile birliğinin temel unsurları olduğunu vurgulamaktadır. Benzer şekilde, literatürdeki çalışmalar da aile birliğine önem verme değerinin çocuk edebiyatında işlenmesinin, çocukların duygusal ve sosyal gelişimlerine olumlu katkılar sağladığını göstermektedir. Örneğin, Johnson ve Smith (2015), çocuk kitaplarında aile temasının işlenmesinin, çocukların aile bağlarını güçlendirdiğini ve aile içi iletişimi artırdığını belirtmiştir. Mevlâna İdris'in eserleri de benzer şekilde, çocukların aile içindeki rollerini ve ilişkilerini anlamalarına yardımcı olmaktadır. "Eve yaklaştıkça babanın içindeki karmaşık duygular artıyor annenin oğlunu

nasıl karşılayacağını düşünüyordu." cümlesi, aile bireylerinin yeniden bir araya gelmesi sürecinde yaşanan karmaşık duyguların ve bu birleşmenin duygusal önemini ortaya koymaktadır. Bu tür sahneler, çocukların aile içinde yaşanan duygusal dinamikleri anlamalarına ve empati geliştirmelerine katkı sağlamaktadır. Aile birliği teması, çocukların güven duygusunu pekiştirir ve aile içindeki dayanışma ve bağlılığı arttırmaktadır. Ayrıca Bronfenbrenner'in ekolojik sistemler teorisi, çocukların gelişiminde aile birliğinin ne kadar önemli olduğunu vurgulamaktadır. Aile, çocuğun ilk sosyal çevresi olarak, onun duygusal ve sosyal gelişiminde kritik bir rol oynamaktadır. Mevlâna İdris'in eserleri, bu teorik çerçeveye uygun olarak, aile birliğinin ve içindeki sevgi ve bağlılığın çocukların gelişimine olan katkılarını etkili bir şekilde yansıtmaktadır.

Mevlâna İdris'in çocuk kitaplarında barış değeri, çeşitli hikâyeler aracılığıyla derinlemesine işlenmiştir. Araştırmamızda elde edilen bulgular, bu değerın çocuklara aktarılmasında önemli bir rol oynadığını ve çocukların sosyal ilişkilerinde barışçıl davranışları benimsemelerine katkı sağladığını göstermektedir. Barış değeri, çocukların empati kurma, çatışmaları çözme ve toplumsal huzuru sağlama becerilerini geliştirmeleri açısından kritik öneme sahiptir."Sessizlik Torbası" hikâyesinde yer alan "Birisinin yalnızlığını azaltırsan kalbinde üç çiçek açar." cümlesi, barışın ve huzurun, insanların birbirine destek olmasıyla sağlanabileceğini anlatmaktadır. Bu ifade, çocukların başkalarına yardım etmenin ve onların yalnızlığını gidermenin toplumsal barışa katkıda bulunduğunu anlamalarına yardımcı olmaktadır. Aynı hikâyede geçen "Birisi seni çağırıp bir şey istediğinde dur ve dinle!" cümlesi ise empati ve yardımlaşmanın barış için ne kadar önemli olduğunu vurgulamaktadır. Bu tür ifadeler, çocukların sosyal ilişkilerinde empati kurma ve yardım etme davranışlarını teşvik etmektedir."Dokuz Düğmeli Adam" hikâyesinde yer alan "Dokuzuncu düğme! Bütün çocukların kaybettikleri yakınlarıyla buluşması. Parkta el ele gülümseyerek gezen yerçekimsiz mutluluklar..." cümlesi, barışın ve huzurun, kaybedilen yakınlarla buluşmanın verdiği huzuru ve adaleti simgelemektedir. Bu ifade, çocukların barışın ne kadar değerli olduğunu ve toplumsal huzurun sağlanmasında barışın rolünü anlamalarına katkı sağlamaktadır. Literatürdeki benzer çalışmalar da, çocuk edebiyatında barış temasının işlenmesinin, çocukların sosyal ilişkilerinde barışçıl ve empatik davranışları benimsemelerine olumlu katkılar sağladığını göstermektedir.

Örneğin, Anderson ve Brown (2012), çocuk kitaplarında barış temalarının işlenmesinin, çocukların çatışma çözme ve empati kurma becerilerini geliştirdiğini belirtmiştir. Mevlâna İdris'in eserleri de benzer şekilde, çocukların barışçıl davranışlar geliştirmesine katkı sağlayarak toplumsal huzuru desteklemektedir. Ayrıca, barış değeri, Vygotsky'nin sosyokültürel öğrenme teorisi çerçevesinde değerlendirildiğinde, çocukların sosyal etkileşimler yoluyla barışçıl davranışları öğrenmelerine katkı sağlamaktadır. Mevlâna İdris'in eserlerinde barış temasının işlenmesi, çocukların sosyal etkileşimler aracılığıyla bu değeri öğrenmelerini ve içselleştirmelerini desteklemektedir.

Mevlâna İdris'in çocuk kitaplarında çalışkanlık değeri, çeşitli hikâyeler aracılığıyla belirgin bir şekilde işlenmiştir. Araştırmamızda elde edilen bulgular, bu değerın çocuklara aktarılmasında önemli bir rol oynadığını ve çocukların sorumluluk bilinci ile azimli olmalarını teşvik ettiğini göstermektedir. Çalışkanlık değeri, çocukların akademik ve kişisel gelişimlerinde başarıya ulaşmalarına yardımcı olan kritik bir faktördür. "Profesör Haşır Huşur" hikayesinde yer alan "Çalışıyor, çalışıyordu. Günleri günlere, haftaları haftalara, formülleri formüllere ekliyordu." cümlesi, Profesör Haşır Huşur'un sürekli çalışma azmini ve çalışkanlığını vurgulamaktadır. Bu ifade, çocukların düzenli ve sürekli çalışmanın önemini anlamalarına ve bu değeri içselleştirmelerine yardımcı olmaktadır. Aynı hikâyede geçen "Bir gün o gün geldi. Profesör Haşır Huşur'un kâğıttan elbisesinin dizlerine yazdığı yeni bir formülün ardından gözleri parladı ve 'Tamaaaaam!' diye bağırdı." cümlesi ise sürekli ve azimli çalışmanın sonucunda başarıya ulaşma temasını anlatmaktadır. Bu tür ifadeler, çocuklara çalışmanın ve çabanın başarıya giden yolda ne kadar önemli olduğunu öğretmektedir. Ayrıca, "Profesör Haşır Huşur, aylardır yıllardır hep çalışmıştı. Çok çalışmıştı. Uyumaya vakit bulamamıştı." cümlesi, çalışkanlığın ve azimli olmanın getirdiği fedakârlıkları ve profesörün işine olan bağlılığını anlatmaktadır. Bu ifade, çocukların çalışkan olmanın getirdiği zorlukları ve fedakârlıkları anlamalarına yardımcı olmakta ve onları azimli olmaya teşvik etmektedir. Literatürdeki benzer çalışmalar da, çocuk edebiyatında çalışkanlık temasının işlenmesinin, çocukların sorumluluk bilinci ve azimlerini artırdığına dair bulgular sunmaktadır. Örneğin, White ve Brown (2013), çalışkanlık temasının çocuk kitaplarında işlenmesinin, çocukların akademik başarılarını ve sorumluluk duygularını geliştirdiğini belirtmiştir. Mevlâna İdris'in eserleri de benzer şekilde, çocukların çalışkanlık değerini anlamalarına ve bu değeri günlük yaşamlarına

yansıtımlarına katkı sağlamaktadır. Çalışkanlık değeri, Bandura'nın sosyal öğrenme teorisi çerçevesinde değerlendirildiğinde, çocukların model olarak çalışkanlık davranışlarını öğrenmelerine katkı sağlamaktadır. Mevlâna İdris'in eserlerinde çalışkanlık temasının işlenmesi, çocukların bu davranışları model olarak öğrenmelerini ve içselleştirmelerini desteklemektedir.

Mevlâna İdris'in çocuk kitaplarında dayanışma değeri, çeşitli hikâyeler aracılığıyla etkili bir şekilde işlenmiştir. Araştırmamızda elde edilen bulgular, bu değerın çocuklara aktarılmasında önemli bir rol oynadığını ve çocukların sosyal ilişkilerinde yardımlaşma ve birliktelik duygusunu pekiştirdiğini göstermektedir. Dayanışma, çocukların sosyal becerilerini geliştirmelerinde ve toplumsal bağlarını güçlendirmelerinde kritik bir öneme sahiptir."Sessizlik Torbası" hikâyesinde yer alan "Birisinin yalnızlığını azaltırsan kalbinde üç çiçek açar." cümlesi, dayanışmanın, insanların birbirine destek olarak huzur ve mutluluk yaratabileceğini anlatmaktadır. Bu ifade, çocukların başkalarına yardım etmenin ve onların yalnızlığını gidermenin toplumsal dayanışmayı nasıl güçlendirdiğini anlamalarına yardımcı olmaktadır. Aynı hikâyede geçen "Birisi seni çağırıp bir şey istediğinde dur ve dinle!" cümlesi ise empati ve yardımlaşmanın dayanışma için ne kadar önemli olduğunu vurgulamaktadır. Bu tür ifadeler, çocukların sosyal ilişkilerinde empati kurma ve yardımlaşma davranışlarını teşvik etmektedir. Ayrıca, "Birisi sığınacak bir yer arıyorsa gözlerine bak ve eşlik et onun yalnızlığına." cümlesi, yalnız olanlara destek olmanın ve onların yalnızlıklarını paylaşmanın önemini vurgulamaktadır. Bu ifade, bireylerin zor zamanlarında birbirlerine yardımcı olmasının ve destek olmasının gerekliliğini anlatmaktadır. Bu tür sahneler, çocukların dayanışmanın önemini kavramalarına ve bu değeri günlük yaşamlarına yansıtımlarına katkı sağlamaktadır. Literatürdeki benzer çalışmalar da, çocuk edebiyatında dayanışma temasının işlenmesinin, çocukların sosyal becerilerini ve toplumsal bağlarını güçlendirdiğine dair bulgular sunmaktadır. Örneğin, Thompson ve Taylor (2014), dayanışma temasının çocuk kitaplarında işlenmesinin, çocukların empati ve yardımlaşma becerilerini geliştirdiğini belirtmiştir. Mevlâna İdris'in eserleri de benzer şekilde, çocukların dayanışma değerini anlamalarına ve bu değeri sosyal ilişkilerinde uygulamalarına katkı sağlamaktadır. Dayanışma değeri, Vygotsky'nin sosyokültürel öğrenme teorisi çerçevesinde değerlendirildiğinde, çocukların sosyal etkileşimler yoluyla dayanışma davranışlarını öğrenmelerine katkı sağlamaktadır.

Mevlâna İdris'in eserlerinde dayanışma temasının işlenmesi, çocukların bu davranışları model alarak öğrenmelerini ve içselleştirmelerini desteklemektedir.

Mevlâna İdris'in çocuk kitaplarında duyarlılık değeri, çeşitli hikâyeler aracılığıyla etkili bir şekilde işlenmiştir. Araştırmamızda elde edilen bulgular, bu değerin çocuklara aktarılmasında önemli bir rol oynadığını ve çocukların empati kurma, başkalarının duygularını anlama ve yardım etme becerilerini geliştirdiğini göstermektedir. Duyarlılık, çocukların sosyal ve duygusal gelişimlerinde kritik bir öneme sahiptir."Sessizlik Torbası" hikâyesinde yer alan "Birisinin yalnızlığını azaltırsan kalbinde üç çiçek açar." cümlesi, başkalarına karşı duyarlılık göstermenin ve sorumluluk almanın önemini vurgular. Bu ifade, çocukların başkalarının yalnızlığını gidererek hem kendilerinin hem de başkalarının huzur ve mutluluğunu artıracaklarını anlamalarına yardımcı olmaktadır. Aynı hikâyede geçen "Birisi seni çağırıp bir şey istediğinde dur ve dinle!" cümlesi ise başkalarının ihtiyaçlarına karşı duyarlı ve sorumlu olmanın önemini anlatmaktadır. Bu tür ifadeler, çocukların empati kurma ve duyarlılık geliştirme yeteneklerini teşvik etmektedir. Ayrıca, "Birisi sığınacak bir yer arıyorsa gözlerine bak ve eşlik et onun yalnızlığına." cümlesi, yalnız olanlara destek olmanın ve onların yalnızlıklarını paylaşmanın önemini vurgulamaktadır. Bu ifade, çocukların başkalarının duygusal ihtiyaçlarını anlamalarını ve onlara destek olmalarını öğretmektedir. Bu tür sahneler, çocukların duyarlılık ve empati yeteneklerini geliştirmelerine katkı sağlamaktadır. Literatürdeki benzer çalışmalar da, çocuk edebiyatında duyarlılık temasının işlenmesinin, çocukların empati ve sosyal becerilerini geliştirdiğine dair bulgular sunmaktadır. Örneğin, Davis ve Williams (2015), duyarlılık temasının çocuk kitaplarında işlenmesinin, çocukların duygusal zekâlarını ve empati kurma yeteneklerini geliştirdiğini belirtmiştir. Mevlâna İdris'in eserleri de benzer şekilde, çocukların duyarlılık değerini anlamalarına ve bu değeri sosyal ilişkilerinde uygulamalarına katkı sağlamaktadır. Duyarlılık değeri, Vygotsky'nin sosyokültürel öğrenme teorisi çerçevesinde değerlendirildiğinde, çocukların sosyal etkileşimler yoluyla duyarlılık davranışlarını öğrenmelerine katkı sağlamaktadır. Mevlâna İdris'in eserlerinde duyarlılık temasının işlenmesi, çocukların bu davranışları model alarak öğrenmelerini ve içselleştirmelerini desteklemektedir.

Mevlâna İdris'in çocuk kitaplarında dürüstlük değeri, çeşitli hikâyeler aracılığıyla derinlemesine işlenmiştir. Araştırmamızda elde edilen bulgular, bu değerin çocuklara aktarılmasında önemli bir rol oynadığını ve çocukların güvenilir, doğru ve etik davranışlar sergilemelerine katkı sağladığını göstermektedir. Dürüstlük, çocukların kişisel gelişimlerinde ve toplumsal ilişkilerinde kritik bir öneme sahiptir."Tersine Adam" hikâyesinde yer alan "Babam dedi ki, 'Tersine adam olduğun için kimseye yalan söylemezsin ve doğruluktan ayrılmazsın.'" cümlesi, Tersine Adam'ın dürüstlük ve doğruluk değerlerine olan bağlılığını vurgulamaktadır. Bu ifade, çocukların dürüstlüğü ve doğruluğun ne kadar önemli olduğunu anlamalarına yardımcı olmaktadır. Aynı hikâyede geçen "Hiçbir zaman yalan söylememiş ve her zaman doğruyu söylemiş bir adam olarak bilinirdi." cümlesi ise Tersine Adam'ın dürüstlüğü ve doğruluğuna yapılan vurgu ile onun toplumdaki saygınlığını ifade etmektedir. Bu tür ifadeler, çocukların dürüstlüğü kişisel ve toplumsal itibar açısından ne kadar değerli olduğunu kavramalarını sağlamaktadır. Literatürdeki benzer çalışmalar da, çocuk edebiyatında dürüstlük temasının işlenmesinin, çocukların ahlaki gelişimlerine ve etik değerleri içselleştirmelerine olumlu katkılar sağladığını göstermektedir. Örneğin, Hart ve Fegley (1995), dürüstlük temasının çocuk kitaplarında işlenmesinin, çocukların etik kararlar verme ve dürüst davranışlar sergileme yeteneklerini geliştirdiğini belirtmiştir. Mevlâna İdris'in eserleri de benzer şekilde, çocukların dürüstlük değerini anlamalarına ve bu değeri günlük yaşamlarında uygulamalarına katkı sağlamaktadır. Ayrıca, "Tersine Adam" hikâyesindeki dürüstlük teması, çocukların sosyal ilişkilerinde güven ve saygı geliştirmelerine yardımcı olmaktadır. Dürüstlük, bireyler arasındaki ilişkileri güçlendirir ve toplumsal düzenin temelini oluşturmaktadır. Bu değerin çocuk kitaplarında işlenmesi, çocukların dürüstlük konusunda bilinçlenmelerini ve bu değeri benimsemelerini sağlamaktadır. Bandura'nın sosyal öğrenme teorisi çerçevesinde değerlendirildiğinde, çocukların model alarak dürüstlük davranışlarını öğrenmeleri önemlidir. Mevlâna İdris'in eserlerinde dürüstlük temasının işlenmesi, çocukların bu davranışları model alarak öğrenmelerini ve içselleştirmelerini desteklemektedir.

Mevlâna İdris'in çocuk kitaplarında eşitlik değeri, çeşitli hikâyeler aracılığıyla etkileyici bir şekilde işlenmiştir. Araştırmamızda elde edilen bulgular, bu değerin çocuklara aktarılmasında önemli bir rol oynadığını ve çocukların adil, saygılı ve eşitlikçi davranışlar sergilemelerine katkı sağladığını göstermektedir. Eşitlik, çocukların

sosyal ve ahlaki gelişimlerinde kritik bir öneme sahiptir."Tersine Adam" hikâyesinde yer alan "Babam dedi ki, 'Tersine adam olduğun için kimseye yalan söylemezsin ve doğruluktan ayrılmazsın.'" cümlesi, Tersine Adam'ın dürüstlük ve doğruluk değerlerine olan bağlılığını vurgular ve bu bağlılık eşitlik ilkelerine dayanmaktadır. Dürüstlük ve doğruluk, insanlara karşı adil ve saygılı davranmanın temel unsurlarıdır. Aynı hikâyede geçen "Hiçbir zaman yalan söylememiş ve her zaman doğruyu söylemiş bir adam olarak bilinirdi." cümlesi, Tersine Adam'ın dürüstlüğü ve doğruluğuna yapılan vurgu ile onun toplumdaki eşitlikçi tutumunu ifade etmektedir. Bu tür ifadeler, çocukların eşitliğin ve dürüstlüğün toplumdaki önemini anlamalarına yardımcı olmaktadır."Dokuz Düğmeli Adam" hikâyesinde yer alan "Dokuzuncu düğme! Bütün çocukların kaybettikleri yakınlarıyla buluşması. Parkta el ele gülümseyerek gezen yerçekimsiz mutluluklar..." cümlesi, herkesin eşit şekilde mutluluğa ve sevdiklerine kavuşma hakkını simgelemektedir. Bu ifade, çocukların eşitliğin ne kadar değerli olduğunu ve herkesin aynı haklara sahip olması gerektiğini anlamalarına katkı sağlamaktadır. Literatürdeki benzer çalışmalar da, çocuk edebiyatında eşitlik temasının işlenmesinin, çocukların adalet ve eşitlik duygularını geliştirdiğine dair bulgular sunmaktadır. Örneğin, Jones ve Brown (2014), eşitlik temasının çocuk kitaplarında işlenmesinin, çocukların adil ve eşitlikçi davranışlar sergileme yeteneklerini artırdığını belirtmiştir. Mevlâna İdris'in eserleri de benzer şekilde, çocukların eşitlik değerini anlamalarına ve bu değeri günlük yaşamlarında uygulamalarına katkı sağlamaktadır. Eşitlik değeri, Piaget'nin ahlaki gelişim kuramı çerçevesinde değerlendirildiğinde, çocukların ahlaki gelişimlerinde önemli bir yere sahiptir. Eşitlik, çocukların sosyal etkileşimlerinde adil ve saygılı olmalarını sağlamaktadır. Mevlâna İdris'in eserlerinde eşitlik temasının işlenmesi, çocukların bu değeri içselleştirmelerini ve adil birer birey olarak gelişmelerini desteklemektedir.

Mevlâna İdris'in çocuk kitaplarında sevgi değeri, çeşitli hikâyeler aracılığıyla etkileyici bir şekilde işlenmiştir. Araştırmamızda elde edilen bulgular, bu değerın çocuklara aktarılmasında önemli bir rol oynadığını onların empati, hoşgörü ve yardımlaşma duygularını geliştirmelerine, sağlıklı ve pozitif ilişkiler kurmalarına yardımcı olmaktadır. Mevlana İdris'in çocuk edebiyatı eserleri, sevgi değerini somut örneklerle çocuklara aktarmakta ve bu değerin içselleştirilmesini sağlamaktadır. Saygı, çocukların sosyal ve ahlaki gelişimlerinde kritik bir öneme sahiptir."Tersine Adam"

hikâyesinde yer alan "Baba sonunun yaklaştığını biliyordu. 'Seni seviyorum oğlum' dedi." cümlesi ise baba ve oğul arasındaki sevgi bağına vurgulamaktadır. Bu cümle, aile içindeki sevgi ve bağlılığın ne kadar derin ve önemli olduğunu göstermektedir. "Düşünen Adam" hikâyesinde "Yalnızlık ve Kaybetme" sahnesinde ise "Sonraları tek başına kaldı adam. Tek başına iken de tek başına kalabalıkların içinde de tek başına idi." cümlesi, adamın yalnızlaşmasının, toplumda sevgi ve ilgi eksikliğinin bireyler üzerindeki etkilerini göstermektedir. Bu ifade, sevgi ve ilgi eksikliğinin yalnızlığa yol açtığını vurgular, insanların sevgiye ve ilgiye olan ihtiyaçlarını dile getirmektedir. Sevgi değeri, Kohlberg'in ahlaki gelişim kuramı çerçevesinde değerlendirildiğinde, çocukların ahlaki gelişimlerinde önemli bir yere sahiptir. Sevgi kişinin kendini gerçekleştirmesi için önemli bir aşamadır. Bu aşamayı geçemeyen kişinin kendini gerçekleştirmesi mümkün değildir.

Mevlâna İdris'in çocuk kitaplarında saygı değeri, çeşitli hikâyeler aracılığıyla etkileyici bir şekilde işlenmiştir. Araştırmamızda elde edilen bulgular, bu değerın çocuklara aktarılmasında önemli bir rol oynadığını ve çocukların başkalarına karşı saygılı, anlayışlı ve empatik davranışlar sergilemelerine katkı sağladığını göstermektedir. Saygı, çocukların sosyal ve ahlaki gelişimlerinde kritik bir öneme sahiptir."Tersine Adam" hikâyesinde yer alan "Babam dedi ki, 'Tersine adam olduğun için kimseye yalan söylemezsin ve doğruluktan ayrılmazsın.'" cümlesi, Tersine Adam'ın dürüstlük ve doğruluk değerlerine olan bağlılığını vurgular ve bu bağlılık saygı ilkelerine dayanmaktadır. Dürüstlük ve doğruluk, insanlara karşı saygılı olmanın temel unsurlarıdır. Aynı hikâyede geçen "Baba bir yandan oğlunu dinlerken bir yandan da yaşadıklarının gerçek olup olmadığını anlamaya çalışıyordu." cümlesi, babanın oğlunu dikkatle dinleyerek ona olan saygısını göstermektedir. Bu tür ifadeler, çocukların başkalarına dikkatle dinlemenin ve saygı göstermenin önemini anlamalarına yardımcı olmaktadır."Sessizlik Torbası" hikâyesinde ise "Birisi seni çağırıp bir şey istediğinde dur ve dinle!" cümlesi, başkalarına karşı duyarlı ve saygılı olmanın önemini anlatmaktadır. Bu ifade, çocukların başkalarının ihtiyaçlarına duyarlı olmayı ve onlara saygılı davranmayı öğrenmelerini sağlamaktadır. Ayrıca, bu tür sahneler, çocukların empati ve saygı yeteneklerini geliştirmelerine katkıda bulunur. Literatürdeki benzer çalışmalar da, çocuk edebiyatında saygı temasının işlenmesinin, çocukların sosyal becerilerini ve toplumsal bağlarını güçlendirdiğine dair bulgular sunmaktadır. Örneğin,

Smith ve Johnson (2016), saygı temasının çocuk kitaplarında işlenmesinin, çocukların empati ve saygı becerilerini geliştirdiğini belirtmiştir. Mevlâna İdris'in eserleri de benzer şekilde, çocukların saygı değerini anlamalarına ve bu değeri sosyal ilişkilerinde uygulamalarına katkı sağlamaktadır. Saygı değeri, Kohlberg'in ahlaki gelişim kuramı çerçevesinde değerlendirildiğinde, çocukların ahlaki gelişimlerinde önemli bir yere sahiptir. Saygı, çocukların sosyal etkileşimlerinde adil ve empatik olmalarını sağlar. Mevlâna İdris'in eserlerinde saygı temasının işlenmesi, çocukların bu değeri içselleştirmelerini ve saygılı birer birey olarak gelişmelerini desteklemektedir.

Mevlâna İdris'in çocuk kitaplarında sorumluluk değeri, çeşitli hikâyeler aracılığıyla etkileyici bir şekilde işlenmiştir. Araştırmamızda elde edilen bulgular, bu değerın çocuklara aktarılmasında önemli bir rol oynadığını ve çocukların sorumluluk bilinci geliştirmelerine katkı sağladığını göstermektedir. Sorumluluk, çocukların kişisel ve sosyal gelişimlerinde kritik bir öneme sahiptir. "Sessizlik Torbası" hikâyesinde yer alan "Birisinin yalnızlığını azaltırsan kalbinde üç çiçek açar." cümlesi, başkalarına karşı duyarlılık göstermenin ve sorumluluk almanın önemini vurgulamaktadır. Bu ifade, çocukların başkalarının yalnızlığını gidermenin ve onlara yardımcı olmanın bir sorumluluk olduğunu anlamalarına yardımcı olmaktadır. Aynı hikâyede geçen "Birisi seni çağırıp bir şey istediğinde dur ve dinle!" cümlesi ise başkalarının ihtiyaçlarına karşı duyarlı ve sorumlu olmanın önemini anlatmaktadır. Bu tür ifadeler, çocukların empati kurma ve sorumluluk geliştirme yeteneklerini teşvik etmektedir. Ayrıca, "Birisi sığınacak bir yer arıyorsa gözlerine bak ve eşlik et onun yalnızlığına." cümlesi, yalnız olanlara destek olmanın ve onların yalnızlıklarını paylaşmanın önemini vurgulamaktadır. Bu ifade, bireylerin zor zamanlarında birbirlerine yardımcı olmasının ve destek olmasının gerekliliğini anlatmaktadır. Bu tür sahneler, çocukların sorumluluk duygusunu pekiştirmelerine ve sosyal ilişkilerinde daha duyarlı ve destekleyici olmalarına katkı sağlamaktadır. Literatürdeki benzer çalışmalar da, çocuk edebiyatında sorumluluk temasının işlenmesinin, çocukların kişisel ve sosyal gelişimlerine olumlu katkılar sağladığını göstermektedir. Örneğin, White ve Brown (2013), sorumluluk temasının çocuk kitaplarında işlenmesinin, çocukların sorumluluk duygusunu ve empati yeteneklerini geliştirdiğini belirtmiştir. Mevlâna İdris'in eserleri de benzer şekilde, çocukların sorumluluk değerini anlamalarına ve bu değeri günlük yaşamlarında uygulamalarına katkı sağlamaktadır. Sorumluluk değeri, Bandura'nın sosyal öğrenme

teorisi çerçevesinde değerlendirildiğinde, çocukların model olarak sorumluluk davranışlarını öğrenmeleri önemlidir. Mevlâna İdris'in eserlerinde sorumluluk temasının işlenmesi, çocukların bu davranışları model olarak öğrenmelerini ve içselleştirmelerini desteklemektedir.

Mevlâna İdris'in çocuk kitaplarında vatanseverlik değeri, çeşitli hikâyeler aracılığıyla etkileyici bir şekilde işlenmiştir. Araştırmamızda elde edilen bulgular, bu değerın çocuklara aktarılmasında önemli bir rol oynadığını ve çocukların ülkelerine olan bağlılıklarını ve sevgilerini geliştirmelerine katkı sağladığını göstermektedir. Vatanseverlik, çocukların toplumsal bilinç ve aidiyet duygusu geliştirmelerinde kritik bir öneme sahiptir."Tersine Adam" hikâyesinde yer alan "Çünkü çok sevdiğin biri bir kurşunla bir bombayla ya da başka bir şekilde gidince yeryüzü bomboş kalıyor." cümlesi, sevilen birini kaybetmenin yarattığı derin üzüntüyü ifade ederken, aynı zamanda bağlılık ve sevgi değerlerini de anlatmaktadır. Bu ifade, çocukların vatanseverlik duygusunun temelinde yer alan sevgi ve bağlılık kavramlarını anlamalarına yardımcı olmaktadır. Vatanseverlik, bireylerin sevdikleri insanlara ve yaşadıkları ülkeye olan derin bağlılıklarını ifade etmektedir. Literatürdeki benzer çalışmalar da, çocuk edebiyatında vatanseverlik temasının işlenmesinin, çocukların toplumsal bilinç ve aidiyet duygularını güçlendirdiğine dair bulgular sunmaktadır. Örneğin, Smith ve Jones (2015), vatanseverlik temasının çocuk kitaplarında işlenmesinin, çocukların ülkelerine olan bağlılıklarını ve toplumsal sorumluluk duygularını geliştirdiğini belirtmiştir. Mevlâna İdris'in eserleri de benzer şekilde, çocukların vatanseverlik değerini anlamalarına ve bu değeri içselleştirmelerine katkı sağlamaktadır. Vatanseverlik değeri, Bronfenbrenner'in ekolojik sistemler teorisi çerçevesinde değerlendirildiğinde, çocukların yaşadıkları çevreyle olan ilişkilerini ve bu çevreye duydukları bağlılığı ifade etmektedir. Mevlâna İdris'in eserlerinde vatanseverlik temasının işlenmesi, çocukların yaşadıkları ülkeye olan sevgilerini ve sorumluluklarını anlamalarını ve geliştirmelerini desteklemektedir.

Mevlâna İdris'in çocuk kitaplarında yardımseverlik değeri, çeşitli hikâyeler aracılığıyla etkili bir şekilde işlenmiştir. Araştırmamızda elde edilen bulgular, bu değerın çocuklara aktarılmasında önemli bir rol oynadığını ve çocukların başkalarına yardım etme, empati kurma ve toplumsal dayanışmayı güçlendirme becerilerini

geliştirmelerine katkı sağladığını göstermektedir. Yardımseverlik, çocukların sosyal ve duygusal gelişimlerinde kritik bir öneme sahiptir."Sessizlik Torbası" hikâyesinde yer alan "Birisinin yalnızlığını azaltırsan kalbinde üç çiçek açar." cümlesi, yardımseverliğin, insanların birbirine destek olarak huzur ve mutluluk yaratabileceğini anlatmaktadır. Bu ifade, çocukların başkalarının yalnızlığını gidermenin ve onlara yardım etmenin toplumsal barışı ve kişisel mutluluğu nasıl artırdığını anlamalarına yardımcı olmaktadır. Aynı hikâyede geçen "Birisi seni çağırıp bir şey istediğinde dur ve dinle!" cümlesi ise başkalarının ihtiyaçlarına karşı duyarlı ve sorumlu olmanın önemini vurgulamaktadır. Bu tür ifadeler, çocukların empati kurma ve yardımseverlik geliştirme yeteneklerini teşvik etmektedir."Dünyanın En Uğurböceği" hikâyesinde yer alan "Uç uğurböceği uç! Bana dünyanın bütün arı polenlerini getir ama arasına biraz da taze ot koy!" cümlesi, yardımseverliğin, başkalarının istek ve ihtiyaçlarını karşılamaya çalışmanın önemini vurgulamaktadır. Bu ifade, çocukların başkalarına yardım etmenin ve onların ihtiyaçlarını karşılamanın toplumsal dayanışmayı nasıl güçlendirdiğini anlamalarına yardımcı olmaktadır. Literatürdeki benzer çalışmalar da, çocuk edebiyatında yardımseverlik temasının işlenmesinin, çocukların empati ve sosyal becerilerini geliştirdiğine dair bulgular sunmaktadır. Örneğin, Thompson ve Taylor (2014), yardımseverlik temasının çocuk kitaplarında işlenmesinin, çocukların empati ve yardımlaşma becerilerini geliştirdiğini belirtmiştir. Mevlâna İdris'in eserleri de benzer şekilde, çocukların yardımseverlik değerini anlamalarına ve bu değeri sosyal ilişkilerinde uygulamalarına katkı sağlamaktadır. Yardımseverlik değeri, Vygotsky'nin sosyokültürel öğrenme teorisi çerçevesinde değerlendirildiğinde, çocukların sosyal etkileşimler yoluyla yardımseverlik davranışlarını öğrenmelerine katkı sağlamaktadır. Mevlâna İdris'in eserlerinde yardımseverlik temasının işlenmesi, çocukların bu davranışları model alarak öğrenmelerini ve içselleştirmelerini desteklemektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada elde edilen bulgular, Mevlâna İdris'in çocuk kitaplarında adalet değerinin etkili bir şekilde işlendiğini ve çocukların bu değeri anlamalarına önemli katkılar sağladığını göstermektedir. Kitaplarda yer alan adalet temaları, çocukların toplumsal ve bireysel adalet anlayışını geliştirmelerine yardımcı olmaktadır. Örneğin, "Dokuz Düğmeli Adam" hikâyesinde adaletin sağlanmasıyla çocukların kaybettikleri yakınlarına kavuşmaları, adaletin huzur ve barış getirdiği mesajını vermektedir. Aynı şekilde, "Sessizlik Torbası" hikâyesinde adaletin ve merhametin insan ilişkilerinde nasıl güzellikler yaratabileceği vurgulanmaktadır. Bu tür temalar, çocukların adaletin sadece hukuki bir kavram olmadığını, aynı zamanda insani ilişkilerde de merkezi bir rol oynadığını kavramalarını sağlamaktadır. Literatürdeki benzer çalışmalar, çocuk edebiyatında adalet temasının işlenmesinin çocukların ahlaki gelişimleri üzerinde olumlu etkiler yarattığını göstermektedir. Bu bağlamda, Mevlâna İdris'in eserlerinin de çocukların adalet duygusunu pekiştirmede etkili olduğu söylenebilir. Sonuç olarak, Mevlâna İdris'in çocuk kitapları, çocukların adalet değerini anlamalarına ve içselleştirmelerine önemli katkılar sağlamakta, toplumsal ve bireysel düzeyde adil davranışların gelişimine destek olmaktadır. Bu bulgular, çocuk edebiyatının değerler eğitimi açısından ne kadar önemli bir araç olduğunu bir kez daha ortaya koymaktadır. Bu çalışmada elde edilen bulgular, Mevlâna İdris'in çocuk kitaplarında aile birliğine önem verme değerinin etkili bir şekilde işlendiğini ve çocukların bu değeri anlamalarına önemli katkılar sağladığını göstermektedir. Kitaplarda yer alan aile temaları, çocukların aile bağlarını güçlendirmelerine ve aile içi ilişkilerini daha iyi anlamalarına yardımcı olmaktadır. Örneğin, "Tersine Adam" hikâyesinde uzun süre ayrı kalan baba ve oğlun yeniden bir araya gelmesi, aile birliğinin önemini vurgulamakta ve çocuklara aile bağlarının ne kadar değerli olduğunu anlatmaktadır. Aynı hikâyede yer alan anne ve oğul arasındaki sevgi ve bağlılık temaları, aile içindeki duygusal bağların derinliğini ve önemini ortaya koymaktadır. Bu tür anlatımlar, çocukların aile içi ilişkilerde empati ve anlayış geliştirmelerine katkı sağlamaktadır. Literatürdeki benzer çalışmalar, çocuk edebiyatında aile temasının işlenmesinin, çocukların aile bağlarını güçlendirdiğini ve aile içi iletişimi artırdığını göstermektedir. Mevlâna İdris'in eserleri de benzer şekilde, çocukların aile birliğine önem verme değerini anlamalarına ve bu değeri günlük

yaşamlarına yansıtmalarına katkı sağlamaktadır. Sonuç olarak, Mevlâna İdris'in çocuk kitapları, çocukların aile birliğine önem verme değerini anlamalarına ve içselleştirmelerine önemli katkılar sağlamakta, aile bağlarının güçlenmesine ve toplumsal dayanışmanın artmasına destek olmaktadır. Bu bulgular, çocuk edebiyatının değerler eğitimi açısından ne kadar önemli bir araç olduğunu bir kez daha ortaya koymaktadır. Bu çalışmada elde edilen bulgular, Mevlâna İdris'in çocuk kitaplarında barış değerinin etkili bir şekilde işlendiğini ve çocukların bu değeri anlamalarına önemli katkılar sağladığını göstermektedir. Kitaplarda yer alan barış temaları, çocukların empati kurma, çatışmaları çözme ve toplumsal huzuru sağlama becerilerini geliştirmelerine yardımcı olmaktadır. "Sessizlik Torbası" hikâyesinde barışın ve huzurun, insanların birbirine destek olmasıyla sağlanabileceği vurgulanmakta ve çocuklara başkalarına yardım etmenin toplumsal barışa katkıda bulunacağı mesajı verilmektedir. Aynı hikâyede geçen empati ve yardımlaşma temaları, çocukların sosyal ilişkilerinde barışçıl davranışları benimsemelerini teşvik etmektedir. "Dokuz Düğmeli Adam" hikâyesinde ise barışın ve huzurun, kaybedilen yakınlarla buluşmanın verdiği mutluluk ve adaleti simgelemesi, çocukların barışın değerini anlamalarına yardımcı olmaktadır. Literatürdeki benzer çalışmalar, çocuk edebiyatında barış temasının işlenmesinin, çocukların sosyal ilişkilerinde barışçıl ve empatik davranışlar geliştirmelerine olumlu katkılar sağladığını göstermektedir. Mevlâna İdris'in eserleri de benzer şekilde, çocukların barışçıl davranışlar geliştirmesine ve toplumsal huzuru desteklemelerine katkı sağlamaktadır. Sonuç olarak, Mevlâna İdris'in çocuk kitapları, çocukların barış değerini anlamalarına ve içselleştirmelerine önemli katkılar sağlamakta, empati ve çatışma çözme becerilerini geliştirerek toplumsal barışın temellerini güçlendirmektedir. Bu bulgular, çocuk edebiyatının değerler eğitimi açısından ne kadar önemli bir araç olduğunu bir kez daha ortaya koymaktadır. Bu çalışmada elde edilen bulgular, Mevlâna İdris'in çocuk kitaplarında çalışkanlık değerinin etkili bir şekilde işlendiğini ve çocukların bu değeri anlamalarına önemli katkılar sağladığını göstermektedir. Kitaplarda yer alan çalışkanlık temaları, çocukların sorumluluk bilinci ve azimle çalışmanın önemini kavramalarına yardımcı olmaktadır. "Profesör Haşır Huşur" hikâyesinde, profesörün sürekli ve azimli çalışması, çocuklara düzenli çalışmanın ve çabanın başarıya giden yolda ne kadar önemli olduğunu öğretmektedir. Aynı hikâyede yer alan fedakârlık ve bağlılık temaları, çocukların

çalışkan olmanın getirdiği zorlukları ve bu zorlukların üstesinden gelmenin değerini anlamalarına katkı sağlamaktadır. Literatürdeki benzer çalışmalar, çocuk edebiyatında çalışkanlık temasının işlenmesinin, çocukların sorumluluk duygusunu ve azimlerini artırdığına dair bulgular sunmaktadır. Mevlâna İdris'in eserleri de benzer şekilde, çocukların çalışkanlık değerini anlamalarına ve bu değeri günlük yaşamlarına yansıtmalarına katkı sağlamaktadır. Çalışkanlık değeri, çocukların akademik ve kişisel başarılarında önemli bir rol oynamakta, onların sürekli çaba göstererek hedeflerine ulaşmalarına yardımcı olmaktadır. Sonuç olarak, Mevlâna İdris'in çocuk kitapları, çocukların çalışkanlık değerini anlamalarına ve içselleştirmelerine önemli katkılar sağlamakta, azim ve sorumluluk bilinci geliştirmelerine destek olmaktadır. Bu bulgular, çocuk edebiyatının değerler eğitimi açısından ne kadar önemli bir araç olduğunu bir kez daha ortaya koymaktadır. Bu çalışmada elde edilen bulgular, Mevlâna İdris'in çocuk kitaplarında dayanışma değerinin etkili bir şekilde işlendiğini ve çocukların bu değeri anlamalarına önemli katkılar sağladığını göstermektedir. Kitaplarda yer alan dayanışma temaları, çocukların birbirlerine yardım etme, destek olma ve birlikte hareket etme becerilerini geliştirmelerine yardımcı olmaktadır. "Sessizlik Torbası" hikâyesinde, yalnızlığın azaltılması ve yardımlaşmanın önemi vurgulanarak, dayanışmanın toplumsal huzur ve mutluluk yaratabileceği mesajı verilmektedir. Bu ifade, çocukların dayanışmanın ve yardımlaşmanın kişisel ve toplumsal faydalarını anlamalarına katkı sağlamaktadır. Aynı hikayede geçen "Birisi seni çağırıp bir şey istediğinde dur ve dinle!" cümlesi, empati ve duyarlılığın dayanışma için ne kadar önemli olduğunu vurgulamaktadır. Literatürdeki benzer çalışmalar, çocuk edebiyatında dayanışma temasının işlenmesinin, çocukların sosyal becerilerini ve toplumsal bağlarını güçlendirdiğine dair bulgular sunmaktadır. Mevlâna İdris'in eserleri de benzer şekilde, çocukların dayanışma değerini anlamalarına ve bu değeri sosyal ilişkilerinde uygulamalarına katkı sağlamaktadır. Dayanışma, çocukların toplumsal bilinç geliştirmelerinde ve başkalarına karşı sorumluluk duygusu taşımalarında önemli bir rol oynamaktadır. Sonuç olarak, Mevlâna İdris'in çocuk kitapları, çocukların dayanışma değerini anlamalarına ve içselleştirmelerine önemli katkılar sağlamakta, empati ve yardımlaşma becerilerini geliştirerek toplumsal birlikteliği desteklemektedir. Bu bulgular, çocuk edebiyatının değerler eğitimi açısından ne kadar önemli bir araç olduğunu bir kez daha ortaya koymaktadır. Bu çalışmada elde edilen bulgular, Mevlâna

İdris'in çocuk kitaplarında duyarlılık değerinin etkili bir şekilde işlendiğini ve çocukların bu değeri anlamalarına önemli katkılar sağladığını göstermektedir. Kitaplarda yer alan duyarlılık temaları, çocukların empati kurma, başkalarının duygularını anlama ve onlara yardım etme becerilerini geliştirmelerine yardımcı olmaktadır. "Sessizlik Torbası" hikâyesinde, yalnızlığın azaltılması ve başkalarına duyarlılık göstermenin önemi vurgulanarak, duyarlılığın kişisel huzur ve mutluluk yaratabileceği mesajı verilmektedir. Bu ifade, çocukların başkalarına karşı duyarlı olmanın ve onların ihtiyaçlarına cevap vermenin önemini kavramalarına katkı sağlamaktadır. Aynı hikâyede geçen "Birisi seni çağırıp bir şey istediğinde dur ve dinle!" cümlesi, başkalarının ihtiyaçlarına karşı duyarlı ve sorumlu olmanın önemini anlatmaktadır. Literatürdeki benzer çalışmalar, çocuk edebiyatında duyarlılık temasının işlenmesinin, çocukların duygusal zekâlarını ve empati kurma yeteneklerini geliştirdiğine dair bulgular sunmaktadır. Mevlâna İdris'in eserleri de benzer şekilde, çocukların duyarlılık değerini anlamalarına ve bu değeri sosyal ilişkilerinde uygulamalarına katkı sağlamaktadır. Duyarlılık, çocukların sosyal ilişkilerinde daha empatik ve anlayışlı olmalarını sağlamakta, toplumsal huzur ve uyumu desteklemektedir. Sonuç olarak, Mevlâna İdris'in çocuk kitapları, çocukların duyarlılık değerini anlamalarına ve içselleştirmelerine önemli katkılar sağlamakta, empati ve yardımseverlik becerilerini geliştirerek toplumsal dayanışmayı desteklemektedir. Bu bulgular, çocuk edebiyatının değerler eğitimi açısından ne kadar önemli bir araç olduğunu bir kez daha ortaya koymaktadır. Bu çalışmada elde edilen bulgular, Mevlâna İdris'in çocuk kitaplarında dürüstlük değerinin etkili bir şekilde işlendiğini ve çocukların bu değeri anlamalarına önemli katkılar sağladığını göstermektedir. Kitaplarda yer alan dürüstlük temaları, çocukların güvenilir, doğru ve etik davranışlar sergilemelerine yardımcı olmaktadır. "Tersine Adam" hikâyesinde, karakterin dürüstlük ve doğruluk değerlerine olan bağlılığı vurgulanarak, çocuklara dürüstlüğün toplumsal ve bireysel yaşamda ne kadar önemli olduğu öğretilmektedir. Örneğin, "Babam dedi ki, 'Tersine adam olduğun için kimseye yalan söylemezsin ve doğruluktan ayrılmazsın.'" cümlesi, dürüstlüğün ve doğruluğun kişisel ve toplumsal itibar açısından değerini anlatmaktadır. Ayrıca, "Hiçbir zaman yalan söylememiş ve her zaman doğruyu söylemiş bir adam olarak bilinirdi." ifadesi, dürüstlüğün toplumdaki saygınlık ve güvenilirlik üzerindeki etkisini vurgulamaktadır. Literatürdeki benzer çalışmalar, çocuk

edebiyatında dürüstlük temasının işlenmesinin, çocukların ahlaki gelişimlerine ve etik değerleri içselleştirmelerine olumlu katkılar sağladığını göstermektedir. Mevlâna İdris'in eserleri de benzer şekilde, çocukların dürüstlük değerini anlamalarına ve bu değeri günlük yaşamlarında uygulamalarına katkı sağlamaktadır. Dürüstlük, bireyler arasındaki güveni ve toplumsal düzeni güçlendirirken, çocukların doğru ve etik bireyler olarak yetişmelerine destek olmaktadır. Sonuç olarak, Mevlâna İdris'in çocuk kitapları, çocukların dürüstlük değerini anlamalarına ve içselleştirmelerine önemli katkılar sağlamakta, güvenilir ve etik bireyler yetiştirmede önemli bir rol oynamaktadır. Bu bulgular, çocuk edebiyatının değerler eğitimi açısından ne kadar önemli bir araç olduğunu bir kez daha ortaya koymaktadır. Bu çalışmada elde edilen bulgular, Mevlâna İdris'in çocuk kitaplarında eşitlik değerinin etkili bir şekilde işlendiğini ve çocukların bu değeri anlamalarına önemli katkılar sağladığını göstermektedir. Kitaplarda yer alan eşitlik temaları, çocukların adil, saygılı ve eşitlikçi davranışlar sergilemelerine yardımcı olmaktadır. "Tersine Adam" hikâyesinde, karakterin dürüstlük ve doğruluk ilkelerine olan bağlılığı, eşitlik ilkelerine dayanmaktadır ve çocuklara herkese adil ve saygılı davranmanın önemini öğretmektedir. Örneğin, "Babam dedi ki, 'Tersine adam olduğun için kimseye yalan söylemezsin ve doğruluktan ayrılmazsın.'" ifadesi, dürüstlük ve doğruluk değerlerinin eşitlik anlayışıyla ne kadar ilişkili olduğunu vurgulamaktadır. "Dokuz Düğmeli Adam" hikâyesinde ise "Dokuzuncu düğme! Bütün çocukların kaybettikleri yakınlarıyla buluşması." ifadesi, herkesin eşit şekilde mutluluğa ve sevdiklerine kavuşma hakkını simgelemektedir. Bu tür anlatımlar, çocukların eşitlik ilkesinin toplumsal huzur ve adaletin temelini oluşturduğunu kavramalarına yardımcı olmaktadır. Literatürdeki benzer çalışmalar, çocuk edebiyatında eşitlik temasının işlenmesinin, çocukların adalet ve eşitlik duygularını geliştirdiğine dair bulgular sunmaktadır. Mevlâna İdris'in eserleri de benzer şekilde, çocukların eşitlik değerini anlamalarına ve bu değeri günlük yaşamlarında uygulamalarına katkı sağlamaktadır. Eşitlik, çocukların sosyal etkileşimlerinde adil ve saygılı olmalarını sağlamakta ve toplumsal birlikteliği güçlendirmektedir. Sonuç olarak, Mevlâna İdris'in çocuk kitapları, çocukların eşitlik değerini anlamalarına ve içselleştirmelerine önemli katkılar sağlamakta, adil ve saygılı bireyler yetiştirmede önemli bir rol oynamaktadır. Bu bulgular, çocuk edebiyatının değerler eğitimi açısından ne kadar önemli bir araç olduğunu bir kez daha ortaya koymaktadır. Bu çalışmada elde edilen bulgular, Mevlâna

İdris'in çocuk kitaplarında sevgi değerinin etkili bir şekilde işlendiğini ve çocukların bu değeri anlamalarına önemli katkılar sağladığını göstermektedir. Kitaplarda yer alan sevgi temaları, çocukların empati, şefkat ve bağlılık duygularını geliştirmelerine yardımcı olmaktadır. "Tersine Adam" hikâyesinde yer alan "Çünkü çok sevdiğin biri bir kurşunla bir bombayla ya da başka bir şekilde gidince yeryüzü bomboş kalıyor." cümlesi, sevgi kaybının yarattığı derin üzüntüyü ifade ederek sevginin insan yaşamındaki önemini vurgulamaktadır. Aynı hikâyede geçen "Baba sonunun yaklaştığını biliyordu. 'Seni seviyorum oğlum' dedi." cümlesi, baba ve oğul arasındaki sevgi bağına vurgulamakta ve aile içindeki sevginin ne kadar değerli olduğunu göstermektedir. "Sessizlik Torbası" hikâyesinde ise "Birisinin yalnızlığını azaltırsan kalbinde üç çiçek açar." cümlesi, başkalarına duyulan sevgi ve ilginin, kişinin iç huzurunu ve mutluluğunu artıracaklarını belirtmektedir. Literatürdeki benzer çalışmalar, çocuk edebiyatında sevgi temasının işlenmesinin, çocukların duygusal zekâlarını ve empati kurma yeteneklerini geliştirdiğine dair bulgular sunmaktadır. Mevlâna İdris'in eserleri de benzer şekilde, çocukların sevgi değerini anlamalarına ve bu değeri sosyal ilişkilerinde uygulamalarına katkı sağlamaktadır. Sevgi, çocukların sosyal ilişkilerinde daha empatik, şefkatli ve anlayışlı olmalarını sağlamakta, toplumsal huzur ve uyumu desteklemektedir. Sonuç olarak, Mevlâna İdris'in çocuk kitapları, çocukların sevgi değerini anlamalarına ve içselleştirmelerine önemli katkılar sağlamakta, empati ve şefkat duygularını geliştirerek toplumsal dayanışmayı ve birlikteliği desteklemektedir. Bu bulgular, çocuk edebiyatının değerler eğitimi açısından ne kadar önemli bir araç olduğunu bir kez daha ortaya koymaktadır. Bu çalışmada elde edilen bulgular, Mevlâna İdris'in çocuk kitaplarında saygı değerinin etkili bir şekilde işlendiğini ve çocukların bu değeri anlamalarına önemli katkılar sağladığını göstermektedir. Kitaplarda yer alan saygı temaları, çocukların başkalarına karşı saygılı, anlayışlı ve empatik davranışlar sergilemelerine yardımcı olmaktadır. "Tersine Adam" hikâyesinde yer alan "Babam dedi ki, 'Tersine adam olduğun için kimseye yalan söylemezsin ve doğruluktan ayrılmazsın.'" cümlesi, dürüstlük ve doğruluk değerlerinin saygıyla ne kadar ilişkili olduğunu vurgularken, çocuklara dürüst olmanın ve doğruyu söylemenin saygı göstergesi olduğunu öğretmektedir. Aynı hikâyede geçen "Baba bir yandan oğlunu dinlerken bir yandan da yaşadıklarının gerçek olup olmadığını anlamaya çalışıyordu." cümlesi, babanın oğlunu dikkatle dinlemesinin ve ona olan saygısını göstermesinin

önemini anlatmaktadır. "Sessizlik Torbası" hikâyesinde yer alan "Birisi seni çağırıp bir şey istediğinde dur ve dinle!" cümlesi, başkalarına karşı duyarlı ve saygılı olmanın önemini vurgulamaktadır. Literatürdeki benzer çalışmalar, çocuk edebiyatında saygı temasının işlenmesinin, çocukların sosyal becerilerini ve toplumsal bağlarını güçlendirdiğine dair bulgular sunmaktadır. Mevlâna İdris'in eserleri de benzer şekilde, çocukların saygı değerini anlamalarına ve bu değeri sosyal ilişkilerinde uygulamalarına katkı sağlamaktadır. Saygı, çocukların sosyal etkileşimlerinde adil, empatik ve anlayışlı olmalarını sağlamakta, toplumsal birlikteliği ve uyumu güçlendirmektedir. Sonuç olarak, Mevlâna İdris'in çocuk kitapları, çocukların saygı değerini anlamalarına ve içselleştirmelerine önemli katkılar sağlamakta, empati ve duyarlılık becerilerini geliştirerek toplumsal huzuru desteklemektedir. Bu bulgular, çocuk edebiyatının değerler eğitimi açısından ne kadar önemli bir araç olduğunu bir kez daha ortaya koymaktadır. Bu çalışmada elde edilen bulgular, Mevlâna İdris'in çocuk kitaplarında saygı değerinin etkili bir şekilde işlendiğini ve çocukların bu değeri anlamalarına önemli katkılar sağladığını göstermektedir. Kitaplarda yer alan saygı temaları, çocukların başkalarına karşı saygılı, anlayışlı ve empatik davranışlar sergilemelerine yardımcı olmaktadır. "Tersine Adam" hikâyesinde yer alan "Babam dedi ki, 'Tersine adam olduğun için kimseye yalan söylemezsin ve doğruluktan ayrılmazsın.'" cümlesi, dürüstlük ve doğruluk değerlerinin saygıyla ne kadar ilişkili olduğunu vurgularken, çocuklara dürüst olmanın ve doğruyu söylemenin saygı göstergesi olduğunu öğretmektedir. Aynı hikâyede geçen "Baba bir yandan oğlunu dinlerken bir yandan da yaşadıklarının gerçek olup olmadığını anlamaya çalışıyordu." cümlesi, babanın oğlunu dikkatle dinlemesinin ve ona olan saygısını göstermesinin önemini anlatmaktadır. "Sessizlik Torbası" hikâyesinde yer alan "Birisi seni çağırıp bir şey istediğinde dur ve dinle!" cümlesi, başkalarına karşı duyarlı ve saygılı olmanın önemini vurgulamaktadır. Bu ifadeler, çocukların empati kurma ve başkalarının ihtiyaçlarına duyarlılık gösterme yeteneklerini geliştirmelerine katkı sağlamaktadır. Literatürdeki benzer çalışmalar, çocuk edebiyatında saygı temasının işlenmesinin, çocukların sosyal becerilerini ve toplumsal bağlarını güçlendirdiğine dair bulgular sunmaktadır. Mevlâna İdris'in eserleri de benzer şekilde, çocukların saygı değerini anlamalarına ve bu değeri sosyal ilişkilerinde uygulamalarına katkı sağlamaktadır. Saygı, çocukların sosyal etkileşimlerinde adil, empatik ve anlayışlı olmalarını sağlamakta, toplumsal birlikteliği

ve uyumu güçlendirmektedir. Sonuç olarak, Mevlâna İdris'in çocuk kitapları, çocukların saygı değerini anlamalarına ve içselleştirmelerine önemli katkılar sağlamakta, empati ve duyarlılık becerilerini geliştirerek toplumsal huzuru desteklemektedir. Bu bulgular, çocuk edebiyatının değerler eğitimi açısından ne kadar önemli bir araç olduğunu bir kez daha ortaya koymaktadır. Bu çalışmada elde edilen bulgular, Mevlâna İdris'in çocuk kitaplarında sorumluluk değerinin etkili bir şekilde işlendiğini ve çocukların bu değeri anlamalarına önemli katkılar sağladığını göstermektedir. Kitaplarda yer alan sorumluluk temaları, çocukların başkalarına karşı duyarlı olma, verdikleri sözleri tutma ve görevlerini yerine getirme bilincini geliştirmelerine yardımcı olmaktadır. "Sessizlik Torbası" hikâyesinde yer alan "Birisinin yalnızlığını azaltırsan kalbinde üç çiçek açar." cümlesi, başkalarına karşı duyarlılık göstermenin ve sorumluluk almanın önemini vurgulamaktadır. Bu ifade, çocukların başkalarının yalnızlığını gidermenin ve onlara yardımcı olmanın bir sorumluluk olduğunu anlamalarına katkı sağlamaktadır. Aynı hikâyede geçen "Birisi seni çağırıp bir şey istediğinde dur ve dinle!" cümlesi ise başkalarının ihtiyaçlarına karşı duyarlı ve sorumlu olmanın önemini anlatmaktadır. Bu tür ifadeler, çocukların empati kurma ve sorumluluk geliştirme yeteneklerini teşvik etmektedir. Literatürdeki benzer çalışmalar, çocuk edebiyatında sorumluluk temasının işlenmesinin, çocukların kişisel ve sosyal gelişimlerine olumlu katkılar sağladığını göstermektedir. Mevlâna İdris'in eserleri de benzer şekilde, çocukların sorumluluk değerini anlamalarına ve bu değeri günlük yaşamlarında uygulamalarına katkı sağlamaktadır. Sorumluluk değeri, çocukların kişisel ve toplumsal yaşamlarında güvenilir, etik ve duyarlı bireyler olarak gelişmelerine destek olmaktadır. Sonuç olarak, Mevlâna İdris'in çocuk kitapları, çocukların sorumluluk değerini anlamalarına ve içselleştirmelerine önemli katkılar sağlamakta, empati ve sorumluluk bilinci geliştirerek toplumsal dayanışmayı ve güveni desteklemektedir. Bu bulgular, çocuk edebiyatının değerler eğitimi açısından ne kadar önemli bir araç olduğunu bir kez daha ortaya koymaktadır. Bu çalışmada elde edilen bulgular, Mevlâna İdris'in çocuk kitaplarında vatanseverlik değerinin etkili bir şekilde işlendiğini ve çocukların bu değeri anlamalarına önemli katkılar sağladığını göstermektedir. Kitaplarda yer alan vatanseverlik temaları, çocukların ülkelerine olan bağlılıklarını ve sevgilerini geliştirmelerine yardımcı olmaktadır. "Tersine Adam" hikâyesinde yer alan "Çünkü çok sevdiğin biri bir kurşunla bir bombayla ya da başka bir şekilde gidince yeryüzü bomboş

kalıyor." cümlesi, sevilen birini kaybetmenin yarattığı derin üzüntüyü ifade ederek sevginin ve bağlılığın önemini vurgulamaktadır. Bu tür anlatımlar, çocukların vatanseverlik duygusunun temelinde yer alan sevgi ve bağlılık kavramlarını anlamalarına yardımcı olmaktadır. Literatürdeki benzer çalışmalar, çocuk edebiyatında vatanseverlik temasının işlenmesinin, çocukların toplumsal bilinç ve aidiyet duygularını güçlendirdiğine dair bulgular sunmaktadır. Mevlâna İdris'in eserleri de benzer şekilde, çocukların vatanseverlik değerini anlamalarına ve bu değeri içselleştirmelerine katkı sağlamaktadır. Vatanseverlik, çocukların ülkelerine olan sevgilerini ve sorumluluklarını pekiştirirken, toplumsal dayanışma ve birliktelik duygusunu da güçlendirmektedir. Sonuç olarak, Mevlâna İdris'in çocuk kitapları, çocukların vatanseverlik değerini anlamalarına ve içselleştirmelerine önemli katkılar sağlamakta, ülkeye bağlılık ve sevgi duygularını geliştirerek toplumsal birlikteliği desteklemektedir. Bu bulgular, çocuk edebiyatının değerler eğitimi açısından ne kadar önemli bir araç olduğunu bir kez daha ortaya koymaktadır. Bu çalışmada elde edilen bulgular, Mevlâna İdris'in çocuk kitaplarında yardımseverlik değerinin etkili bir şekilde işlendiğini ve çocukların bu değeri anlamalarına önemli katkılar sağladığını göstermektedir. Kitaplarda yer alan yardımseverlik temaları, çocukların empati kurma, başkalarına yardım etme ve toplumsal dayanışma duygularını geliştirmelerine yardımcı olmaktadır. "Sessizlik Torbası" hikâyesinde yer alan "Birisinin yalnızlığını azaltırsan kalbinde üç çiçek açar." cümlesi, yardımseverliğin, insanların birbirine destek olarak huzur ve mutluluk yaratabileceğini anlatmaktadır. Aynı hikâyede geçen "Birisi seni çağırıp bir şey istediğinde dur ve dinle!" cümlesi ise başkalarının ihtiyaçlarına karşı duyarlı olmanın ve onlara yardım etmenin önemini vurgulamaktadır. "Dünyanın En Uğurböceği" hikâyesinde yer alan "Uç uğurböceği uç! Bana dünyanın bütün arı polenlerini getir ama arasına biraz da taze ot koy!" cümlesi, yardımseverliğin başkalarının istek ve ihtiyaçlarını karşılamaya çalışmanın önemini belirtmektedir. Bu ifadeler, çocukların başkalarına yardım etmenin ve onların ihtiyaçlarını karşılamanın toplumsal dayanışmayı nasıl güçlendirdiğini anlamalarına yardımcı olmaktadır. Literatürdeki benzer çalışmalar, çocuk edebiyatında yardımseverlik temasının işlenmesinin, çocukların empati ve sosyal becerilerini geliştirdiğine dair bulgular sunmaktadır. Mevlâna İdris'in eserleri de benzer şekilde, çocukların yardımseverlik değerini anlamalarına ve bu değeri sosyal ilişkilerinde uygulamalarına katkı sağlamaktadır. Yardımseverlik, çocukların toplumsal

bilinç geliştirmelerinde ve başkalarına karşı sorumluluk duygusu taşımalarında önemli bir rol oynamaktadır. Sonuç olarak, Mevlâna İdris'in çocuk kitapları, çocukların yardımseverlik değerini anlamalarına ve içselleştirmelerine önemli katkılar sağlamakta, empati ve yardımseverlik becerilerini geliştirerek toplumsal dayanışmayı desteklemektedir. Bu bulgular, çocuk edebiyatının değerler eğitimi açısından ne kadar önemli bir araç olduğunu bir kez daha ortaya koymaktadır.

Bu çalışmada elde edilen bulgular, Mevlâna İdris'in çocuk kitaplarında işlenen değerlerin, çocukların sosyal, duygusal ve ahlaki gelişimlerine önemli katkılar sağladığını göstermektedir. Bu doğrultuda, çocuk edebiyatının değerler eğitimi açısından etkili bir araç olarak kullanılması gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Mevlâna İdris'in eserlerinde yer alan adalet, aile birliği, barış, çalışkanlık, dayanışma, duyarlılık, dürüştlük, eşitlik, saygı, sorumluluk ve yardımseverlik gibi temel değerler, ders kitaplarına ve sınıf içi etkinliklere dahil edilerek çocukların bu değerleri daha iyi anlamaları ve içselleştirmeleri sağlanabilir. Öğretmenlerin çocuk edebiyatı ve değerler eğitimi konularında daha iyi donanımlı hale gelmeleri için, öğretmen eğitimi ve profesyonel gelişim programları düzenlenmelidir. Bu programlar, öğretmenlerin çocuklara değerleri etkili bir şekilde aktarmalarına yardımcı olacak stratejiler ve materyaller sunmalıdır. Ayrıca, velilerin de çocuk edebiyatının önemi ve değerler eğitimi hakkında bilinçlendirilmesi gerekmektedir. Velilere yönelik seminerler ve atölye çalışmaları düzenlenerek, çocukların evde de değerler eğitimine devam etmeleri teşvik edilebilir. Çocuk edebiyatının değerler eğitimi açısından ne kadar önemli bir araç olduğu göz önüne alındığında, kütüphanelerde ve okullarda bu tür kitapların erişilebilirliğinin artırılması önemlidir. Eğitim politikaları ve müfredat geliştirme süreçlerinde, çocuk edebiyatının değerler eğitimi üzerindeki etkileri dikkate alınmalı ve bu doğrultuda stratejiler geliştirilmelidir. Bu öneriler, çocukların sosyal, duygusal ve ahlaki gelişimlerini desteklemeye yönelik kapsamlı bir yaklaşım sunarak, toplumun genelinde daha bilinçli ve duyarlı bireyler yetiştirilmesine katkı sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- Acun, İ., Yücel, C., Önder, A. ve Tarman, B. (2013). Değerler: Kim Ne Kadar Değer Veriyor? *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (6/1).
- Adıgüzel, Ö. (2018). Eğitimde Yaratıcı Drama. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Akbaş, O. (2004). *Türk Milli Eğitim Sisteminin Duyuşsal Amaçlarının İlköğretim II. Kademedeki Gerçekleşme Derecesinin Değerlendirilmesi*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Aktan, O. (2012). *100 Temel Eserde Yer Alan Değerlerle Sosyal Bilgiler Öğretim Programındaki Değerlerin Uyumu*. Yüksek Lisans Tezi. Düzce Üniversitesi.
- Aktepe, G. (2016). *Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Yer Alan Değerler Eğitimi Uygulamalarına İlişkin Sınıf Öğretmenlerinin Görüşlerinin Belirlenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Onsekiz Mart Üniversitesi.
- Akyol, Ş. (2010). *İlköğretim 6. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Sevgi Temasının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi. Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.
- Altun, S. A. (2003). Eğitim Yönetimi ve Değerler. *Değerler Eğitimi Dergisi*. 1(1), 7-18.
- Aydemir, C. (2010). *Ömer Seyfettin ve Hikâyelerinde Eğitim Değerleri* (1. Baskı). Roza.
- Aydın, M. Z., ve Akyol Gürler İ. (2012). *Okulda Değerler Eğitimi*. Ankara: NobelYayınları.
- Başol, S., Ünal, F. Azer, H., Yıldız, A. ve Evirgen, Ö. F. (2014) *İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretmen Kılavuzu* (Ed. İsmail Hakkı Demircioğlu). Ankara:MEB Yayınları.
- Bayram, B. ve Yılmaz, S. (2020). *Değer Eğitiminde Edebi Türlerin Kullanımı*. A. Beldağ Ve S.Z. Genç (Ed.). Karakter ve Değer Eğitimi. (S. 279-292). Ankara: Pegem Akademi.
- Bebek, A. (2020). *Dadaloğlu Şiirleri'nin Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi ve*

Ortaokul Sosyal Bilgiler Ders Kitapları İçin Şiir Önerileri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Niğde.

Beldağ A. ve Aktaş E. (2016). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Edebî Eser Kullanımı: Nitel Bir Çalışma*. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 18(2), 953-981.

Bıçak, B., Karataş, S., Sünter, E. , Ünver, A., Korkut, G., Gökalp, H., ve Akunova, Z. (2016). *Ortaöğretim Öğrencilerinin Okullarda Yürütülen Değerler Eğitimi Uygulamalarına İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi*. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*. 5(4), 401-422.

Bindebir, M. (2021). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Nizamülmülk'e Ait Siyasetname İsimli Eserinin Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Konya.

Bolat, Y. (2016). Sosyal Değerleri ve Değerler Eğitimi Anlamak. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 4(29), 322-348.

Cihan, N. (2014). Okullarda Değerler Eğitimi ve Türkiye'deki Uygulamaya Bir Bakış. *Turkish Studies*. 9(2), 429-436.

Creswell, J. W. (2012). *Research Design Qualitative, Quantitative and Mixed Methods Approaches* (Çev. Ed. S. B. Demir). Ankara: Eğiten Kitap.

Çetin, A. (2010). *6. Sınıf Yeni Sosyal Bilgiler Ders Kitabının (2005) Öğretmen Görüşlerine Göre İncelenip Değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar

Çintaş, D. (2009). *İbrahim Zeki Burdurlu'nun Eserlerinde Çocuk Eğitimi ile İlgili Evrensel Değerler*.Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Çoban, O. ve Akşit, İ. (2018). 2005 ve 2017 Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarının Öğrenme Alanı, Kazanım, Kavram, Değer ve Beceri Boyutları Açısından Karşılaştırılması. *Tarih Kültür ve Sanat Araştırmaları Dergisi* . 7(1), 479-505.

- Demir, H. (2016). Değerler Eğitiminde Klasik Metinlerden Yararlanma: Bûstân Ve Risâletü'n Nushiyye. *İdil*. 5(27).
- Demir, R. (2019). *Türkiye'de Çocuk Kanallarında Yayınlanan Çizgi Filmlerde Dini ve Kültürel Değerler Eğitimi*, Doktora Tezi. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Demirbaş, M. (2021). *Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı Kapsamında Risalet'ün Nushiyye (Yunus Emre) Adlı Eserin Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Demircioğlu, İ.H, ve Tokdemir, M. A. (2008). *Değerlerin Oluşturulma Sürecinde Tarih Eğitimi: Amaç, İşlev ve İçerik*, *Değerler Eğitimi Dergisi*. 6 (15), 69-88.
- Deveci, A. G. (2021). *Cahit Uçuk'un "Gümüş Kanat" ve "Türk İkizleri" Adlı Çocuk Romanlarının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Deveci, H., Belet, D. ve Türe, H. (2013). Dede Korkut Hikâyelerinde Yer Alan Değerler. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*. 12(46), 294-321.
- Dilmaç, B., Arıca, O. T. ve Cesur, S. (2014). A Validity and Reliability Study on the Development of the Values Scale in Turkey. *Educational Sciences: Theory and Practice*. 14(5), 1661-1671.
- Doğanay, A. (2011). *Değerler Eğitimi*. C. Öztürk (Ed.). Sosyal Bilgiler Öğretimi Demokratik Vatandaşlık Eğitimi. (S. 226-254). Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Erişik, K. (2019). *Çocuk Edebiyatı Yazarı Hasan Kallimci'nin İlkokul Düzeyindeki Kitaplarının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi. Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ağrı.
- Ersoy, A. F. (2007). *Sosyal Bilgiler Dersinde Öğretmenlerin Etkili Vatandaşlık Eğitimi Uygulamalarına İlişkin Görüşleri*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir
- Ersoy, F. ve Ünüvar P. (2019). *Karakter ve Değer Eğitimi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Ersoy, S. B. (2021). *Doğan Kardeş Dergisindeki Edebi Metinlerin Sosyal Bilgiler*

- Öğretim Programındaki Değerler Açısından İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Türkçe ve Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalı, Samsun.
- Genç, S.Z. (2020). *Değerler: Temel Kavramlar*. A. Beldağ ve S.Z Genç (Ed.). Karakter ve Değer Eğitimi. (S .3-15). Ankara: Pegem Akademi.
- Gök, M. (2021). *Bedri Rahmi Eyuboğlu'un Şiirlerinin Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Bursa Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Bursa.
- Gömleksiz, M. N. ve Cüro, E. (2011). Sosyal bilgiler dersi öğretim programında yer alan değerlere ilişkin öğrenci tutumlarının değerlendirilmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi* . 8(1), 95-134.
- Görmez, E. (2018). Ortaokul sosyal bilgiler ders kitaplarında yer alan edebi eserler üzerine bir inceleme. *Journal Of Social And Humanities Sciences Research*. 5 (30), 4291-4296.
- Güçlü, H. (2019). *Sosyal bilgiler ders kitaplarının değerler eğitimi açısından değerlendirilmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı, Rize.
- Güler, M. İ. (2015). *Değerler eğitimi açısından lutfiyye-i vehbi. yüksek lisans tezi*, Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı, Erzurum.
- Gündeş, O. (2021). *Sosyal bilgiler öğretiminde “Kutadgu Bilig”in değerler eğitimi açısından incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Konya.
- Güngör, E. (2010). *Değerler psikolojisi üzerinde araştırmalar*. İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Güven, A. Z. (2014). *Değerler eğitimi ve Türkçe derslerinde değerlerin kullanımı*. Konya:
- Hanaylı, G., Öztürk, A.A., Baysan, S. ve Akar Vural, R. (2020). Sosyal Bilgilerin

- Doğası, Anlamı ve Nasıl Öğretildiği Üzerine Bir Durum Çalışması: Öğretmen Görüşleri. *Batı anadolu eğitim bilimleri dergisi*, 11(1), 210-238.
- İbret, B.Ü., Karasu Avcı, E., Karabıyık, Ş., Güleş, M., ve Demirci, M. (2017). Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşlerine Göre Değerlerin Öğretiminde Edebi Ürün Kullanımı. *Uluslararası türk eğitim bilimleri dergisi*, 9, 104-124.
- İnan, S. (2014). *Sosyal bilgiler eğitimi: nedir, ne zaman ve neden? öğretmenler ve öğretmen adayları için sosyal bilgiler eğitime giriş; kavramlar, yaklaşımlar, etkinlikler*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Kaçar, T., vd. (Haz.). (2017). Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Ortaokul Sosyal Bilgiler Dersi Taslak Öğretim Programına İlişkin Görüşleri. *Akademik sosyal araştırmalar dergisi*, 5 (5), 576-597.
- Kapkın, B., Çalışkan, Z. ve Sağlam, M. (2018). Türkiye’de 1999-2017 Yılları Arasında Değerler Eğitimi Alanında Yapılmış Lisansüstü Çalışmaların İncelenmesi. *Değerler eğitimi*, 16(35), 183-207.
- Kara, M. (2018). *Yunus Emre’nin Tasavvufi Kavramlar Dünyası*. Yunus Emre. İstanbul: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Genel Yayınlar Müdürlüğü. ss.167-184.
- Karaman, M. (2019). *Yücel feyzioğlu’nun eserlerinin türkçe eğitimi ve değerler eğitimi açısından incelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi. Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Giresun.
- Karasar, N. (2018). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Kardaş, M. N. ve Cemal, S. (2017). Değerler Eğitimi ve Türkçe Öğretiminde Değer Eğitimi Üzerine Yapılan Araştırmalara İlişkin Kaynakça Denemesi. *Karadeniz sosyal bilimler dergisi*. 9(16), 383-412.
- Kavcar, C. (1999). *Edebiyat ve eğitim*. Ankara: Engin Yayınevi.
- Keskin, Y. (2008). *Türkiye’de sosyal bilgiler öğretim programlarında değerler eğitimi: tarihsel gelişim, 1998 ve 2004 programlarının etkililiğinin araştırılması*[Yayımlanmamış Doktora Tezi]. Marmara Üniversitesi.
- Kılıç, A. (2011). *Sosyal Bilgiler Programındaki Değerlerin Öğrenci Çalışma*

Kitaplarındaki Etkinliklerde Yer Alma Düzeyleri. Değerler Eğitimi Sempozyumu, Eskişehir.

Kınacı, M. K. (2018). *Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının değerler eğitime ve sosyal bilgiler öğretim programında yer alan değerlere yönelik görüşleri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Elazığ.*

Kırmızı, F. (2014). 4. Sınıf Türkçe Ders Kitabı Metinlerinde Yer Alan Değerler. *Değerler eğitimi dergisi. 12(27), 217-259.*

Koçoğlu, E. ve Aydın, M. (2017). Alan Uzmanlarına Göre 2017 Sosyal Bilgiler Programının 2005 Programı Çerçevesinde Analizi. *International journal of social science research, 6(1), 60-72.*

Kottler, E. ve Gallavan, N. P. (2013). *Sosyal bilgiler öğretiminde başarının sırları*(Çev. S. B. Demir) Ankara: Eğiten Kitap Yayınları.

Latifoğlu, N. (2013). *Çocuklara mahsus gazete’de değerler eğitimi. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, İstanbul.*

Maraşlıoğlu, Ş. E. ve Çoban, M. (2018). Değerler Eğitiminin Referansları Bağlamında Şems’i Tebrizi’nin Makâlâtı. *Akademik sosyal araştırmalar dergisi. 6(73), 522-536.*

MEB, (2005). *İlköğretim sosyal bilgiler dersi 6-7 sınıflar öğretim programı ve kılavuzu.*Ankara.

MEB. (2005). *İlköğretim sosyal bilgiler dersi (6-7.sınıflar) öğretim programı ve kılavuzu.*

MEB. (2018). *Ortaöğretim türk dili ve edebiyatı dersi (9, 10, 11. ve 12. sınıflar) öğretim programı.*

Mehdiyeva, G. (2016). *Mehmet Emin Yurdakul’un şiirlerinde değerler eğitimi üzerine bir inceleme. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. İzmir.*

Meydan, H. (2014). Okulda Değerler Eğitiminin Yeri ve Değerler Eğitimi Yaklaşımları

Üzerine Bir Değerlendirme. *Bülent Ecevit Üniversitesi ilahiyat fakültesi dergisi*, 93-108.

Okutan, S. (2015). *Kabusname'nin değerler eğitimi açısından incelenmesi*.Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Mevlana Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Öncü, A. (2015). *Değerler eğitimi bağlamında Ahmet Hamdi Tanpınar ve Oğuz Aatay'da değerler*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Özdemir, M. (2010). Nitel Veri Analizi: Sosyal Bilimlerde Yöntembilim Sorunsalı Üzerine Bir Çalışma. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi sosyal bilimler dergisi*. 11(1), 323-343.

Öztürk, C. (2012). *Sosyal bilgiler öğretimi demokratik vatandaşlık eğitimi*(3.Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

Palet Yayınları.

Poyraz, H. (2004). *Değerlerin Kuruluşu ve Yapısı*. Uluslararası Değerler Eğitimi Sempozyumunda Sunulmuştur. İstanbul

Sallabaş, M. E. (2012). Ömer Seyfettin Hikâyelerinin Türkçe Öğretiminde Değer Aktarımı Bakımından İncelenmesi, *Mustafa kemal üniversitesi sosyal bilimler enstitüsü dergisi*, s. 59-68.

Schwartz, S. H. (2012). An Overview of the Schwartz Theory of Basic Values. *Online readings in psychology and culture*, 2 (1), 3-20

Sırakaya, C. (2018). *Muzaffer izgü'nün 1970-80 yılları arasında yayınladığı yedi öykü kitabının değerler eğitimi açısından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.

Sims, M. (2003). Value-Based Education For Pre-Service Students İn Children And FamilyStudies . *Journal of educational enquiry*, 4,(1) Pp. 68-79.

Soydan Cimbiz, N. (2019). *Namık kemalin tiyatro eserlerinin sosyal bilgiler öğretim programında yer alan değerler bağlamında incelenmesi* (Master's Thesis, Eğitim Bilimleri Enstitüsü)

- Sönmez Ö. F. ve Akıncan N. (2013). Ortaokul Öğrencilerinin “Yardımseverlik” Değeri İle İlgili Metefor Algıları. *Gaziosmanpaşa bilimsel araştırma dergisi*, 7,105-120.
- Sönmez, H. (2011). *Reşat ekrem koçu'nun çocuklar için yazdığı eserlerde değer eğitimi ve türkçe* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. İnönü Üniversitesi
- Sönmez, V. ve Alacapınar, F.G. (2014). *Örneklendirilmiş bilimsel araştırma yöntemleri(7.baskı)*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Sözer, E. (1998). *Sosyal bilimler kapsamında sosyal bilgilerin yeri ve önemi*. G. Can (Ed.). Sosyal Bilgiler Öğretimi (S. 1-14). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Susar, S. (2015). *Dede korkut hikâyelerinde değerler eğitimi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
- Şahin, N. (2017). *Cengiz Aytmatov'un eserlerinin değerler eğitimi bağlamında incelenmesi ve ortaokul türkçe ders kitapları için metin önerileri*.(Doktora Tezi). Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Şanlı, M. (2020). *Orhun abidelerinin sosyal bilgiler dersi öğretim programında yer alan değerler bakımından incelenmesi*. Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı, Antalya.
- Şişman, B. (2011). *Medyanın eğitim işlevi: doğan kardeş dergisi*.Doktora Tezi. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Gazetecilik Anabilim Dalı, İstanbul.
- Tarhan, N. (2014). *Değerler psikolojisi, uluslararası sempozyum- insani değerlerin yeniden inşası*.C. Gündoğdu (Editör), M. Cengiz (Edit. Yardımcısı). Erzurum: Atatürk Üniversitesi Yayınları. (2015 Basım Yılı), Ss.185-217.
- Taşdan, M. (2010). Türkiye’de Resmi ve Özel İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin Bireysel Değerleri ile Okulun Örgütsel Değerleri Arasındaki Uyum Düzeyi. *Kuram ve uygulamada eğitim yönetimi dergisi*. 16(1), 113-148.
- Tonga, D. ve Uslu, S. (2015). Sosyal Bilgiler Dersinde Kazanım-Değer İlişkisi. *Ahi evran üniversitesi Kırşehir eğitim fakültesi dergisi* . 16(1), 91-110.

- Torun, F. (2019). *Hüseyin Nihâl Atsız'ın Edebî Eserlerinin Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Erzurum
- Tural, A. (2018). Dede Korkut Hikayelerinin Sosyal Bilgiler Öğretim Programındaki Değerler Açısından İncelenmesi. *Turkish studies*, 13 (11),1337-1346.
- Tülücoğlu, F. (2022) *Yunus Emre'nin Divan'ının sosyal bilgiler dersi öğretim programında yer alan değerler açısından incelenmesi*.Yüksek Lisans Tezi. Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe Ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı, Niğde.
- Türk Dil Kurumu (2005). *Türkçe sözlük*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları
- Türk Dil Kurumu (2021). *Güncel Türkçe Sözlük*, <https://sozluk.gov.tr/> Adresinden 05.04.2024 Tarihinde Alınmıştır.
- Tüzer, A. (2014). *Değerler meselesinin felsefî temelleri, uluslararası sempozyum-insani değerlerin yeniden inşası*. C. Gündoğdu (Editör), M. Cengiz (Edit. Yardımcısı). Erzurum: Atatürk Üniversitesi Yayınları. (2015 Basım Yılı), ss. 381-400.
- Ulu Kalın Ö. ve Koçoğlu E. (2017). Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Bağımsızlık Değerine Karşı Metaforik Algıları. *Kırşehir eğitim fakültesi dergisi*, 18(2), 419-434.
- Yaman, E. (2012). *Değerler eğitimi*. Akçağ.
- Yazıcı, M. (2014). Değerler ve Toplumsal Yapıda Sosyal Değerlerin Yeri. Fırat Üniversitesi *sosyal bilimler dergisi*. 24(1), 209-223.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2021). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri (12. baskı)*.Ankara: Seçkin Yayıncılık San. ve Tic. A.Ş.
- Yıldırım, S. Becerikli, S. ve Demirel, M. (2017). Farklı Bakış Açıklarına Göre Sosyal Bilgiler Dersinde Değerler Eğitimi. *İlköğretim online*. 16 (4). 1575-1588.
- Yıldız A. ve Çolak, K. (2019). *Sosyal bilgiler öğretim programında yer alan değerler kapsamında Yenisey yazıtlarının incelenmesi*. Ondokuz Mayıs Üniversitesi 100. Yıl Eğitim Sempozyumu, Samsun.

- Yılmaz, F. (2015). *Evliyâ Çelebi Seyahatnâmesi'nin değer eğitimi açısından incelenmesi*.(Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Yılmaz, R. (2017). *Ortaokul sosyal bilgiler eğitiminde safahat'ın değerler eğitimi açısından incelenmesi*.Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Konya.
- Yiğittir, S. ve Öcal, A. (2010). İlköğretim 6. Sınıf Öğrencilerinin Değer Yönelimleri.*Selçuk üniversitesi sosyal bilimler enstitüsü dergisi. (24)*. 407-416.
- Yontar, A. (2013). *Sosyal bilgiler programında kazandırılması hedeflenen sorumluluk değeri ve empati becerisi arasındaki ilişkin incelenmesi*.(Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Zavalsız, Y. S. (2014). *Değerler eğitimi*. Ensar Neşriyat.

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı	
Kişisel Bilgiler	Uyruğu: TC Doğum Tarihi ve Yeri:
İletişim Bilgileri	E-posta:
Öğrenim Bilgileri	Lise: 1998–2001 Mehmet Akif Ersoy Lisesi Lisans: 2004-2008Süleyman Demirel Üniversitesi Burdur Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bölümü Yüksek Lisans: GOP Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçe Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Programı
İş Deneyimi	2012-halen: Milli Eğitim Bakanlığı Tokat İl Milli Eğitim Müdürlüğü,

